

ARVEASJANDUSE KÄSIRAAMAT

**KOOSTANUD
ALEKSANDER KUKK**

I VIHK

- I. Inventuur**
- II. Kahekordne raamatupidamine**

TALLINN 1940

A-11998

ARVEASJANDUSE KÄSIRAAMAT

KOOSTANUD
ALEKSANDER KUKK

I VIHK

*KAHEKORDNE
RAAMATUPIDAMINE*

AUTORI KIRJASTUS, TALLINN 1940

UJ00X UTRAT

ARVEASJANDUSE
KÄSIRAMMAT

KOOSTANUD
ALEKSANDER KUKK

I VIHK
KAHEKORDNE
RAAMATUPIDAMINE

38404783

AUTORI KIRJASTU
Eesti Ühistrükikoda Tallinnas 1940

TARTU Ü. KOOLI
RAAMATUKOGU

1. peatükk.

Äriseis

1. Inventuur.

Inventuur on ärilise ettevõtte varade, nõudeõiguste ja kohustuste üksikasjaline loend, mis annab täpse ülevaate äriseisust teatavaks kindlaks ajaks.

Inventuur koosneb kahest osast. Inventuuri osa, milles on loendatud varad ja nõudeõigused, nimetatakse aktivaks (ladinakeelest *agere* — tegutsema, *actio* — tegevus). Inventuuri osa, milles on loendatud ettevõtte kohustused, nimetatakse passivaks (ladinakeelest *patio* — kannatama, *passio* — kannatus). Tarvitatavamais võõrkeelil on aktiva ja passiva nimetused järgmised.

Mõiste

Aktiva

Passiva

Keel	Aktiva	Passiva
Inglise	Assets	Liabilities
Itaalia	Attiva	Passiva
Leedu	Aktyvas	Pasyvas
Läti	Aktivs	Passivs
Prantsuse	Actif	Passif
Rootsi	Aktiva	Passiva
Saksa	Aktiv	Passiv
Soome	Vastaavaa	Vastattavaa

Inventuur koostatakse tarviduse järgi kas täielik või osaline. Täielik inventuur koostatakse vähemalt üks kord aastas äriaasta viimasel päeval. Uuestiavatud ettevõtted võivad koostada esimese inventuuri 18 kuu jooksul, arvates ettevõtte avamise päevast. Inventuuris tuleb märkida tema koostamise aeg. Näiteks, kui äriaasta ühtub kalendriaastaga ja inventuur koostatakse 1936. aasta lõpul, märgitakse: „Inventuur 31. detsembril 1936“ või „Inventuur 1. jaanuariks 1937.“ Inventeerimise ajal ei tohi toimetada ärilisi operatsioone.

Koostamise aeg

2. Aktiva ja passiva vahekorrad.

Üksikettevõtete, s. o. ettevõtete, millede omanikuks on füüsiline isik, inventuuri passivas näidatakse ettevõtte võlad kolmandate isikute vastu. Üksikettevõtteis, kus aktiva summa ületab passiva summa, nimetatakse aktiva ja passiva vahet kapitaliks. Kapital näitab, kui suure summa eest ettevõttesse paigutatud varadest kuulub ettevõtte

Kapital

Defitsiit omanikule. Kui aktiva summa võrdub passiva summale, kuuluvad ettevõtte varad võlausaldajatele (kreditoridele) ja säärane ettevõtte töötab võõrkapitaliga. Kui passiva summa ületab aktiva summa, nimetatakse passiva ja aktiva vahet defitsiidiks. Säärane ettevõtte on maksujõuetu. Kapitali juurdekasv üksikettevõttes äriaasta jooksul näitab puhaskasu. Kapitali kahanemine üksikettevõttes äriaasta jooksul näitab puhaskahju.

Puhaskasu
Puhaskahju Täisühingute, usaldusühingute, aktsiaseltside ja kooperatiivühingute inventuuri passivas näidatakse ka omakapitalid. Nende ettevõtete aktiva ülekaal passivast näitab puhaskasu ja passiva ülekaal aktivast puhaskahju. Kui puhaskahju ületab omakapitalide summa, nimetatakse puhaskahju ja omakapitalide vahet defitsiidiks.

3. Inventuuri osade liigitus.

Likviidsus Inventuuris näidatakse varad, nõudeõigused ja kohustused liigitult likviidsuse järjekorras. Likviidsuse all mõistetakse kiirust, millega saab vastavat inventuuri osa muuta rahaks.

Inventuuri osade liigitamisel võib kasutada alljärgnevat skeemi.

A k t i v a .

I. Käibevara:

A. Jooksvad vahendid:

1. Maksevahendid:
 - a) raha kassas,
 - b) hoiusummad pankades, nagu jooksvad arved, kontokorrent arvete deebet saldod ja tähtajalised hoiusummad,
 - c) hoiusummad riigihoiukassas,
 - d) posti jooksev arve.
2. Välisraha.
3. Rahapaberid:
 - a) tšekid,
 - b) maksukäsud,
 - c) väärtpaberite tähtajalised kupongid.
4. Börsil koteeritavad väärtpaberid:
 - a) riigi- ja riigi poolt garanteeritud protsentpaberid,
 - b) hüpotekaarpankade pantkirjad, võlakirjad ja pantlehed,
 - c) aktsiad.
5. Diskonteeritavad nõudevekslid (rimessid ja deviisid).

B. Kergesti realiseeritavad varad:

6. Nõudmised võlgnike vastu:
 - a) tunnustatud laenud,
 - b) kindlad võlgnikud (deebitorid):
 - aa) lahtised raamatunõudmised kaubavõlgnike, komisjonäride, komitentide, korrespondentide jne. vastu ja avansid kaubahankijaile,
 - bb) pankade omavahelised nõudmised.

C. Raskesti realiseeritavad varad:

7. Nõudmised võlgnike vastu:
 - a) kahtlased ja ebakindlad võlgnikud (deebitorid),
 - b) vaieldavad võlad,
 - c) pantidega kindlustatud raamatunõudmised:
 - aa) käsipandivõlgnikud,
 - bb) reportvõlgnikud (pankade laenuväärtpaberite kindlustusel börsispekulatsiooniks),
 - cc) lombardvõlgnikud (laenuvallasvara kindlustusel),
 - d) tagatised rahas ja väärtpaberis.
8. Mittediskonteeritavad nõudevekslid (rimessid ja deviisid).
9. Börsil mittekoteeritavad väärtpaberid.
10. Kinnistatud nõudmised, nagu hüpoteegid, põhivõlgade ja rentide nõudmised.
11. Osad teistes ettevõtetes:
 - a) täisühinguis, usaldusühinguis, sündikaatides, kooperatiivühinguis või muus säärases ettevõttes.
 - b) arved à meta ja vastastikused (partitsipatsioon) arved,
 - c) konsignatsiooni osavõtud.
12. Tsiiviilõiguslikud nõudmised nõiõrd, kui nad ei ole muutunud eraomanduseks: servituudid, ostu eesõigused, reaalkoormatiseid jne.
13. Nõudmised elu-kapitali- või rentide-kindlustussummadele, kui nende tähtpäevad on kätte jõudmata.

D. Kaubad:

14. Kaubad oma ladudes ja konsignatsiooni kaubad komisjonäride juures.
15. Kaubad tolliladudes ja ekspediitorite ladudes.
16. Kaubad varrantide järgi.
17. Teelolevad kaubad vastavate konossementide ja veokirjade järgi.

E. Käitisvarad:

18. Toorained.
19. Abiained (materjalid).
20. Tarbeained, nagu kütteained jne.
21. Poolvalmis saadused (poolfabrikaadid).
22. Jätised.

II. Rakendisvara:

A. Vallasvara:

23. Masinad.
24. Tööriistad.
25. Seadeldis (sisseseade):
 - a) büroo inventar,
 - b) vabriku töökodade inventar,

- c) ladude inventar,
- d) majapidamise sisseseade, nagu tallide inventar, põllutööriistad jne.
- e) veovahendid (veoabinõud):
hobused, vankrid, jõuvankrid, raudtee veerev koosseis, rööbastik, laevad jne.

26. Loomad.

27. Mudelid.

B. Kinnisvara:

28. Maapõuevarad: kaevandused jne.

29. Põllumajandus: põld, heinamaa, karjamaa, mets, soo, raba jne.

30. Maakrundid: ehituskrundid ja kasutamata maa.

31. Hooned:

a) elumajad,

b) majad ja ehitised kaubanduslikuks ning põllumajanduslikuks otstarbeks,

c) ehitised tööstuslikuks otstarbeks, nagu kaevanduse-ehitised, kõrgahjud, vabrikuhooned, katlamajad jne.

d) pooleliolevad ehitised.

32. Valguse- ja jõujaamad, veevärk ja kanalisatsioon.

C. Immateriaalsed hüvised:

33. Patendid, litsentsid, monopolid jne.

34. Organiseerimiskulud.

III. Täiendavad aktiiva osad:

35. Tuleva-aasta kulud, nagu ettemakstud üür, kindlustuspreemia, maksud, ärikulud jne.

36. Aruandeaastal laekumata tulud.

37. Korrektiivid, nagu trattide korrektiiv jne.

38. Avaalid, nagu obligo, garantiid jne.

39. Üleminevad summad.

IV. Muud aktivad.

P a s s i v a.

I. Võõras kapital:

A. Kaasatoodud vara (illatsiooni arve).

B. Lühiajalised võlad:

1. Raamatuvõlg (kreeditorid):

a) võlg kaubahankijaile,

b) ostjate käsirahad.

2. Võlg võlakohustuste järgi.

3. Pangavõlg.

4. Vekslivõlg: tratid, aktseptid.

5. Käsipantidega kindlustatud võlg.

6. Võlg kauba import-dokumentide kindlustusel.

7. Võlg garantiikohustuste järgi.
8. Väljaostmata kupongid ja väljamaksmata osakasu.
9. Saadud tagatised.

C. Pikaajalised võlad:

10. Hüpoteegid.
11. Obligatsiooni laenud.

II. Omakapital:

D. Põhikapital:

12. Aktsiakapital.
13. Osakapital.

E. Tagavarakapital:

14. Aktsiaseltsidelt ja kooperatiivühingult seadusega nõutav tagavarakapital.
15. Agiokapital.

F. Eritagavarakapitalid:

16. Tagavarad ametnike ja tööliste toetamiseks (mitte fondid).
17. Tagavarad õnnetuste kindlustuseks, kahjude katmiseks, kahtlaste nõudmiste mahakirjutamiseks (*delkredere, dubioso*) hindade kõikumiste kindlustamiseks jne.
18. Ehituskapitalid.

H. Amortisatsioonikapital:

19. Kinnisvara.
20. Vallasvara.
21. Immateriaalsed hüvised.

III. Täiendavad passiva osad:

22. Ettesaadud tuleva-aasta tulud.
23. Väljamaksmata kulud.
24. Korrektiivid, nagu rimesside korrektiiv jne.
25. Avaalid, nagu obligo, garantiid jne.
26. Üleminevad summad.

IV. Muud passivad.

Allpool on toodud juhised üksikute inventuuri osade koostamise kohta.

4. Kassa.

Kassa all näidatakse sisemaa raha.

Raha loetakse üle inventuuri koostamise päeval ja üleloetud rahasumma kohta koostatakse akt, millele kirjutavad alla ülelugemist toimetanud isikud.

5. Välisraha.

Välisraha loetakse üle üksikute liikide järgi ja hinnatakse inventuuri koostamise päeva börsi ostjate kursiga.

Välisraha kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi, mille näidatakse välisraha üksikute välisriikide järgi.

Välisriigi nimetus	Välisraha üksus	Välisraha summa	Kurss	Välisraha väärtus Kr.

6. Hoiusummad (hoiused).

Hoiusummade all näidatakse jooksvad arved pankades, riigihoiukassas ja posti jooksva arvel, kontokorrent arvete deebet saldod pankades ja tähtajalised hoiusummad pankades.

Jooksvad arved

Jooksvate arvete ja konto-korrent arvete deebet saldode kohta koostatakse nimestik pärast seda, kui on saadud pankadelt teated intresside kohta aruandeaasta eest ja arve saldo kohta aasta lõpul. Intresside summa panga teate järgi arvestatakse 31. detsembriga, kuigi see teade saabub järgmisel aastal. Kui panga teate andmed ei ole kokkukõlas ettevõtte raamatutega, tuleb nõuda pangalt arve väljakirjutis ja selgitada vahed. Vahed võivad tekkida juhul, kui ettevõtte on tšeki välja andnud ja arvestanud aruande aastal, pangast on aga raha välja makstud järgmisel aastal. Jooksvate arvete kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Panga nimetus	Jooksva arve või k/k a-e nr.	Seis 31. 12	Märkused

Märkuste lahtris tehakse märke sel juhul, kui jooksva arve summa ei ühtu panga poolt teatatud saldoga, näidates lahkumineku põhjused.

Kui ettevõttel on pankades jooksvaid arveid ka välisrahas, siis koostatakse jooksvate arvete nimestik alljärgneva vormi järgi.

Panga nimetus	Arve nr.	Välisraha üksus	Summa välisrahas	Kurss	Summa		Märkused
					Kr.	S.	

Tähtajalised hoiusummad

Tähtajaliste hoiusummade kohta koostatakse nimestik hoiutähtede ja hoiuraamatute alusel alljärgneva vormi järgi.

Panga nimetus	Hoiutähe nr.	Summa		Tähtaeg	Saamata intressid aruandeaasta eest
		Kr.	S.		

Lahtris „Tähtaeg“ märgitakse tähtpäev, mis ajast intressid saamata.

Lahtris „Saamata intressid aruande aasta eest“ arvutatakse intresside summa eelmises lahtris märgitud tähtpäevast kuni inventuuri koostamise päevani, millest on maha arvatud riigimaks. Sääraselt arvutatud intresside summa arvestatakse raamatutes aruande aasta viimasel päeval lausendiga

Protsentide arve

Protsentide arvele

ja näidatakse inventuuri aktivas täiendavate aktive all saamata tuluna. Tähtajaliste hoiummude summa näidatakse inventuuri aktivas hoiummude all.

Riigihoiukassas jooksva arvel olevad summad näidatakse jooksvate arvete nimestikus ja tähtajalised hoiummud — tähtajaliste hoiummude nimestikus. Soovikorral võib neile koostada ka erinimestikud.

Posti jooksva arve saldo näidatakse inventuuris vastava teatelehe alusel, mida saadakse Posti Jooksva Arve Büroolt.

Riigi hoiumkassa

Posti jooksev arve

7. Rahapaberid.

Rahapaberite all näidatakse tšekid, maksukäsud ja väärtpaberite tähtajalised kupongid, millede järgi raha saamata inventuuri koostamise päeval.

Rahapaberite kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Maksja	Rahapaberi liik	Rahapaberi nr.	Summa

Lahtrisse „Maksja“ märgitakse panga nimetus, kes maksab tšeki või maksukäsu järgi ning asutise nimetus, kes maksab väärtpaberi kupongi järgi. Lahtrisse „Rahapaberi liik“ märgitakse rahapaberi nimetus, kas tšekk, maksukäsk või kupong. Lahtrisse „Rahapaberi nr.“ märgitakse vastava dokumendi nr. Lahtrisse „Summa“ märgitakse tšekil või maksukäsul tähendatud summa. Väärtpaberite kupongide järgi märgitakse kupongil tähendatud summa, millest on maha arvatud nendelt kupongidelt võetav riigimaks, kui need kupongid kuuluvad intressimaksu alla.

8. Väärtpaberid.

Väärtpaberite all näidatakse riigi, omavalitsuste ja aktsiaseltside laenude obligatsioonid, hüpotekaarpankade poolt käibele lastud pantkirjad, võlakirjad ja pantlehed ning aktsiaseltside aktsiad.

Väärtpaberid võivad asuda ettevõtte portfellis, võivad olla deponeeritud ja panditud. Deponeeritud ja panditud väärtpaberite kohta märgitakse inventuuris, kelle juures nad on deponeeritud või kellele on panditud.

Asukoht

Väärtpaberite nimetus	Nimesväärtus	Kurss	Ostu- või kursi väärtus	Jooksvate kupongide väärtus

Hindamine

Lahtris „Väärtpaberite nimetus“ märgitakse selle asutise nimetus, kes on lasknud väärtpaberid käibele. Lahtris „Nimesväärtus“ märgitakse paberi nimesväärtus (nominaalväärtus). Nimesväärtusest lähemalt vaata A. K. vihk 3. Lahtris „Kurss“ märgitakse börsi ostjate kurss inventuuri koostamise päeval. Lahtris „Ostu- või kursiväärtus“ näidatakse väärtpaberi väärtus eelmises lahtris märgitud kursi järgi. Väärtpaberid, mida börsil ei koteerita, näidatakse inventuuris nende ostuväärtusega.

Jooksvad kupongid

Lahtris „Jooksvate kupongide väärtus“ märgitakse protsentpaberite jooksvate kupongide väärtus inventuuri koostamise päeval, millest on maha arvatud riigimaks, kui kupongid kuuluvad intressimaksu alla.

Väärtpaberid näidatakse inventuuris kursiväärtusega.

Jooksvate kupongide väärtus arvestatakse raamatus aruande aasta viimasel päeval lausendiga

Protsentide arve

Protsentide arvele

ja näidatakse inventuuri aktivas täiendavate aktive all saamata tuluna.

9. Nõudevekslid (rimessid).

Asukohad

Inventuuri koostamise päeval võivad ettevõtte nõudevekslid (rimessid) asuda ettevõtte valduses (portfellis), võivad olla inkassos, deponeeritud, panditud ja võivad asuda notari käes.

Kõikidele nendele vekselele koostatakse nimestikud alljärgneva vormi järgi.

Veksl nr.	Veksl väljaandja või aktseptant	Tähtpäev	Summa

Veksliid portfellis

Veksliite kohta, mis asuvad ettevõtte valduses (portfellis), koostatakse nimestik vekslite järgi. Lahtrisse „Veksl nr.“ märgitakse veksl nr. nõudevekslite (rimesside) registri järgi. Lahtrisse „Veksl väljaja või aktseptant“ märgitakse lihtveksli väljaja (veksli väljaandja) või käskveksli aktseptandi nimi. Lahtrisse „Tähtpäev“ märgitakse raha- saamise tähtpäev. Lahtrisse „Summa“ märgitakse nõudesumma veksl järgi.

Kui ettevõttel on ka nõudeveksleid välisrahas, siis koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Veksli nr.	Väljaja või aktseptant	Tähtpäev	S u m m a				
			Välisrahas			Kr.	S.
			Rahaüksus	Summa	Kurss		

Vekslite kohta, mis on antud inkassoks, koostatakse nimestik, näidates selles vekslid üksikute komisjonäride järgi, kes toimetavad inkassot. Enne nimestiku lõplikku koostamist tuleb komisjonäridelt nõutada tõendus nende käes olevate vekslite kohta. Kui komisjonäri poolt teatatud vekslite summa ei ühtu inkassoks antud vekslite raamatu saldoga, tulevad vahed selgitada.

Vekslid inkassos

Vekslite kohta, mis deponeeritud või panditud, koostatakse nimestikud samas korras ja alustel kui vekslite kohta, mis on antud inkassoks.

Deponeeritud ja panditud vekslid

Vekslite kohta, mis saadetud äriaasta lõpul notarile protestimiseks, kuid inventuuri koostamise päeval ei olnud veel protestitud, koostatakse nimestik, näidates selles vekslid üksikute notarite järgi.

Vekslid notari juures

Kõik eelnimetatud vekslid näidatakse inventuuri aktivas nõudevekslite nimetuse all.

10. Protestitud vekslid.

Protestitud vekslite kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Veksli nr.	Veksli väljaja või aktseptant	Tähtpäev	Nõude-summa	Raamatu-väärtus	Inventuuri väärtus

Lahtris „Veksli nr.“ märgitakse vekslite nr. nõudevekslite (rimeside) registri järgi. Lahtris „Veksli väljaja või aktseptant“ märgitakse lihtveksli väljaja ja käskveksli aktseptandi nimi. Lahtris „Tähtpäev“ märgitakse tähtpäev vekslite järgi. See lahter võimaldab ülevaate saamist nõudeõiguse aegumise kohta. Lahtris „Nõudesumma“ märgitakse tegelik nõudesumma protestitud vekslite järgi, hoolimata sellest, kas on toimetatud mahakirjutusi selle vekslite järgi või mitte. Lahtris „Raamatuväärtus“ märgitakse protestitud vekslite summa, millega ta on arvestatud aruandeaasta raamatuis. Lahtris „Inventuuri väärtus“ märgitakse summa, mida loodetakse tegelikult saada protestitud vekslite järgi hinde põhjal, mida toimetatakse inventeerimise päeval. Hinde summa ei sa olla alla 1 sendi. Protestitud vekslite inventuuri- ja raamatuväärtuse vahe kirjutatakse maha inventuuri koostamise päeval lausendiga:

Hindamine

Mahakirjutused

Muude Kulude ja Tulude arve

Protestitud vekslite arvele

Protestitud vekslid näidatakse inventuuri aktivas inventuuriväär-tusega.

11. Võlgnikud (deebitorid).

Deebitorid

Deebitoride kohta koostatakse eraldi nimestikud:

- 1) kindlad deebitorid
- 2) kahtlased deebitorid.

Kindlate deebitoride kohta, mis on tekkinud äritehinguist, koosta-takse nimestik, pärast seda, kui neilt on saadud arvete saldode õigeks-tunnustused, alljärgneva vormi järgi.

Reskontro lk.	Deebitori nimi	Nõudesumma välisrahas			Nõude- summa siserahas		Märku- sed
		Raha- üksus	Summa	Kurss	Kr.	S.	

Nõudesumma välisrahas näidatakse vastavas välisvaluutas ja hin-natakse inventuuri koostamise päeva börsi ostjate kursiga ja kontra-valuuta näidatakse lahtris „Nõudesumma siserahas“. Märkuste laht-ris selgitatakse vahed, kui saldo ei ühtu deebitori poolt teatud saldoga (sissekande ajast olenevad vahed).

**Kahtlased
deebitorid**

Kahtlaste deebitoride kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Lk.	Nimi	Nõude- summa	Raamatu- summa	Inventuuri summa

Lahtris „Lk“ märgitakse vastava deebitori arve lehekülj reskontro järgi. Lahtrisse „Nimi“ märgitakse kahtlase deebitori nimi. Laht-risse „Nõudesumma“ märgitakse tegelik nõudesumma, mis püsib dee-bitori vastu. Lahtris „Raamatu summa“ märgitakse nõudesumma, mis arvestatud aruandeaasta raamatutes. Lahtris „Inventuurisumma“ märgitakse summa, mida loodetakse deebitorilt tegelikult saada hinde järgi, mida toimetatakse inventuuri koostamise päeval. Hindesumma peab olema vähemalt 1 sent. Inventuurisumma ja raamatusumma vahe kirjutatakse maha lausendiga:

Muude Kulude ja Tulude arve

Isikute arvele.

Kahtlased deebitorid näidatakse inventuuri aktivas inventuuri-summaga.

Kui ettevõttel on kinnisvara, siis näidatakse üürnike võlad inventuuri koostamise päevaks inventuuri aktivas eraldi teistest deebitoridest.

Ametnikele antud igasugused avansid näidatakse inventuuri aktivas täiendavate aktivite all üleminevate summadena.

Üürivõlad

Avansid

12. Kaubad.

Kaupade kohta koostatakse eraldi nimekirjad:

- 1) laos olevad kaubad,
- 2) konsignatsiooni kaubad,
- 3) panditud „
- 4) teelolevad „
- 5) seismajäänud „

Laos olevad kaubad loetakse üle inventuuri koostamise päeval. Inventeerimise ajal ärilisi operatsioone ei toimetata. Kauba hulk tehakse kindlaks kohapeal ja kaupade ülelugemise lehed, milledes näidatud ainult kaupade hulk, kirjutatakse alla inventeerimist toimetanud isikute poolt. Pärast seda võib äritegevus alata.

Inventeerimine

Eraldi valmistatakse kaupade nimestik alljärgneva vormi järgi.

Nimestik

Kauba nimetus	Mõõtüksus	Hulk	Hind	Summa

Sellesse nimestikku märgitakse kaupade nimetused kaubaraamatu järgi, milles igale kaubale on avatud eriarve. Lahtrisse mõõtüksus märgitakse kauba mõõtüksus, millega selle kauba hulk on arvestatud kaubaraamatus. Näiteks „kg“, „m“ jne. Lahtrisse „Hulk“ märgitakse kauba hulk eelnimetatud kauba ülelugemise lehtede järgi. Pärast seda asutakse kaupade hindamisele.

Inventuuris ei või hinnata kaupa kõrgemalt kui kauba eest tegelikult makstud ühes selle toimetamisega lattu. Kui kaubad on ostetud mitmesuguste hindadega, siis:

Hindamine

1) kauba hinna järjekindla langemise puhul hinnatakse kaubad viimase kõige madalama ostuhinnaga. Näiteks kui kaupa on ostetud 2. dets. — 100 kg à 2 kr., 10. dets. — 100 kg à kr. 1.80 ja 28. dets. — 100 kg à kr. 1.50 ning selle kauba järeljääk on 31. dets. — 250 kg, siis hinnatakse kogu kauba järeljääk à kr. 1.50 kg eest.

2) Kaubahinna tõusu puhul hinnatakse kaubad keskmise ostuhinnaga, mis arvutatakse proportsionaalselt järeljäänud üksikute kauba partiidele. Näiteks, kui kaupa on ostetud 2. dets. — 100 kg à Kr. 1.50, 10. dets. — 100 kg à Kr. 1.80 ja 28. dets. — 100 kg à Kr. 2.— ning selle kauba järeljääk on 31 dets. — 250 kg, siis hinnatakse:

$$\begin{aligned}
 100 \text{ kg à } 2. &= \text{Kr. } 200.— \\
 100 \text{ „ à } 1.80 &= \text{„ } 180.— \\
 50 \text{ „ à } 1.50 &= \text{„ } 75.—
 \end{aligned}$$

$$\text{Kokku Kr. } 455.— : 250 = \text{Kr. } 1.82$$

ühe kilogrammi eest.

Konsignatsiooni kaubad

Konsignatsiooni kaubad loetakse üle komisjonäri laos viimase juuresolekul ja koostatakse ülelugemise leht, milles on näidatud kauba nimetus ja hulk ja millele kirjutavad alla komisjonär ja ülelugemist toimetanud isikud. Selle lehe järgi koostatakse kaupade nimestik eeltähendatud vormi järgi ja hinnatakse kaubad.

Panditud kaubad

Panditud kaubad loetakse üle pandisaaaja laos pandisaaaja juuresolekul ja koostatakse ülelugemise leht, milles on märgitud kauba nimetus ja hulk ja millele kirjutavad alla pandisaaaja ja ülelugemist toimetanud isikud. Kaupade nimestik koostatakse ja kaubad hinnatakse eelnimetatud korras ja viisil.

Teel olevad kaubad

Teel olevate kaupade all näidatakse kaubad, millede kohta on saadud kaubamüüjatelt arved ja saatedokumendid aruande aastal. Nimestikus näidatakse kaubad faktuuri väärtusega, s. o. ostuarves tähendatud hindadega. Seismajäänud kaupade kohta koostatakse nimestik alljärgneva vormi järgi.

Seismajäänud kaubad

Kauba nimetus	Mõõtüksus	Hulk	Ostu-		Raamatu-		Inventuuri-	
			hind	väärtus	hind	väärtus	hind	väärtus

Lahtris, „Ostuhind“ märgitakse kauba esialgne ostuhind, mida kauba eest on tegelikult makstud. Lahtris „Ostuväärtus“ märgitakse kaubaväärtus ostuhinnaga. Lahtris „Raamatuhind“ märgitakse kaubahind, millega see arvestatud aruandeaasta raamatuis. Lahtris „Raamatuväärtus“ märgitakse kaubaväärtus raamatuhinnaga. Lahtrisse „Inventuurihind“ märgitakse hind inventuuri koostamise päeval toimetatud hinde järgi. See on hind, millega loodetakse kaupa realiseerida. Lahtris „Inventuuriväärtus“ näidatakse kaubaväärtus inventuurihinnaga. Inventuuriväärtuse ja raamatuväärtuse vahe kirjutatakse maha lausendiga:

Muude Kulude ja Tulude arve

Kaupade arvele.

Üksiku kauba inventuuriväärtus ei saa olla alla 1 sendi.

Seismajäänud kaubad näidatakse inventuuri aktivas inventuuriväärtusega.

13. Käitisvara.

Toorained, abiaained ja tarbeained

Toorained, abiaained ja tarbeained inventeeritakse samas korras nagu kaubad ja hinnatakse ostuhinnaga, s. o. hinnaga, mis nende eest makstud ühes toimetamisega lattu.

Poolvalmisaadused

Poolvalmisaadused näidatakse inventuuris nende valmistamiseks tarvitatud toorainete ja viimaste ümbertöötamiseks tööliste palkadeks kulutatud summaga, s. o. summaga, mis arvestatud Tööstuse arvel inventeerimise päeval.

Jätised

Jätised hinnatakse nende kasutamiseväärtusega või võimaliku realiseerimise väärtusega.

14. Vallasvara.

Vallasvara all näidatakse eraldi:

1. masinad,
2. tööriistad,
3. büroo inventar,
4. töökodade inventar,
5. ladude inventar,
6. kinnisvarade inventar,
7. veovankrid, nagu hobused, vankrid, jõuvankrid, raudtee veerev koosseis, rööbastik, laevad jne.,
8. loomad (karjakasvatustes),
9. mudelid.

Vallasvara hinnatakse ostuhinnaga, amortiseeritud osa aga näidatakse passivas amortisatsioonikapitali all.

15. Kinnisvarad.

Kinnisvarad näidatakse inventuuris liigitatult:

1. maakrundid;
2. hooned liigitatult: tööstuslikud, kaubanduslikud, elumajad, valguse- ja jõujaamad, veevärk, kanalisatsioon, juurdeveoraudteed ja ehituselolevad hooned.

Kinnisvarad näidatakse inventuuris nende soetamise väärtusega, amortiseeritud osa aga näidatakse passivas amortisatsioonikapitali all. Ehituselolevate hoonete väärtusena näidatakse raamatuis arvestatud ehituskulud.

16. Immateriaalsed hüvised.

Immateriaalseist hüviseist näidatakse inventuuris patendid, litsentsid, monopolid ja organiseerimise kulud nende tõelikus esialgses väärtuses, s. o., mis nende eest tõelikult makstud, ja ainult sel juhul, kui nende eest on makstud. Amortiseeritud osa näidatakse passivas amortisatsioonikapitali all. Immateriaalseid hüviseid nagu firma hea nimi, püsiv klientuur, vilunud personal, õpetatud töölistkond jne. ei näidata inventuuris.

17. Aktiva täiendavad osad.

Aktiva täiendavate osade all näidatakse:

1. järgneva aasta eest ettemakstud ärikulud nagu üürid, kindlustuspreemiad, maksud jne.,
2. aruandeaastal laekumata tulud nagu intressid tähtjalist hoiusummade, väärtpaperite jooksvate kupongide järgi jne.,
3. trattide korrektiivid,
4. üleminevad summad ja avaalid.

Avaalid välisrahas, mis esinevad nii aktivas kui ka passivas ühe suuruse summana, näitatakse nii aktivas kui ka passivas börsi müüjate kursiga.

Täiendavad aktivad näidatakse inventuuri aktivas selle arve nimetuse all, mille all nad pearaamatus arvestatakse.

18. Põhikapital.

Aktsiaseltsid näitavad põhikapitalina inventuuri passivas aktsiakapitali nominaalväärtuses põhikirja järgi. Emiteerimata osa aktsiakapitalist näidatakse aktivas nimetuse all „sissemaksmata aktsiakapital“.

Täisühingud näitavad inventuuri passivas põhikapitalina täisühinglaste poolt sissemakstud kapitalid eraldi iga täisühinglase kohta.

Usaldusühingud näitavad inventuuris passivas põhikapitalina täisühinglaste ja komandistide poolt sissemakstud kapitalid eraldi iga isiku kohta.

Kooperatiivühingud näitavad põhikapitalina osakapitali, kui nende põhikirjades on ette nähtud osamaks.

19. Tagavarakapitalid.

Tagavarakapitalidena näitavad aktsiaseltsid ja kooperatiivühingud nende põhikirjas ettenähtud korras kogutud tagavarakapitali.

Aktsiaseltsid näitavad tagavarakapitalina ka aaziokapitali, mis on saadud aktsiate ja obligatsioonide emiteerimisest aazio kursiga (üle nominaali).

20. Eritagavarakapitalid.

Eritagavarakapitalidena näidatakse inventuuri passivas eriotstarbeiks moodustatud kapitalid nagu:

1. ametnike ja tööliste toetamiseks (mitte fondid),
2. uuendusteks (ehituskapital),
3. kursikahjude katmiseks,
4. kahtlaste nõudmiste kustutamiseks (del credere, dubioso),
5. hindade kõikumiste kindlustuseks jne.

21. Amortisatsioonikapital.

Amortisatsioonikapital näidatakse inventuuri passivas eraldi iga kinnisvara kohta, iga vallasvara liigi kohta, nagu töökodade ja büroode sisseseaded, masinad, tööriistad, ja eraldi immateriaalsete varade kohta, nagu kontsessioonid, monopolid ja organiseerimiskulud.

22. Võlausaldajad (kreditorid).

Kreditoride all näidatakse passivas:

1. raamatuvõlad, mis tekkinud ärielistest tehinguist nagu võlg kaubahankijatele ja ostjate käsirahad,
2. võlad võlakohustuste järgi,
3. pangavõlad,
4. väljaostmata kupongid,
5. saadud kupongid.

Raamatuvõlgade kohta koostatakse nimestik, milles on loendatud võlad võlausaldajate kohta pärast seda, kui arvete saldod on vastastikku võrreldud. Võlad välisrahas näidatakse börsi müüjate kursiga.

Nimestik koostatakse võlgnike (deebitoride) kohta toodud vormi järgi, asendades sõna „deebitor“ sõnaga „kreeditor“ (p. 11).

Võlad võlakohustuste järgi näidatakse nimestikus üksikute võlakohustuste järgi.

Pangavõla all näidatakse üksikult kõik võlad pankadele nii tähtajalised kui ka konto-korrent arvete järgi. Võlad konto-korrent arvete järgi näidatakse nimestikus pärast vastava väljakirjutise saamist pangalt ja intresside juurdearvestamist aruande aasta eest.

23. Maksevekslid (tratid ehk aktseptid).

Maksevekslite all näidatakse passivas väljaantud lihtvekslid ja aktsepteeritud tratid, mis ei ole välja ostetud inventuuri koostamise päeval.

Maksevekslid välisrahas näidatakse börsi müüjate kursiga.

24. Pikaajalised võlad.

Pikaajaliste võlgade all näidatakse inventuuri passivas hüpoteegid kinnisvarale, võlad hüpotekaarpankadele ja aktsiaseltsid näitavad ka obligatsioonilaenud.

Hüpoteegid näidatakse üksikute kinnisvarade järgi nende kinnistamise järjekorras.

Võlgadena hüpoteegi pankadele näidatakse tegelik võlg hüpoteegi pangale inventuuri koostamise päeval, s. o. algvõlast tuleb maha arvata kustutuskapitali summa ja vahe näidata inventuuris. Tuleb nõutada hüpoteegi panga tõendus võla suuruse kohta inventuuri koostamispäeval.

Obligatsioonilaenudest näidatakse nende kustutamata osa.

25. Passiva täiendavad osad.

Passiva täiendavate osadena näidatakse inventuuri passivas:

1. järgneva tegevusaasta eest ettesaadud tulud,
2. aruandeaasta väljamaksmata kulud,
3. üleminevad summad,
4. avaalid, samas korras nagu täiendavad aktivad inventuuri aktivas.

26. Bilanss.

Bilanss on ülevaade äriseisust, milles varad, nõudeõigused ja võlad on näidatud liikide järgi ja üksikettevõtteis aktiva on tasakaalustatud kapitali näitamisega passivas, kui ettevõtte kohustusega omaniku vastu. Muis ettevõtteis tasakaalustatakse aktiva passivaga puhaskasu näitamisega passiva poolel või puhaskahju näitamisega aktiva poolel.

Sõna bilanss (itaalia keeles — *bilancio*, prantsuse keeles — *balance*, *bilan*, saksa keeles — *Bilanz*) on tuletatud ladinakeelsest *bilance* — kahe kausiga kaal ehk tasakaalustatud.

2. peatükk.

Äriline tehingute arvestamine

27. Tehingute mõju äriseisule.

Koostatud inventuur annab üksikasjalise ülevaate äriseisust inventuuri koostamise momendiks. Üldise ülevaate äriseisust annab inventuuri alusel koostatud bilanss samaks momendiks. Need ülevaated püsivad kuni esimese äritehinguni, sest iga äriiline tehing kutsub esile muudatusi äriseisus.

Näiteks 1. jaanuariks 1939 oli ettevõttel järgmine äriseis.

Bilanss 1. jaanuariks 1939

Aktiva		Passiva	
Kassa	1.000.—	Kreeditorid	3.500.—
Deebitorid	3.000.—	Kapital	10.500.—
Kaubad	10.000.—		
	14.000.—		14.000.—

- Tehingud:
1. müüdud raha eest kaupa Kr. 100.— eest
 2. ostetud kaupa võlgu Kr. 200.— eest
 3. tasutud kreditorile Kr. 300.—
 4. tasutud palkasid äriteenijaile Kr. 400.—.

1. tehingu juures tuleb raha sisse Kr. 100.—, mille võrra suureneb kassa seis. Kuid kaupad läheb välja Kr. 100.— eest ja kaupade seis väheneb Kr. 100.— võrra. Selle tehingu tagajärjel suurenes üks aktiva osa (kassa) Kr. 100.— võrra, kuna teine aktiva osa (kaubad) vähenes Kr. 100.— võrra. Aktiva ja passiva kogusummad ning kapital jäid muutmatuks.

2. tehingu järgi suureneb kaupade summa aktivas Kr. 200.— ja kohustused kreditoride vastu passivas Kr. 200.— võrra. Äriseis suureneb Kr. 200.— võrra, kuid kapital jääb muutmatuks.

3. tehingu järgi väheneb aktivas kassaseis Kr. 300.— võrra ja passivas vähenevad kohustused kreditoride vastu ka Kr. 300.— võrra. Äriseis väheneb Kr. 300.— võrra, kuid kapital jääb muutmatuks.

4. tehingu järgi väheneb aktivas kassaseis Kr. 400.— võrra, võlad passivas ei muutu ja selle tagajärjel väheneb kapital Kr. 400.— võrra.

Seega tekitavad äriilised tehingud muudatusi nii äriseisu aktivas, passivas kui ka kapitalis.

Järelikult kui tekib vajadus ülevaate saamiseks äriseisu kohta, tuleb koostada inventuur. See on aga tülikas ja suurte kuludega seotud toiming. Selletõttu tekib tarvidus arvestada ärilisi tehinguid sääraselt, et raamatute järgi võiks saada ülevaadet ettevõtte äriseisust.

28. Kronoloogiline ja süstemaatiline arvestamine.

Lihtsaim tehingute arvestamise viis on arvestada neid selles järjekorras, nagu nad sünnivad, s. o. ajalises järjekorras. Säärast arvestamise viisi nimetatakse kronoloogiliseks arvestamiseks. Sellel arvestamise moodusel on see hea külg, et tehingud arvestatakse järjekorras, mis ei võimalda sissekannete tegemist raamatuisse tagantjärgi. Kuid halb külg on see, et kui tahetakse saada ülevaadet mingisuguse äriseisu kohta, tuleb läbi vaadata sissekanded kõikide äriliste tehingute kohta, eraldada need summad, mis kutsuvad esile muudatusi vastavas äriseisu osas. See on tülikas ja aeganõudev toiming. Seepärast kasutatakse teist arvepidamise moodust.

Avatakse eraldi arvepidamine igale üksikule äriseisu osale — peetakse igale äriseisu osale arve. Arve kaudu arvestatakse kõik muudatused, mis tekivad äriliste tehingute tagajärjel vastava äriseisu osaga. Et oleks võimalik saada ülevaadet nendest muudatustest, peetakse arve kahe poolega: ühel poolel arvestatakse vastava äriseisu osa suurenemised, teisel poolel — vähenemised. Avame näiteks kassale arve eeltoodud äriseisu järgi.

Kronoloogi-
line arves-
tamine

Süstemaati-
line arves-
tamine

Sissetulek	Kassa arve	Väljaminek
	100.-	300.-

Selle arve sissetulekusse kanname Kr. 1000.— bilansi järgi 1. jaanuariks 1939.

1. tehingu järgi saadi raha Kr. 100.—. Märgime selle summa Kassa arve sissetulekusse.

3. tehingu järgi läks kassast välja Kr. 300.—. Märgime selle summa Kassa arve väljaminekusse.

Pärast seda kujuneks Kassa arve järgmiseks.

Sissetulek	Kassa arve	Väljaminek	
Bilansi järgi	1.000.—	3. tehingu järgi	300.—
1. tehingu järgi	100.—		

Arve näitab selgesti, et sisse on tulnud raha kassasse Kr. 1100.— ja välja on läinud Kr. 300.—, ning nende summade vahe näitab kassa (raha) seisust.

Avame arved kõigile äriseisu osadele: 1. Deebitoride arve, mille sissetulekusse märgime nõudmised äriseisu järgi — Kr. 3000.—.

2. Kaupade arve, mille sissetulekusse märgime sissetulnud kaubad äriseisu järgi — Kr. 10.000.—.

3. Kreditoride arve, mille väljaminekusse märgime äriseisu järgi väljaläinud kohustus kreditoride vastu Kr. 3.500.—.

4. Kapitali arve, mille väljaminekusse märgime äriseisu järgi väljaläinud kohustus ettevõtte omaniku vastu Kr. 10.500.—.

Arvestame eeltoodud tehingud.

1. tehingu järgi tuleb ettevõttele raha sisse Kr. 100.—, ja läheb kaupu välja Kr. 100.— eest. Seepärast märgime tehingu summa Kr. 100.— Kassa arve sissetulekusse ja Kaupade arve väljaminekusse.

2. tehingu järgi tuleb ettevõttele kaupaid sisse Kr. 200.— eest, ja läheb kohustusi välja kreditoride vastu Kr. 200.— eest. Seepärast märgime tehingu summa Kr. 200.— Kaupade arve sissetulekusse ja Kreditoride arve väljaminekusse.

3. tehingu järgi on ettevõtte tasunud kreditoridele võlga Kr. 300.—, missuguse summa eest tuleb ettevõttele kreditoridelt kohustusi tagasi ja raha läheb välja Kr. 300.—. Seepärast märgime selle summa Kreditoride arve sissetulekusse ja Kassa arve väljaminekusse. Pärast nende sissekannete tegemist kujuneksid arved järgmisteks.

Kassa arve	
Sissetulek	Väljaminek
1. 1.000.—	3. 300.—
100.—	

Deebitoride arve	
Sissetulek	Väljaminek
3.000.—	

Kaupade arve	
Sissetulek	Väljaminek
2. 10.000.—	1. 100.—
200.—	

Kreditoride arve	
Sissetulek	Väljaminek
3. 300.—	2. 3.500.—
	200.—

Kapitali arve	
Sissetulek	Väljaminek
	10.500.—

Kui tahetakse leida mõne äriseisu osa seisu, leitakse sissetuleku ja väljamineku vahe või ümberpöörduvalt.

Kuna äriseisu (bilansi) järgi sattusid kõik aktiva summad vastavate arvete sissetulekusse ja passiva summad vastavate arvete väljaminekusse, siis võib ka toimida ümberpöörduvalt, koostada arvete järgi bilanss, paigutades aktivasse arvete sissetuleku ja väljamineku vahed ja passivasse — väljamineku ja sissetuleku vahed.

Eeltoodud arvete järgi saame järgmise bilansi.

Aktiva		Passiva	
Kassa	800.—	Kreditorid	3.400.—
Deebitorid	3.000.—	Kapital	10.500.—
Kaubad	10.100.—		
	13.900.—		13.900.—

Bilanssi, mis koostatud arvete järgi, nimetatakse arveteseisuks.

Seda arvestamise viisi, kus igale äriseisu osale avatakse eraldi arve, nimetatakse süstemaatiliseks arvestamiseks. Süstemaatiline arvestuse viis võimaldab ülevaadet ettevõtte kohta igal ajal. Kuid temal on see halb omadus, et võimaldub raamatuisse teha sissekandeid tagantjäre. Sellepärast arvestatakse ärilisi tehinguid nii kronoloogiliselt kui ka süstemaatiliselt.

Jälgides eeltoodud tehingute süstemaatilist arvestamist, näeme, et iga tehingu summa arvestatakse kahe arve kaudu ja nimelt ühe arve sissetulekus ja teise arve väljaminekus. Seda sidet sissekannete ja äri-
Kahekordse arvestamise seadus

liste tehingute vahel nimetatakse arveasjanduses kahekordse arvestamise seaduseks.

Eeltoodud näite 4. tehingu järgi maksti palkasid äriteenijale Kr. 400.—. Selle tehingu tagajärjel väheneb kassa seis aktivas Kr. 400.— võrra ja kapital väheneb Kr. 400.— võrra. Kuna raha läheb kassast välja, tuleb Kassa arve väljaminekusse märkida Kr. 400.— ja kahekordse arvestamise seaduse alusel märkida Kapitali arve sissetulekusse Kr. 400.—. Sisuliselt on see õige, sest Kapitali arve näitab pärast seda kapitali seisu Kr. 10.100.—, s. o. kapital on vähenenud Kr. 400.— võrra. Kuid et kulu summa oleks sissetulek ja tulu summa väljaminek, jääb täiesti arusaamatuks. Seepärast Kapitali arve pooli ei saa märkida nimetustega „Sissetulek“ ja „Väljaminek“.

Kujutleme, et arved on täiesti iseseisvad isikud, kes tegutsevad omaette ja neil on vahekorrad ainult oma vahel. Ükski neist ei anna teisele midagi ilma vastutasuta ega saa teiselt midagi ilma vastutasuta. Vaadeldes sellest seisukohast eeltoodud tehinguid, näeme, et 1. tehingu juures Kassa arve sai Kr. 100.— seetõttu, et Kauba arve andis kaupu välja. Järelikult Kassa arve saadud Kr. 100.— eest võlgneb Kauba arvele. Kauba arve andis kaupa välja Kr. 100.— eest, kuid raha sai Kassa arve. Järelikult Kauba arve peab saama ehk saab kauba eest kuuluva summa Kassa arvelt, kes võttis raha vastu. Seepärast võime ütelda, et iga arve sissetulnud summade eest võlgneb mingisugusele muule arvele ja väljalainud summad peab saama ehk saab tagasi mingisuguselt teiselt arvelt. Sellel alusel võib sõna sissetulek asendada sõnaga „võlgneb“ ja sõna väljaminek — sõnaga „saab“. Näiteks

Võlgneb Kassa arve Saab

Äriseisule Kr. 1.000.— Kaupade arvele „ 1.00.—	Kreditoride arvelt Kr. 300.—
---	-----------------------------------

Sõna „Võlgneb“ asemel tarvitatakse sõna „deebet“ ja sõna „saab“ asemel — sõna „kreedit“. Sõna deebet on tuletatud ladinakeelsest verbist *debeo, debui, debitum*, mis tähendab võlgnema, sellest **d e b e t** — tema võlgneb. Sõna kredit on tuletatud ladinakeelsest verbist *credo, credidi, creditum, credere*, mis tähendab avaldama usaldust, usaldama, kelleltki saama. Sellest **credit** — tema usaldab ehk tema saab. Sõnad deebet ja kredit on kujunenud nimisõnaks. Neist on tuletatud rida oskussõnu, millest on tähtsamad:

1. debiteerida arvet — kanda summa arve deebetisse,
2. krediteerida arvet — kanda summa arve kreditisse,

3. deebitor — võlgnik,
4. kreditor — võlausaldaja.

Tarvitatavamais võõrkeelil on deebeti ja krediti nimetused järgmised.

Keel	Deebet	Kreedit
Inglise	Debitor või Dr.	Creditor või Cr.
Itaalia	Dare	Arvere
Prantsuse	Doi-t (doit, doivent)	Avoir
Hispaania	Debe	Haber
Saksa	Deb-t või Soll	Cred-t või Haben

Saldo

Deebet ja krediti vahesid nimetatakse saldoks. Kui deebet summad ületavad krediti summasid, nimetatakse vahet deebet saldoks, kui krediti summad ületavad deebet summasid, nimetatakse vahet krediti saldoks. Sõna saldo on tuletatud itaaliakeelsest aegsõnast *saldore* — ühendama, lõpetama; *saldare ragione o conti* — lõpetada arvet, sellest *saldo* — lõplik tulemus arve järgi, järeljääk, deebet ja krediti vahe.

29. Põhiraamatud.

Põhiraamat

Raamatuid, milledes arvestatakse ärilisi tehinguid kronoloogiliselt, nimetatakse põhiraamatuteks.

Sissekanded põhiraamatutesse tehakse ajalises järjekorras äriliste dokumentide alusel.

Ärillised dokumendid

Ärillisteks dokumentideks on lepingud, ostu-müügi arved, kvii-tungid, ärikirjad, aruanded ja muud mitmesugused kirjalikud dokumendid. Aktsiaseltsides ja kooperatiivühinguis loetakse ärillisteks dokumentideks ka peakoosoleku, juhatuse ja nõukogu otsuste protokolle.

Lausend

Põhiraamatud avatakse äriseisuga aruande aasta alguseks.

Sissekannete tegemisel põhiraamatuisse tuleb märkida tehingu arvestamise aeg, missugune arve võlgneb missugusele, mis eest ja kui suure summa. Need sissekanded koostatakse kindla vormi järgi ja säärast kindla vormi järgi koostatud sissekannet nimetatakse lausendiks.

30. Lausendid.

Olulised osad

Lausendid koostatakse kindla vormi järgi ja iga lausend peab sisaldama järgmisi olulisi osi:

- 1) arvestamise aeg,
- 2) lausendi pealkiri,
- 3) tehingu kirjeldus,
- 4) tehingu summa.

Mõned raamatupidajad varustavad lausendid järjekorra numbritega. Kuid järjekorra nr. ei ole lausendi oluline osa.

Arvestamise aeg märgitakse aastaarvu, kuunimetuse ja kuupäevaga. Harilikult aastaarv kirjutatakse raamatu tiitellehele ja trükitakse raamatu kaanele. Kuunimetuse märgitakse raamatu igale lehele.

küljele. Kuupäev märgitakse iga lausendi ette ja paigutatakse jutu-märkidesse või kahe kriipsukese vahele, et vältida kuupäeva võltsimist.

Lausendi pealkiri näitab, missugune arve võlgneb missugusele, s. o. missugust arvet debiteeritakse ja missugust krediteeritakse selle tehingu juures.

Tehingu kirjeldus peab olema võimalikult lühike, kuid täpne, et igal isikul oleks ülevaade arvestatud ärilise tehingu kohta.

Tehingu summa märgitakse summa lahtrisse.

Näiteks 3. jaanuaril on saadud J. Kaselt võla tasuks raha Kr. 100.—.

Jaanuar

	— 3 —	
Kassa arve		
J. Kase arvele		
temalt võla tasuks saadud		100.—

Seda sissekannet tuleb lugeda: 3. jaanuaril Kassa arve võlgneb J. Kase arvele temalt võla tasuks saadud Kr. 100.— eest, kusjuures sõna „võlgneb“ jäetakse lausendi pealkirjast välja.

Lausendit äritehingu kohta, kus debiteeritakse ühte arvet ja krediteeritakse ka ühte arvet, nimetatakse lihtlausendiks.

Lihtlausend

Ärilise tehingu arvestamiseks võib koostada ka lausendit, kus debiteeritakse ühte ja krediteeritakse mitmeid arveid või debiteeritakse mitmeid arveid ja krediteeritakse ühte arvet.

Liitlausend

Näiteks: 3. jaanuaril on müüdud J. Kasele 10 kg kohvi Rio à Kr. 6.—, saadud temalt, rahas Kr. 10.— ja ülejäänud summa jäi võlgu. Lausend oleks järgmine.

Jaanuar

	— 3 —	
Mitmed		
Kohvi Rio arvele		
Müüdud J. Kasele 100 kg á 6.— ..		
Kassa arve		
saadud raha	10.—	
J. Kase arve		
võlgu jäänud	50.—	60.—

Seda lausendit tuleb lugeda: 3. jaanuaril mitmed arved võlgnevad Kohvi Rio arvele Kr. 60.—, Kassa arve võlgneb Kr. 10.—, J. Kase arve võlgneb Kr. 50.—.

31. Alglausendid.

Põhiraamat avatakse äriseisu läbikandmisega. Äriseis kantakse läbi lausenditega, mida nimetatakse alglausendeiks. Põhiraamatu avamine võib sündida kolmel viisil:

- 1) kapitali arve abil,
- 2) bilansi arve abil,
- 3) saldode viisil.

Avamine
kapitali
arve abil

Raamatute avamisel Kapitali arve abil kantakse läbi äriseis inventuuri järgi kahe alglausendiga ainult üksikettevõtteis. Üks lausend koostatakse aktiva eest ja teine lausend — passiva (võlgade) eest. Lausend aktiva eest koostatakse põhimõttel, et kõik aktiva osade kohta avatavad arved võlgnevad Kapitali arvele (omanikule) saadud aktive eest. Lausend passiva eest koostatakse põhimõttel, et Kapitali arve (omanik) võlgneb kõikidele passiva osade kohta avatavaile arveile nende poolt ülevõetud passiva (võlgade) eest.

Avamine
Algbilansi
arve abil

Raamatute avamisel Bilansi arve abil arvestatakse äriseis bilansi järgi äriaasta alguseks (algbilanss) pearaamatus eri arve kaudu — Algbilansi arve. Põhiraamatus koostatakse kaks alglausendit: üks aktiva ja teine passiva eest. Lausend aktiva eest koostatakse põhimõttel, et kõik aktiva osade kohta avatavad arved võlgnevad Algbilansi arvele saadud aktive eest. Lausend passiva eest koostatakse põhimõttel, et Algbilansi arve võlgneb kõikidele passiva osade kohta avatavaile arveile nende poolt ülevõetavate passivate eest. Seda moodust võib tarvitada kõigis ettevõtteis.

Saldode
viis

Raamatute avamisel saldode viisil koostatakse üks alglausend äriseisu bilansi järgi põhimõttel, et aktiva osade kohta avatavad arved võlgnevad passiva osade kohta avatavaile arveile vastavad summad äriseisu järgi.

Näide:

Äriseis 1. jaanuariks 1939

Aktiva		Passiva	
Kassa	1.000.—	Kreeditorid	3.000.—
Deebitorid	2.000.—	Kapital	10.000.—
Kaubad	9.000.—		
Vallasvara	1.000.—		
	<u>13.000.—</u>		<u>13.000.—</u>

Alglausendid selle bilansi järgi oleksid järgmised:

1. Kapitali arve abil:

— 1 —			
Mitmed			
Kapitali arvele			
Kassa arve	1.000.—		
Deebitoride arve	2.000.—		
Kaupade arve	9.000.—		
Vallasvara arve	1.000.—		13.000.—
Aktiva eest			<u>13.000.—</u>
— 1 —			
Kapitali arve			
Kreeditoride arve		3.000.—	
Passiva eest		<u>3.000.—</u>	

2. Bilansi arve abil:

— 1 —			
Mitmed			
Algbilansi arvele			
Kassa arve		1.000.—	
Deebitoride arve		2.000.—	
Kaupade arve		9.000.—	
Vallasvara arve		1.000.—	13.000.—
Aktiva eest			13.000.—
— 1 —			
Algbilansi arve			
Mitmele			
Kreeditoride arvele		3.000.—	
Kapitali arvele		10.000.—	13.000.—
Passiva eest			13.000.—

3. Saldode viisil:

— 1 —			
Mitmed			
Kassa arve		1.000.—	
Deebitoride arve		2.000.—	
Kaupade arve		9.000.—	
Vallasvara arve		1.000.—	
Mitmele			
Kreeditoride arvele			3.000.—
Kapitali arvele			10.000.—
Äriseisu eest		13.000.—	13.000.—

32. Pearaamat.

Raamatut, milles arvestatakse ärilised tehingud süstemaatiliselt, nimetatakse pearaamatuks.

Pearaamat avatakse ja sissekanded pearaamatusse tehakse põhiraamatute lausendite alusel. Pearaamtu arve debiteerimisel märgitakse lausendi pealkirja järgi arve lahtrisse „sisu“ selle arve nimetus, mida selle tehingu juures krediteeritakse. Pearaamatu arve krediteerimisel märgitakse sisu lahtrisse aga selle arve nimetus, mida selle tehingu järgi debiteeritakse. Pearaamatu arvete vorm on järgmine.

(arve nimetus)

Aeg	S i s u	Läbikäigud				Saldo		
		D-t		K-t		D/K	Summa	
		Kr.	S.	Kr.	S.		Kr.	S.

või

Deebet		(arve nimetus)				Kreedit	

Pearaamatu sissekanded võrreldakse põhiraamatute sissekanne-
tega vähemalt kord kuus pearaamatu läbikäikude aruande abil, mis
koostatakse alljärgneva vormi järgi.

Pea- raa- matu lk.	konto (Arve) nimetus	Saldo esimeseks kuupäevaks		Läbikäigud		Saldo viimaseks kuupäevaks	
		D-t	K-t	D-t	K-t	D-t	K-t

Kuna iga ärilise tehingu summa satub ühe pearaamatu arve deebetisse ja teise kreditisse, siis pearaamatu arvete deebet läbikäikude summa võrdub krediti läbikäikude summale ja võrdub kogu perioodi äritehingute summale. Selle tõttu peab läbikäikude aruande deebet läbikäikude summa võrduma krediti läbikäikude summale ja põhiraamatute läbikäikude summale sama aja eest. Samuti peavad võrduma deebet ja kreditsaldode summad. Vastasel korral tuleb leida vead ja need parandada.

33. Arvete liigitus pearaamatus.

Inventuuri arved

Arved, mis avatakse pearaamatus inventuuri osade kohta, nimetatakse inventuuri arveiks. Need arved jagunevad kahte liiki.

Puhtinventuuri arved

Arveid, millede saldod näitavad vastava inventuuri osa täpset seisu, nimetatakse puhtinventuuri arveiks. Näiteks Kassa arve, mille saldo näitab raha seisu kassas.

Segaarved

Inventuuri arveid, millede kaudu arvestatakse ka äriliste tehingute tulemusi, nimetatakse segaarveiks. Näiteks Kauba arve, mida debiteeritakse kaupade ostuväärtusega, krediteeritakse aga kaupade müügiväärtusega. Järelikult kauba müügist saadud kasu arvestatakse Kauba arve kreditis ja kauba müügist saadud kahju arvestatakse Kauba arve deebetis. Seega ei näita kaupadele peetavate arvete saldod tegelikku kaupade seisu, vaid seda saab kindlaks teha ainult inventeerimise teel.

Tulemuste arved

Kapitalide ja nende muudatuste arvestamiseks avatavad arved nimetatakse tulemuste arveiks. Äritehingute tulemuste, s. o. kahjude ja kasude ning kulude ja tulude arvestamiseks avatakse äriaasta jooksul eri arved, mida nimetatakse puhttulemuste arveiks. Kuna üksikettevõttes tulemused muudavad kapitali, siis nimetatakse neid ka Kapitali arve abiarveiks. Puht-tulemuste arveist peetakse:

1. Ärikulude arve, mida debiteeritakse ettevõtte valitsemise-, asjaajamise- ja majapidamiskuludega.

2. Protsentide arve, mida debiteeritakse makstud intressidega ja krediteeritakse saadud intressidega.

3. Komisjoni arve, mida debiteeritakse makstud komisjonitasudega ja krediteeritakse saadud komisjonitasudega.

4. Muude Kulude ja Tulude arve, mida debiteeritakse mitmesuguste kuludega, nagu vallasvara amortisatsioon, mahakirjutused, annetused, kursikahjud jne., ning krediteeritakse mitmesuguste tuludega nagu eelmiste aastate mahakirjutuste arvel tagasisaadud summad, kursikasud jne.

Üksikettevõtteis arvestatakse vahekorrad ettevõtte omanikuga eri arve kaudu, mis avatakse omaniku täieliku nime all. Kuna üksikettevõttesse paigutatud varad kuuluvad ettevõtte omanikule, siis igasugune varade vähendamine omaniku poolt (raha võtmine, kaupade tarvitamine isiklikuks otstarbeks) kujutab enesest kapitali vähendamist ja igasugune varade paigutus ettevõttesse — kapitali suurendamist, siis ei saa omanikule vaadata kui deebitorile või kreditorile, vaid omaniku arve kujutab enesest Kapitali arve abiarvet, mille kaudu arvestatakse kapitali vähendamised ja suurendamised, mis ei ole äritehingute tulemused. Äriaasta lõpul, enne tulemuste arvutamist, lõpetatakse omaniku arve, kandes selle arve saldo Kapitali arvele. Kui omaniku arvel on deebet saldo, koostatakse lausend:

Omaniku
arve

Kapitali arve

Omaniku arvele.

Kui omaniku arvel on kredit saldo, koostatakse lausend:

Omaniku arve

Kapitali arvele.

34. Kollektiivarved.

Kuna arvepidamine peab sündima sääraselt, et igal ajal oleks näha iga üksiku vara seis, vahekorrad iga üksiku isikuga (deebitoriga ja kreditoriga) ning üksikasjalikult kulud ja tulud, siis tuleb pearaamatus avada eri arve igale varale ja isikule. Selle tagajärjel suuremais ettevõtteis paisuks pearaamat nii suureks, et ühel isikul oleks seda füüsiliselt võimatu pidada. Seepärast avatakse pearaamatus arved äriseisu liikidele. Näiteks Kaupade arve Isikute arve jne. Igale kollektiivarvele tuleb pidada abiraamat, milles avatakse arved igale üksikule varale, isikule jne.

35. Abiraamatud.

Kollektiivarveile peetakse abiraamatud, milledes avatakse arved sama vormi järgi nagu pearaamatus (p. 32). Neid abiraamatuid nimetatakse üldise nimetusega skontro. Vähemalt iga kuu lõpul võrreldakse skontrote läbikäigud pearaamatu vastava kollektiivarve läbikäikudega. Selleks koostatakse skontro arvete läbikäikude aruanne täpselt sama vormi järgi kui pearaamatu arvete läbikäikude aruanne (p. 32).

Skontro

Kuna iga äritehingu deebet summa arvestatakse kollektiivarve deebetis ja skontro vastava arve deebetis, siis skontro arvete deebet läbikäikude kogusumma peab võrduma vastava kollektiivarve deebet läbikäigule. Sama on kehtiv ka krediid läbikäikude kohta. Järelikult skontro arvete läbikäikude aruande kokkuvõte peab ühtuma vastava pearaamatu arve läbikäikudega pearaamatu arvete läbikäikude aruande järgi (p. 32).

Üksikute kollektiivarvete kohta peetakse kronoloogiliselt peetavad abiraamatud, mida nimetatakse registriks. Näiteks rimesside register ja trattide register. Abiraamatute pidamine kollektiivarvete kohta on sunduslik.

Peale sunduslike kollektiivarvete abiraamatute peetakse tarviduse järgi kontrollraamatuid, nagu faktuuriraamat, raamatud rahasaamiste ja maksete tähtpäevade arvestamiseks, obligo jne.

Peale eelnimetatud abiraamatute peetakse veel ärilistes ettevõtteis abiraamatuid väljaspool üldist raamatupidamise süsteemi. Näiteks kaupade tellimiste raamat, mahakirjutuste raamat jne.

Üksikasju abiraamatute ja nende vormide kohta on toodud järgnevais A. K. vihkudes.

3. peatükk.

Äritegevuse tulemuste arvutamine ja raamatute lõpetamine

36. Proovibilanss.

Iga äriaasta lõpul tuleb koostada täielik inventuur, et saada ülevaadet tegelikust äriseisust. Äritegevuse tulemused arvutatakse pearaamatu saldode võrdlusel äriseisuga. Tulemusi näitavad segaarved ja puhttulemuste arved. Tulemuste arvutamiseks koostatakse proovibilanss.

Üksikettevõtteis koostatakse proovibilanss alljärgneva vormi järgi.

Proovibilanss 31. detsembril 19..... a.

Tulemuste arvutamine

Proovibilanss üksikettevõtteis

Pearaamatulik.	Arve nimetus	Saldo		Äriseis		Tulemused		Kapital	
		Deebet	Kreedid	Aktiiva	Passiiva	Kahju	Kasu	Deebet	Kreedid
	Kokku								

Proovibilansi koostamine toimub järgmiselt. Lahtrisse „Arve nimetus“ märgitakse pearaamatu arvete nimetused. Siis jäetakse üks rida vabaks (reserveeritakse vaba rida) ja järgmisel real kirjutatakse sõna „kokku“. Lahtrisse „Saldo“ märgitakse pearaamatu arvete saldod pearaamatu arvete detsembrikuu läbikäikude aruande järgi 31. detsembril. Lahtrisse „Äriseis“ märgitakse andmed inventuuri järgi 31. detsembril. Kapitali summat äriseisu passivasse esialgselt ei märgita, vaid algkapitali summa jääb Kapitali arve kreditiisse. Kapitali arvet kujutab proovibilansi viimane kaksiklahter „Kapital“. Järgneb äriseisu osade võrdlus pearaamatu vastavate arvete saldodega. Äriseisu aktiiva osade suurenemine ja passiiva osade vähenemine, võrreldes pearaamatu vastavate arvete saldoga, näitab kasu ja kasude summad märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kasude alla. Äriseisu aktiiva osade vähenemine ja passiiva osade suurenemine, võrreldes pearaamatu vastavate arvete saldodega, näitab kahju ja kahjude summad märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kahjude alla. Kui kasud ületavad kahjusid, siis kirjutatakse lahtrisse „Arve nimetus“ vabaksjätud alumisele reale sõna „Puhaskasu“ ja leitud puhaskasu summa märgi-

takse lahtrisse „Tulemused“ kahjude alla kahjude ja kasude tasakaalustamiseks ning lahtri „Kapital“ kreditiisse puhaskasu juurdearvamiseks kapitalile. Kui kahjud ületavad kasusid, siis kirjutatakse lahtrisse „Arve nimetus“ vabaksjätud alumisele reale sõna „Puhaskahju“ ja leitud puhaskahju summa märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kasude alla kahjude ja kasude tasakaalustamiseks ning lahtri „Kapital“ deebetisse puhaskahju mahaarvamiseks kapitalist. Lõppkapitali summa lahter „Kapital“ järgi paigutatakse lahter „Äriseis“ passivasse ja kui pärast seda lahter „Äriseis“ aktiva ja passiva on tasakaalus, siis on see tõenduseks, et äritegevuse tulemus on õigesti arvatud.

Kõigis muis ettevõtteis, välja arvatud üksikettevõtted, koostatakse proovibilanss järgmise vormi järgi.

Proovibilanss 31. detsembril 19..... a.

Pea- raa- matu lk.	Arve nimetus	Saldo		Äriseis		Tulemused	
		Deebet	Kreedit	Aktiva	Passiva	Kahju	Kasu
	Kokku						

Tulemuste arvutamine sünnib samuti kui üksikettevõtteis. Kui lõpptulemusena on puhaskasu, siis märgitakse lahtrisse „Arve nimetus“ vabaksjätud reale sõna „Puhaskasu“ ja leitud puhaskasu summa märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kahjude alla kahjude ja kasude tasakaalustamiseks ning lahtri „Äriseis“ passivasse passiva tasakaalustamiseks aktivaga. Kui aga lõpptulemuseks on puhaskahju, siis märgitakse lahtrisse „Arve nimetus“ vabaksjätud reale sõna „Puhaskahju“ ja leitud puhaskahju summa märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kasude alla kahjude ja kasude tasakaalustamiseks ning lahtri „Äriseis“ aktivasse aktiva tasakaalustamiseks passivaga.

37. Kahjude ja Kasude arve.

Üksikute arvete järgi leitud tulemused kogutakse pearaamatus äriaasta lõpul avatavale Kahjude ja Kasude arvele. Kahjude ja Kasude arvet debiteeritakse kahjude summadega ja puhaskasuga ning krediteeritakse kasude summadega ja puhaskahjuga.

Proovibilansi lahter „Tulemused“ kujutab enesest pearaamatu Kahjude ja Kasude arvet.

Põhiraamatus koostatakse kahjude ja kasude eest kahjude ja kasude lausendid.

38. Kahjude ja kasude lausendid.

Põhiraamatus koostatakse äriaasta lõpul kolm kahjude ja kasude lausendit: 1) saadud kahjude eest, 2) saadud kasude eest ja 3) puhaskasude eest.

Lausendiga kahjude eest debiteeritakse Kahjude ja Kasude arvet kahjude kogusummaga ja krediteeritakse arveid, mis andsid kahju, vastavate kahjude summaga.

Lausendiga kasude eest debiteeritakse kõiki neid arveid, mis andsid kasu, vastavate kasude summadega ja krediteeritakse Kahjude ja Kasude arvet kasude kogusummaga.

Üksikettevõtteis koostatakse lausend puhastulemuse eest:

1) puhaskasu eest:

Kahjude- ja Kasude arve
Kapitali arvele.

2) puhaskahju eest:

Kapitali arve
Kahjude ja kasude arvele.

Kõigis muus ettevõtteis koostatakse lausend puhastulemuse eest:

1) puhaskasu eest:

Kahjude ja Kasude arve
Puhaskasu arvele.

2) Puhaskahju eest:

Puhaskahju arve
Kahjude ja kasude arvele.

Puhaskasu või Puhaskahju arve näidatakse lõppbilansis.

39. Lõpplausendid.

Põhiraamat lõpetatakse äriseisu läbikandmisega samal viisil, nagu ta on avatud (p. 31).

Kui põhiraamat on avatud Kapitali arve abil, siis koostatakse äriseisu aktiva eest lausend, debiteerides Kapitali arvet aktiva summaga ja krediteerides aktiva arveid vastavate summadega. Passiva eest koostatakse lausend debiteerides passiva arveid, välja arvatud Kapitali arve, ja krediteeritakse Kapitali arvet võlgade kogusummaga.

Kui põhiraamat on avatud bilansi arve abil, siis koostatakse kaks lõpplausendit. Aktiva eest debiteeritakse Lõppbilansi arvet aktiva kogusummaga ja krediteeritakse aktiva arveid vastavate summadega. Passiva eest debiteeritakse kõiki passiva arveid bilansi järgi vastavate summadega ja krediteeritakse Lõppbilansi arvet passiva kogusummaga.

Kui põhiraamat on avatud saldode viisi järgi, koostatakse üks lõpplausend äriseisu eest, debiteerides passiva arveid ja krediteerides aktiva arveid.

Pärast lõpplausendite läbikandmist pearaamatust lõpetatakse pearaamatu arved arvete summade lahtrite allakriipsutamiseega kahekordse joonega.

Abiraamatute lõpetamise kohta vaata praktilist osa ja järgmisi A. K. vihke.

40. Aasta-aruanne.

Pärast raamatute lõpetamist koostatakse aasta-aruanne. Aasta-aruanne koosneb:

- 1) äriseisust (bilansist) äriaasta viimasel päeval, (31. detsembril);
- 2) pearaamatu läbikäikude aruandest aruande-aasta eest;
- 3) kulude ja tulude aruandest.

Bilanss äriseisu kohta koostatakse alljärgneva vormi järgi.

Bilanss 31. detsembril 19... a.

Aktiva		Passiva	

Pearaamatu läbikäikude aruanne koostatakse alljärgnevate vormide järgi:

	Saldo 1. jaan.		Läbikäigud		Saldo 31. dets.	
	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit

või

Arve nimetus	Saldo 1. jaanuariks		Läbikäigud		Kahjud ja kasud		Saldo 31. detsembriks	
	D-t	K-t	D-t	K-t	D-t	K-t	D-t	K-t

Kulude ja tulude aruanne koostatakse alljärgneva vormi järgi.

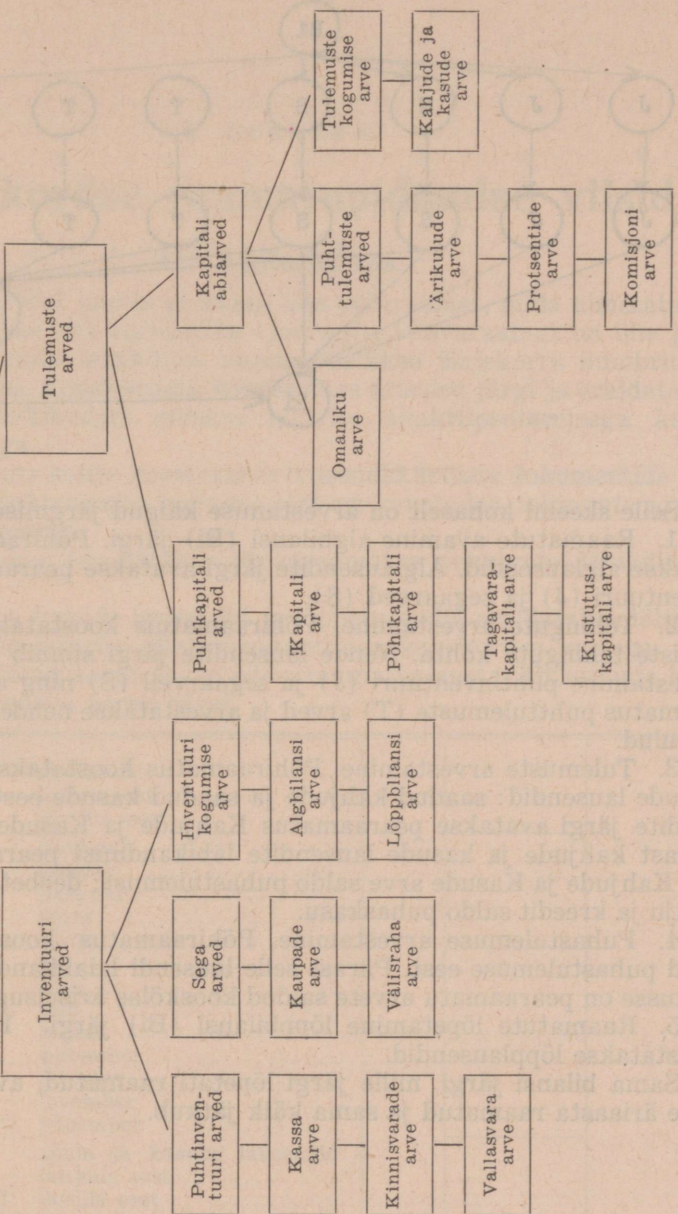
Kulude nimetus	Summa	Tulude nimetus	Summa

Kulude ja tulude aruanne tasakaalustatakse puhaskasu näitamisega kulude poolel või puhaskahju näitamisega tulude poolel. Kulude ja tulude aruanne peab olema kooskõlas pearaamatu Kahjude ja Kasude arvega.

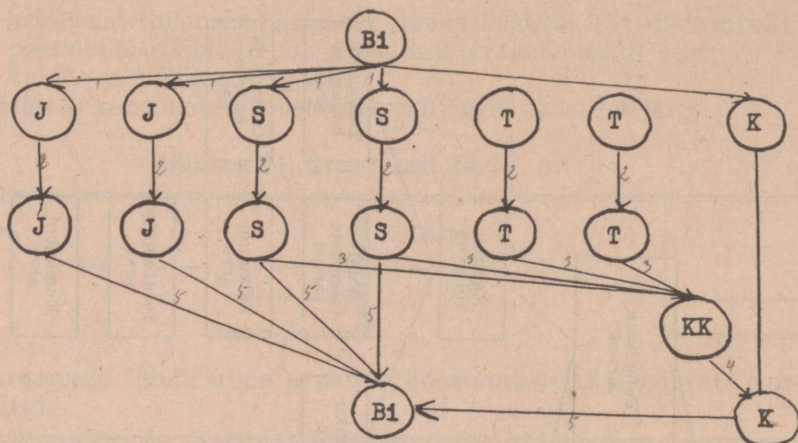
41. Arvete liigitus ja arvepidamise skeem.

P. 33 all toodud arvete liigitus täienes tulemuste arvutamisega Kahjude ja Kasude arvega, mis kuulub ka tulemuste arvete liiki ja kujutab enesest tulemuste kogumise arvet. Kõiki arveid, mis tulevad ette kahekordses raamatupidamises, võib liigitada alljärgneva skeemi kohaselt.

Konto
(Arve)

Arvepidamise käigu kohta kahekordse raamatupidamise süsteemi järgi üksikettevõtteis annab ülevaate alljärgnev skeem.

Selle skeemi kohaselt on arvestamise käigud järgmised:

1. Raamatute avamine algbilansi (Bi) järgi. Põhiraamatus koostatakse alglausendid. Alglausendite järgi avatakse pearaamatus puhtinventuuri (J) ja segaarved (S).

2. Tehingute arvestamine. Põhiraamatus koostatakse lausendid äriliste tehingute kohta. Nende lausendite järgi sünnib pearaamatus arvestamine puhtinventuuri (J) ja segaarveil (S) ning avatakse pearaamatus puhttulemuste (T) arved ja arvestatakse nende kaudu kulud ja tulud.

3. Tulemuste arvestamine. Põhiraamatus koostatakse kahjude ja kasude lausendid: saadud kahjude ja saadud kasude eest. Nende lausendite järgi avatakse pearaamatus Kahjude ja Kasude arve (KK). Pärast kahjude ja kasude lausendite läbikandmist pearaamatus näitab Kahjude ja Kasude arve saldo puhastulemust: deebet saldo puhaskahju ja krediid saldo puhaskasu.

4. Puhastulemuse arvestamine. Põhiraamatus koostatakse lausend puhastulemuse eest. Pärast selle lausendi laialikandmist pearaamatusse on pearaamatu arvete saldod kooskõlas äriseisuga.

5. Raamatute lõpetamine lõppbilansi (Bi) järgi. Põhiraamatus koostatakse lõpplausendid.

Sama bilansi järgi, mille järgi lõpetati raamatud, avatakse järgmise äriaasta raamatud ja sama käik jätkub.

4. peatük.

Kahekordse raamatupidamise viisid

42. Algitaalia viis.

Algitaalia viisi juures peetakse üks põhiraamat, mida nimetatakse päevaraamatuks ehk žurnaaliiks (*journal*). Päevaraamat on ühe poolega raamat, mille leheküljed nummerdatakse järjekorra numbritega algusest lõpuni. Alglausendid koostatakse äriseisu järgi ja eraldatakse muudest läbikäikudest summa lahtrite allakriipsutamise ja kahekordse joonega.

Äritehingute kohta koostatakse lausendid äriliste dokumentide alusel. Ärilised dokumendid hoitakse alal eri kaustades, tehingute arvestamise järjekorras.

Iga kuu lõpul koostatakse päevaraamatus tehingute läbikäikude kokkuvõte.

Kahjude ja kasude lausendid ja lõpplausendid eraldatakse läbikäikudest summa lahtrite allakriipsutamise ja kahekordse joonega.

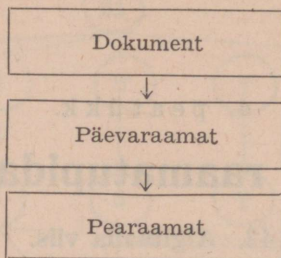
Äriaasta lõpul koostatakse päevaraamatus aasta läbikäikude kokkuvõtte alljärgneva vormi järgi.

Päeva-
raamat

Alglausendid:			
Aktiva eest			
Passiva eest			
Läbikäigud:			
Jaanuar			
Veebruar			
Märts			
Aprill			
Mai			
Juuni			
Juuli			
August			
September			
Oktoober			
November			
Detsember			
Kahjude ja kasude lausendid:			
Kahjude eest			
Kasude eest			
Puhastulemuse eest			
Lõpplausendid:			
Aktiva eest			
Passiva eest			
Kokku:			

See kokkuvõte peab olema kokkukõlas pearaamatu arvete aasta läbikäikude aruandega.

Arvestamise skeem algitaalia raamatupidamise viisi järgi oleks järgmine:

43. Täiendatud itaalia viis.

**Põhi-
raamatud**

Täiendatud itaalia viisi juures peetakse kaks põhiraamatut:

- 1) memoriaal mitterahaliste tehingute arvestamiseks ja
- 2) kassa-põhiraamat rahaliste tehingute arvestamiseks.

Memoriaal

Neist raamatuist kantakse üksikud tehingud pearaamatusse.

Memoriaal on ühepoollega raamat, nagu päevaraamat algitaalia meetodi juures, mille leheküljed nummerdatakse järjekorra numbritega algusest lõpuni. Memoriaalis koostatakse alglausendid äriseisu järgi ja eraldatakse muudest läbikäikudest summa lahtrite allakriipsutamise kahekordse joonega.

**Memoriaali
dokumendid**

Memoriaalis koostatakse lausendid mitterahaliste tehingute kohta äriliste dokumentide alusel, missugused dokumendid hoitakse alal eri kaustas sissekannete järjekorras.

Iga kuu lõpul koostatakse memoriaalis kuuläbikäikude kokkuvõte ja peale selle veel üldlääbikäikude kokkuvõte, mis koosneb memoriaali läbikäikude, kassa-põhiraamatu deebet ja krediti läbikäikude summadest.

Kahjude ja kasude ning lõpplausendid koostatakse memoriaalis ja eraldatakse läbikäikudest summa lahtrite allakriipsutamise kahekordse joonega. Äriaasta lõpul koostatakse memoriaalis aasta läbikäikude kokkuvõte samal viisil, kui seda tehakse päevaraamatus.

**Kassa-
raamat**

Kassa-põhiraamat on kahepoollega raamat alljärgneva vormi järgi

Deebet				Krediti			
Aeg	Sisu	Summa	Summa	Aeg	Sisu	Summa	Summa

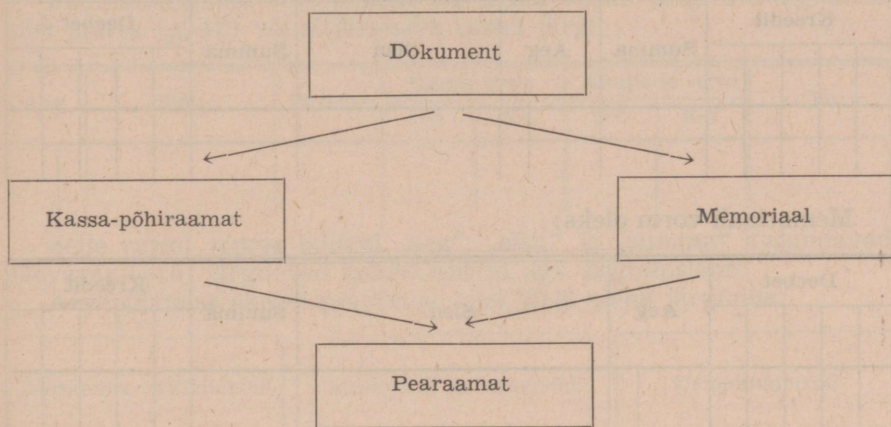
Raamatu leheküljed nummerdatakse paaris numbritega. Raamat avatakse saldoga äriseisu järgi.

Sissekanded tehingute kohta, kus debiteeritakse Kassa arvet, kantakse kassa-põhiraamatu deebet poolele ja tehingute summad märgitakse summa 1 lahtrisse, Sissekanded tehingute kohta, kus krediteeri-

takse Kassa arvet ,kantakse kassa-põhiraamatu kreditisse. Lausendite pealkirjas märgitakse deebet poolel ainult arve nimetus, mida krediteeritakse ja krediid poolel — arve nimetus, mida debiteeritakse.

Iga kuu lõpul kantakse kuu läbikäikude summad summa 2. lahtrisse, lõpetatakse raamat saldo märkimisega krediid poolele, arvatakse kokku deebet ja krediid tasakaalustatud läbikäigud summa 2 lahtri järgi ja kriipsutatakse alla summa lahtrid kahekordse joonega. Järgmise kuu algul avatakse raamat uuesti saldoga.

Arvestamise skeem täiendatud itaalia raamatupidamise viisi järgi oleks järgmine

44. Saksa viis.

Saksa viisi juures peetakse kolm põhiraamatut:

- 1) kogumisžurnaal,
- 2) memoriaal ja
- 3) kassa-põhiraamat.

**Põhi-
raamatud**

Sissekanded pearaamatusse tehakse perioodiliselt, näiteks üks kord kuus, kogumisžurnaali alusel.

Kassa-põhiraamat peetakse täpselt samasugusena nagu täiendatud itaalia viisi juures (p. 43).

**Kassa-
raamat**

Memoriaal peetakse ainult mitterahaliste äriliste tehingute arvestamiseks samal viisil nagu täiendatud itaalia viisi juures, selle erandiga, et memoriaalist jäävad välja alglausendid, kahjude- ja kasudelausendid ja lõpplausendid.

Memoriaal

Kogumisžurnaal on ühepoolega raamat, nagu päevaraamat algitaalia viisi juures. Kogumisžurnaalis koostatakse alglausendid, iga kuu tehingute kohta üks lausend memoriaalis ja kassaraamatus arvestatud tehingute kohta. See lausend koostatakse kogumislehe alusel.

**Kogumis-
žurnaal**

Kogumisleht koostatakse kassa-põhiraamatute ja memoriaali sissekannete järgi.

Kogumisleht

Saksa meetodi juures võib tarvitada ka tabelikujulist kassa-põhiraamatut ja memoriaali.

Kassa põhiraamatu vorm oleks:

Deebet					Kreedit						
Aeg	Sisu	Summa	Kreedit			Aeg	Sisu	Summa	Deebet		

või

Deebet					Kreedit				
Kreedit			Summa	Aeg	Sisu	Summa	Deebet		

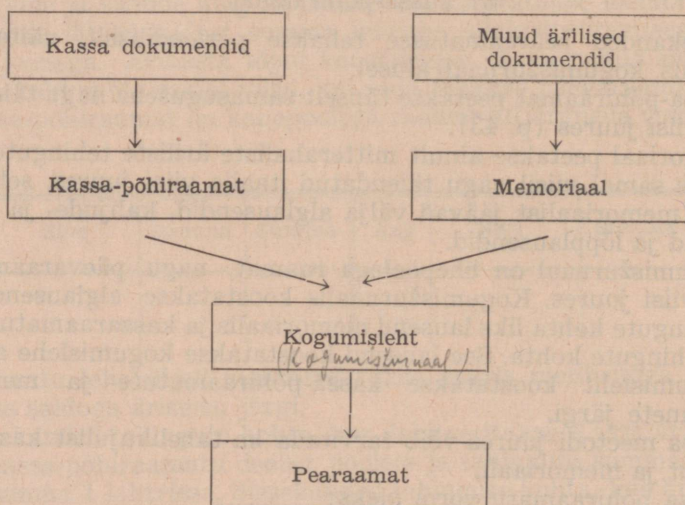
Memoriaali vorm oleks:

Deebet			Aeg	Sisu	Summa	Kreedit		

Nende vormide juures koostatakse kogumisleht mõlemate raamatute kokkuvõtte järgi.

Lähemalt saksa viisi kohta vaata p. 51 ja lisad nr. 5, 10, 11 ja 12.

Arvepidamise skeem saksa raamatupidamise viisi järgi oleks järgmine.

45. Prantsuse viis.

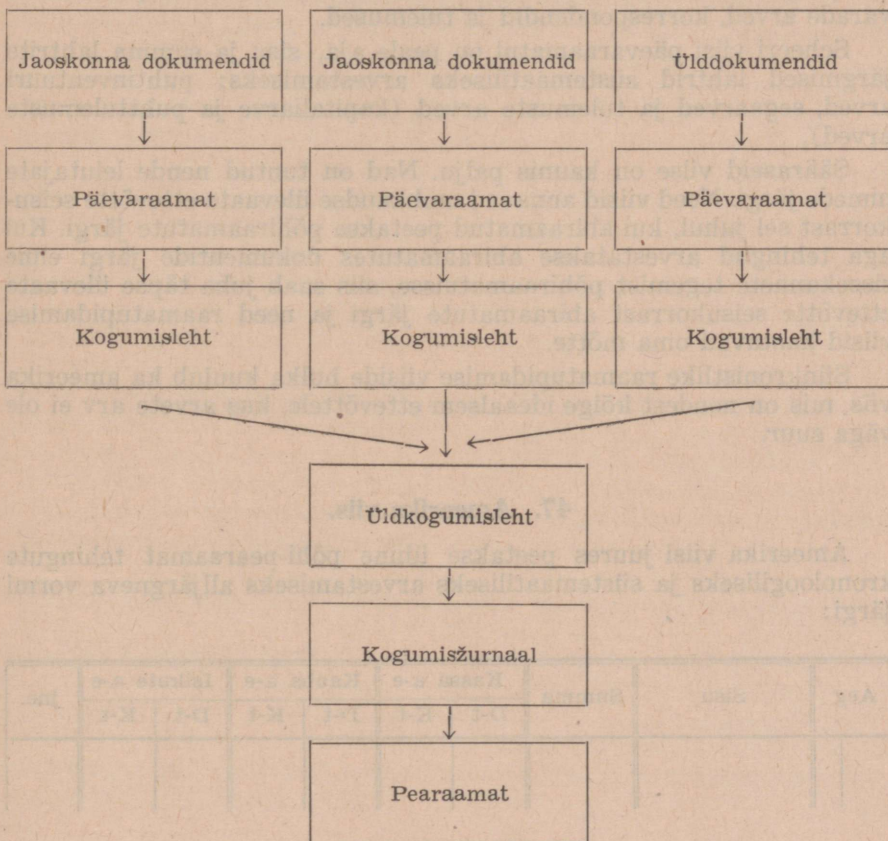
Prantsuse viisi järgi peetakse põhiraamatutena päevaraamatud. Päevaraamatuid peetakse tarviduse järgi — üks igas ettevõtte jaoskonnas ja üks keskarvepidamises üldoperatsioonide arvestamiseks. Iga kuu lõpul koostatakse iga jaoskonna päevaraamatu kohta kogumisleht ja saadetakse need keskarvepidamisesse. Keskarvepidamine koostab kogumislehe päevaraamatu kohta, milles arvestatakse üldoperatsioonid, ning kõikide kogumislehtede alusel üldkogumislehe. Viimase järgi koostatakse lausend kogumisžurnalis. Pearaamat peetakse kogumisžurnaali järgi.

Päevaraamatuid võib pidada kas sama vormi järgi kui algitaalia viisi juures (p. 42) või alljärgneva vormi järgi.

Aeg	Sisu	Summa	Kassa arve		Kaupade arve		jne.
			D-t	K-t	D-t	K-t	

Selle vormi juures lahtrid „aeg“, „sisu“ ja „summa“ kujundavad päevaraamatu, järgnevad kaksiklahtrid aga kogumislehe.

Arvepidamise skeem prantsuse viisi järgi oleks järgmine:

Prantsuse viisi võib tarvitada suuremates pankades ja kindlustus-seltsides.

46. Sünkronistlikud viisid.

Sünkronistliku raamatupidamise viiside iseloomustavaks tunnuseks on see, et päevaraamatus arvestatakse tehingud teataval määral ka süstemaatiliselt, milleks avatakse eri lahtrid.

Sünkronistlikest viisidest võiks nimetada kassamemoriaali viisi, mille päevaraamat peetakse alljärgneva vormi järgi.

Aeg	S i s u	Peraa- matu lk.	Kassa arve		Muud arved	
			D-t	K-t	D-t	K-t

Tehingud arvestatakse lausenditega. Lahtri „Kassa arve“ summad kantakse pearaamatusse üks kord kuus iga kuu lõpul, lahtri „Muud arved“ summad kantakse aga pearaamatusse igapäev.

Leote Gilbo viisi päevaraamatul on peale aja, sisu ja summa lahtrite järgmised lahtrid süstemaatiliselt arvestamiseks: kapitali arve, varade arved, korrespondendid ja tulemused.

Scheeri viisi päevaraamatul on peale aja, sisu ja summa lahtrite järgmised lahtrid süstemaatiliselt arvestamiseks: puhtinventuuri arved, segaarved ja tulemuste arved (kapitaliarve ja puhttulemuste arved).

Sääraseid viise on kaunis palju. Nad on tuntud nende leiutajate nimede järgi. Need viisid annavad umbkaudse ülevaate ettevõtte seisukorrast sel juhul, kui abiraamatud peetakse põhiraamatute järgi. Kui aga tehingud arvestatakse abiraamatutes dokumentide järgi enne sissekannete tegemist põhiraamatuisse, siis saab juba täpse ülevaate ettevõtte seisukorrast abiraamatute järgi ja need raamatupidamise viisid kaotavad oma mõtte.

Sünkronistlike raamatupidamise viiside hulka kuulub ka ameerika viis, mis on nendest kõige ideaalsem ettevõttele, kus arvete arv ei ole väga suur.

47. Ameerika viis.

Ameerika viisi juures peetakse ühine põhi-pearaamat tehingute kronoloogiliseks ja süstemaatiliselt arvestamiseks alljärgneva vormi järgi:

Aeg	Sisu	Summa	Kassa a-e		Kauba a-e		Isikute a-e		jne.
			D-t	K-t	D-t	K-t	D-t	K-t	

Lahtrid „Aeg“, „Sisu“ ja „Summa“ kujundavad päevaraamatut ja järgnevad kaksiklahtrid pearaamatu arveid.

Kuna äriliste tehingute arvestamisel kantakse tehingu summa vastavasse pearaamatu arveisse, siis sisu lahtris lausendite pealkirjad jäävad ära.

Iga lehekülje ülekanne kujundab läbikäikude aruannet.

Lähemalt ameerika viisi kohta vaata p. 52 ja lisad nr. 18 ja 19.

Praktiline osa

48. Ülesanne.

1. novembriks 1936 oli kaubanduslikul ettevõttel: 1) kassas Kr. 1.000.—, 2) saada J. Kaselt Kr. 300.—, A. Kuuselt Kr. 500.— ja M. Kalalt Kr. 400.—, 3) järgmised kaubad laos: 1000 kg peensuhkrut à 0.41, 100 kg kohvi Rio à 4.50, 50 kg teed Tseilon à 5.50 ja 20 kg teed Jaava à 5.50, 4) vallasvara Kr. 1.000.— eest ja 5) maksta J. Särg & Ko-le Kr. 700.— ja A/S. Merkator'ile Kr. 1.000.—.

2. novembril müüdud sularaha eest 100 kg peensuhkrut à 0.44.
3. novembril müüdud sularaha eest 10 kg kohvi Rio à 6.00.
4. novembril müüdud J. Kasele võlgu 10 kg teed Tseilon à 6.60.
7. novembril saadud A. Kuuselt sularahas võla tasuks Kr. 100.—.
8. novembril tasutud võlga A/S. Merkator'ile sularahas Kr. 500.—.
9. novembril müüdud M. Kalale võlgu 10 kg teed Jaava à 6.00.
10. novembril ostetud J. Särg & Ko-ilt võlgu 30 kg teed Jaava à 5.50.
13. novembril saadud A. Kuuselt võla tasuks sularahas Kr. 400.—.
14. novembril ostetud sularaha eest 100 kg kakaod à 2.00.
15. novembril müüdud sularaha eest 100 kg peensuhkrut à 0.45.
15. novembril müüdud J. Kasele võlgu 500 kg peensuhkrut à 0.43.
15. novembril tasutud sularahas novembrikuu üür äriruumide eest Kr. 100.—.

18. novembril müüdud M. Puule võlgu 20 kg kohvi Rio à 5.00.
20. novembril ostetud J. Orult võlgu 1000 kg peensuhkrut à 41.75 100 kg eest.
30. novembril tasutud sularahas novembrikuu palgad äriteenijaile Kr. 150.—.

1. detsembril müüdud peensuhkrut sularaha eest 100 kg à 0.46 ja J. Kasele võlgu 400 kg à 0.44.

7. detsembril müüdud M. Kalale võlgu 500 kg peensuhkrut à 0.44, 50 kg kohvi Rio à 5.50, 20 kg teed Tseilon à 6.60, 10 kg teed Jaava à 5.75 ja 100 kg kakaod à 1.80.

15. detsembril müüdud J. Kasele 300 kg peensuhkrut à 0.45; saadud temalt sularahas Kr. 35.— ja ülejäänud summa jäi võlgu.

15. detsembril tasutud sularahas detsembrikuu üür äriruumide eest Kr. 100.—.

18. detsembril saadud sularahas võla tasuks J. Kaselt Kr. 500.—, M. Kalalt Kr. 500.— ja M. Puult Kr. 50.—.

21. detsembril tasutud võlga sularahas J. Särg & Ko-le Kr. 500.—, A/S. Merkator'ile Kr. 500.— ja J. Orule Kr. 217.50.

31. detsembril tasutud sularahas detsembrikuu palgad äriteenijaile Kr. 150.—.

31. detsembril ostetud võlgu A/S. Merkator'ilt 500 kg kohvi Rio à 4.35.

31. detsembril müüdnud võlgu kohvi Rio A. Kuusele 200 kg à 6.00 ja M. Puule 250 kg à 6.00.

31. detsembril amortiseeritud vallasvara 10%.

31. detsembril varade, nõudeõiguste ja võlgade seisud kokkukõlas raamatutega.

31. detsembril kaubad hinnatud ühe kg eest: kohvi Rio à 4.35, tee Tseilon à 5.50 ja tee Jaava à 5.00.

49. Ülesande lahendus algitaalia viisil.

Päevaraamatus alg- ja lõpplausendid koostatakse kapitali arve abil inventuuri järgi. Pearaamatus avatakse arved varadele ja isikuile inventuuri järgi. Abiraamatuid ei peeta.

Äriseisu järgi 1. novembril 1936 koostatakse inventuur (lisa nr. 1).

Inventuuri järgi koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) alglausendid. Lausendiga aktiva eest debiteeritakse aktiva osade kohta avatavaid arveid ja krediteeritakse Kapitali arvet kogu aktiva summaga Kr. 4.445.—. Lausendiga passiva eest debiteeritakse Kapitali arvet kogu passiva summaga Kr. 1.700.— ja krediteeritakse passiva osade kohta avatavaid arveid.

Nende alglausendite järgi avatakse vastavad arved pearaamatus (lisa nr. 4) ja vastavad summad kantakse pearaamatu arvete pealahtreisse (summa 2. lahter). Kaupade kohta avatavad arved varustatakse lisalahtritega kauba hulga ja hinna arvestamiseks. Sääraste lisalahtritega varustatakse kõik pearaamatu segaarved, kui üksikarved avatakse pearaamatus ja abiraamatuid ei peeta. Pärast alglausendite laialikandmist pearaamatusse näitab Kapitali arve krediid saldot Kr. 2.745.—, mis võrdub kapitali summale 1. novembriks 1936.

2. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 44.—, kusjuures tehingu summa kantakse pearaamatu vastavate arvete abilahtrisse (summa 1. lahter). Pearaamatu vastava arve lk. nr. märgitakse päevaraamatusse sisu ja summa lahtrite vahelisse lahtrisse sel real, kus esineb vastava arve nimetus. Sääraselt toimitakse iga ärilise tehingu arvestamisel.

3. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 60.—.

4. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 3) ja krediteeritakse tee Tseilon arvet (lk. 8) Kr. 66.—.

7. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse A. Kuuse arvet (lk. 4) Kr. 100.—.

8. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse A/S. Merkatori arvet (lk. 12) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 500.—.

9. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse M. Kala arvet (lk. 5) ja krediteeritakse tee Jaava arvet (lk. 9) Kr. 60.—.

10. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Tee Jaava arvet (lk. 9) ja krediteeritakse J. Särg & Ko arvet (lk. 11) Kr. 165.—.

13. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse A. Kuuse arvet (lk. 4) Kr. 400.—.

14. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) avatakse Kakao arve (lk. 13) debiteeritakse seda ja krediteeritakse Kavata arvet (lk. 2) Kr. 200.—.

15. novembril koostatakse sularahas müüdüd peensuhkru eest lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 45.—.

15. novembril koostatakse J. Kasele müüdüd peensuhkru eest lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 215.—.

Viimase kahe tehingu kohta võib päevaraamatus koostada ka üks liitlausend(vaata 1. 12. 1936. tehing).

15. novembril tasutud üüri eest koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) avatakse Ärikulude arve (lk. 14), debiteeritakse seda ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 100.—.

18. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) avatakse M. Puu arve (lk. 15), debiteeritakse seda ja krediteeritakse Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 100.—.

20. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) ja avatakse J. Oru arve (lk. 16), mida krediteeritakse Kr. 417.50.

30. novembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3) ning pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Ärikulude arvet (lk. 14) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 150.—.

Kuu lõpul võrreldakse päevaraamatu läbikäigud pearaamatu arvete läbikäikudega. Selleks koostatakse alljärgnev pearaamatu arvete läbikäikude aruanne.

Pea- raa- matu lk.	Arve nimetus	Saldo 1-eks		Läbikäigud		Saldo 30-dal	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1	Kapital		2.745.—				2.745.—
2	Kassa	1.000.—		649.—	950.—	699.—	
3	J. Kask	300.—		281.—		581.—	
4	A. Kuusk	500.—			500.—		
5	M. Kala	400.—		60.—		460.—	
6	Peensuhkur	410.—		417.50	304.—	523.50	
7	Kohv Rio	450.—			160.—	290.—	
8	Tee Tseilon	275.—			66.—	209.—	
9	Tee Jaava	110.—		165.—	60.—	215.—	
10	Vallasvara	1.000.—				1.000.—	
11	J. Särg & Ko		700.—		165.—		865.—
12	A.-S. Merkator ..		1.000.—	500.—			500.—
13	Kakao			200.—		200.—	
14	Ärikulud			250.—		250.—	
15	M. Puu			100.—		100.—	
16	J. Org				417.50		417.50
	Kokku	4.445.—	4.445.—	2.622.50	2.622.50	4.527.50	4.527.50

Läbikäikude aruande lahtris „saldo l-ks“ näidatakse pearaamatu (lisa nr. 4) arvete saldod pealahtrist (summa 2. lahter) alglausendite järgi. Lahtris „Läbikäigud“ näidatakse pearaamatu arvete läbikäigud abilahtrist (summa 1. lahter). Lahtris „saldo 30-al“ arvutatakse saldod eelnimetatud lahtrite summade alusel iga üksiku arve kohta eraldi.

Kuna iga tehingu summa arvestatakse päevaraamatus ühekordselt, pearaamatus aga ühe arve deebetis ja teise arve kreditis, siis peab päevaraamatu tehingute summa novembrikuu eest võrduma pearaamatu arvete deebet läbikäikude summale ja samade arvete krediid läbikäikude summale. Päevaraamatu (lisa nr. 3) läbikäikude summa, välja arvatud alglausendite läbikäigud, mis on eraldatud, võrdub Kr. 2.622.50. Läbikäikude aruande järgi on pearaamatu arvete nii deebet kui ka krediid läbikäikude summad ka Kr. 2.622.50. Seega on päevaraamatu ja pearaamatu läbikäigud novembrikuu eest kokkukõlas. Pärast läbikäikude võrdlust tehakse päevaraamatus (lisa nr. 3) novembrikuu läbikäikude kokkuvõte. Pearaamatus kantakse kuu läbikäikude summad vastavate arvete summa pealahtrisse (summa 2. lahter) ning summa abilahtrites eraldatakse novembrikuu läbikäigud järgnevatest läbikäikudest joonega.

Läbikäikude aruande lahter (saldo 30-al) järgi koostatakse bilanss, mida nimetatakse arveteseisuks, sest see bilanss on koostatud pearaamatu arvete saldodest. Aeveteseisus näidatakse arvete deebet saldod aktivas ja krediid saldod passivas. Sääraselt koostatud bilanss oleks 30. novembril 1936. aastal järgmine.

Arveteseis (bilanss) 30. novembril 1936.

Aktiva			Passiva		
Kassa		699.—	Kreeditorid:		
Deebitorid:			J. Särg & Ko ..	865.—	
J. Kask	581.—		A.-S. Merkator .	500.—	
M. Kala	460.—		J. Org	417.50	1.782.50
M. Puu	100.—	1.141.—	Kapital		2.745.—
Kaubad:					
Peensuhkur	523.50				
Kohvi Rio	290.—				
Tee Tseilon	209.—				
Tee Jaava	215.—				
Kakao	200.—	1.437.50			
Vallasvara		1.000.—			
Ärikulud		250.—			
		4.527.50			4.527.50

Sääraselt talitatakse iga kuu lõpul.

1. detsembril koostatakse liitlausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 46.— ja J. Kase arvet (lk. 3) Kr. 176.— ning krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 3), Kr. 222.—.

7. detsembril koostatakse liitlausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse M. Kala arvet (lk. 5) Kr. 864.50 ning krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 220.—, Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 275.—, Tee Tseilon arvet (lk. 8)

Kr. 132.—, Tee Jaava arvet (lk. 9) Kr. 57.50 ja Kakao arvet (lk. 13) Kr. 180.—.

15. detsembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 35.— ja J. Kase arvet (lk. 3) Kr. 100.— ning krediteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 135.—.

15. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Ärikulude arvet (lk. 14) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 100.—.

18. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 1050.— ning krediteeritakse J. Kase arvet (lk. 3) Kr. 500.—, M. Kala arvet (lk. 5) Kr. 500.— ja M. Puu arvet (lk. 15) Kr. 50.—.

21. detsembril koostatakse lausend päevaraamatus (lisa nr. 3). Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse J. Särg & Ko arvet (lk. 11) Kr. 500.—, A.-S. Merkatori arvet (lk. 12) Kr. 500.— ja J. Oru arvet (lk. 16) Kr. 217.50 ning krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 1217.50.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend tasutud palkade eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Ärikulude arvet (lk. 14) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 150.—.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend ostetud kohvi eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kohvi Rio arvet (lk. 7) ja krediteeritakse A.-S. Merkatori arvet (lk. 12) Kr. 2.175.—.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend müüdüd kohvi eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse A. Kuuse arvet (lk. 4) Kr. 1.200.— ja M. Puu arvet (lk. 15) Kr. 1.500.— ning krediteeritakse Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 2.700.—.

Järgnevad igakuulised lõpptoimingud. Võrreldakse päevaraamatu (lisa nr. 3) detsembrikuu läbikäigud pearaamatu arvete läbikikudega. Selleks koostatakse pearaamatu detsembrikuu 1936. a. läbikäikude aruanne, mis kujuneb järgmiseks.

Pea- raa- matu lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 31-sel	
		Deebet	Kreedid	Deebet	Kreedid	Deebet	Kreedid
1	Kapital		2.745.—				2.745.—
2	Kassa	699.—		1.131.—	1.467.50	362.50	
3	J. Kask	581.—		276.—	500.—	357.—	
4	A. Kuusk			1.200.—		1.200.—	
5	M. Kala	460.—		864.50	500.—	824.50	
6	Peensuhkur	523.50			577.—		53.50
7	Kohvi Rio	290.—		2.175.—	2.975.—		510.—
8	Tee Tseilon	209.—			132.—	77.—	
9	Tee Jaava	215.—			57.50	157.50	
10	Vallasvara	1.000.—				1.000.—	
11	J. Särg & Ko		865.—	500.—			365.—
12	A.-S. Merkator ..		500.—	500.—	2.175.—		2.175.—
13	Kakao	200.—			180.—	20.—	
14	Ärikulud	250.—		250.—		500.—	
15	M. Puu	100.—		1.500.—	50.—	1.550.—	
16	J. Org		417.50	217.50			200.—
	Kokku	4.527.50	4.527.50	8.614.—	8.614.—	6.048.50	6.048.50

Aruande lahtrisse „Saldo 1-ks“ märgitakse saldod pearaamatu novembrikuu läbikäikude aruande lahtrist „Saldo 30-ndal“. Lahtrisse „Läbikäigud“ märgitakse pearaamatu (lisa nr. 4) arvete detsembrikuu läbikäigud summa abilahtreist (summa 1 lahter). Lahtris „Saldo 31-sel“ arvutatakse saldod eelmiste lahtrite andmete alusel. Koostatud läbikäikude aruande järgi pearaamatu arvete deebet läbikäikude summa võrdub krediid läbikäikude summale ja võrdub päevaraamatu detsembrikuu läbikäikude summale. Seega on päevaraamatu ja pearaamatu arvete läbikäigud kokkukõlas.

Päevaraamatus tehakse detsembrikuu läbikäikude kokkuvõte ja pearaamatus kantakse arvete detsembrikuu läbikäikude summad summa-pealahtrisse (summa 2. lahter).

Pearamatu arvete saldodest 31. detsembril 1936 koostatakse arveteseis (bilanss), mis kujuneb järgmiseks.

Arveteseis 31. detsembril 1936.

Aktiva		Passiva	
Kassa	362.50	Kreeditorid:	
Deebitorid:		J. Särg & Ko ..	365.—
J. Kask	357.—	A.-S. Merkator ..	2.175.—
A. Kuusk	1.200.—	J. Org	200.—
M. Kala	824.50		2.740.—
M. Puu	1.550.—	Kaubad:	
	3.931.50	Peensuhkur	53.50
Kaubad:		Kohv Rio	510.—
Tee Tseilon	77.—	Kapital	2.745.—
Tee Jaava	157.50		
Kakao	20.—		
	254.50		
Vallasvara	1.000.—		
Ärikulud	500.—		
	6.048.50		6.048.50

Aasta lõpul tuleb kindlaks teha tegelik äriseis ja kooskõlastada raamatud äriseisuga.

Selleks koostatakse inventuur. Varad loendatakse 31. detsembril: 1) tehakse kindlaks kassa seis ja 2) loendatakse kaubad. Kaubad hinnatakse ja nende hindade järgi tehakse kindlaks nende väärtus. Kassa seis ja kaubad näidatakse inventuuri aktivas. Deebitoridele teatatakse nende võla summa (arve debet saldo), paludes seda õigeaks tunnistada. Pärast vastuste saamist näidatakse deebitorid aktivas. Vallasvara tuleb amortiseerida. Amortisatsiooni arvestamiseks on mitmesugused viisid, millede kohta lähemalt Arveasjanduse Käsiraamatu 8. vihus. Käesoleval juhul on tarvitatud kõige primitiivsemat viisi — vallasvara ümberhindamist inventuuri järgi. Kreeditorid näidatakse passivas pärast seda, kui neilt on saadud teated võla seisu kohta. Sääraselt koostatud inventuur annab täpse ülevaate äriseisust 31. detsembril 1936. (lisa nr. 2).

Võrreldes äriseisu inventuuri järgi (lisa nr. 2) eeltoodud arveteisuga, selgub, et need ei ühtu. Vahed on tingitud äritegevuse tulemustest (kahjud ja kasud). Tulemused leitakse äriseisu võrdlusel pearaamatu arvete saldodega. Selleks koostatakse alljärgnev tulemuste arvutamise tabel ehk proovibilanss.

Peraam. lk.	Arve nimetus	Saldo		Äriseis		Tulemused		Kapitali	
		Deebet	Kreedit	Aktiva	Passiva	Kahju	Kasu	Deebet	Kreedit
1	Kapital		2.745.—		3.018.50			3.018,50	2.745.—
2	Kassa	362.50		362.50					
3	J. Kask	357.—		357.—					
4	A. Kuusk	1.200.—		1.200.—					
2	M. Kala	824.50		824.50					
6	Peensuhkur ...		53.50				53.50		
7	Kohvi Rio ...		510.—	304.50			814.50		
8	Tee Tseilon ...	77.—		110.—			33.—		
9	Tee Jaava ...	157.50		150.—		7.50			
10	Vallasvara ...	1.000.—		900.—		100.—			
11	J. Särg & Ko		365.—		365.—				
12	A.-S. Merkator		2.175.—		2.175.—				
13	Kakao	20.—				20.—			
14	Ärikulud.	500.—				500.—			
15	M. Puu	1.550.—		1.550.—					
16	J. Org		200.—		200.—				
	Puhaskasu ...					273.50			273.50
	Kokku	6.048.50	6.048.50	5.758.50	5.758.50	901.—	901.—	3.018.50	3.018.50

Proovibilansi lahtrisse „Saldo“ kantakse saldod 31. detsembril pearaamatu detsembrikuu läbikäikude aruandest. Pärast kõigi arvete saldode väljakirjutamist reserveeritakse vaba rida, millel hiljem märgitakse kas puhaskasu või puhaskahju. Proovibilansi lahtrisse „Äriseis“ märgitakse inventuuri andmed aktiva ja passiva osade seisu kohta. Kapitali esialgu ei märgita. Proovibilansi viimane lahter kujundab enesest pearaamatu Kapitali arvet ja selle lahtri kreeditisse märgitakse Kapitali arve kreedit saldo Kr. 2.745.—. Pärast seda asutakse võrdlema pearaamatu arvete saldosisid äriseisuga. Võrdlusel selgub, et Kassa, J. Kase, A. Kuuse, M. Kala, J. Särg & Ko, A.-S. Merkatori, M. Puu ja J. Oru arvete saldod on kokkukõlas äriseisuga. Peensuhkru arvel on kreedit saldo Kr. 53.50. Äriseisu järgi peensuhkru ei ole. Seega moodustab Kr. 53.50 kasu, mis saadud peensuhkru müügist, sest peensuhkru müügiväärtus, millega krediteeriti arvet, on suurem peensuhkru ostuväärtusest, millega debiteeriti arvet. Peensuhkru müügist saadud kasu Kr. 53.50 märgitakse proovibilansi lahtrisse „Tulemused“ kasude alla. Kohvi Rio arvel on kreedit saldo Kr. 510.—. Äriseisu aktiva järgi on Kohvi Rio seis Kr. 304.50. Seega on Kohvi Rio müügist saadud kasu Kr. 814.50 (Kr. 510.— + 304.50), mis-sugune kasu märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kasu alla. Tee Tseiloni arvel on deebet saldo Kr. 77.—. Äriseisu järgi on Tee Tseiloni seis Kr. 110.—. Seega kasu (väärtuse juurdekasv) Kr. 33.—, mis märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kasu alla. Tee Jaava arvel on deebet saldo Kr. 157.50. Äriseisu järgi on tee Jaava seis Kr. 150.—. Seega kahju (väärtuse vähenemine) Kr. 7.50, mis märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kahju alla. Vallasvara arvel on deebet saldo Kr. 1.000.—. Äriseisu järgi on vallasvara seis Kr. 900.—. Seega kahju (väärtuse vähenemine) Kr. 100.—, mis märgitakse lahtrisse „Tulemused“ kahju alla. Kakao arvel on deebet saldo Kr. 20.—. Äriseisu

järgi kakaod ei ole. Seega kahju (vara puudumine) Kr. 20.—, mis märgitakse proovibilansi lahtrisse „Tulemused“ kahju alla. Ärikulude arvel on deebet saldo Kr. 500.—. Äriseisus puudub vastuväärtus. Seega kahju Kr. 500.—, mis märgitakse proovibilansi lahtrisse. „Tulemused“ kahjude alla. Pearaamatu arvete saldode võrdlusel äriseisuga selgus, et üksikud arved on andnud kahju ja üksikud kasu. Kahjusid on saadud Kr. 627.50 (Tee Jaava Kr. 7.50, Vallasvara Kr. 100.—, Kakao Kr. 20.— ja Ärikulud Kr. 500.—). Kasusid on saadud Kr. 901.— (Peensuhkur Kr. 53.50, Kohvi Rio Kr. 814.50 ja Tee Jaava Kr. 33.—). Seega kasude ülekaal Kr. 273.50 (Kr. 901.—, Kr. 627.50), mis moodustab 1936. tegevusaasta puhaskasu. Proovibilansi lahtris „Arve nimetus“ kirjutatakse vabaksjätetud reale „Puhaskasu“ ja puhaskasu summa Kr. 273.50 märgitakse proovibilansi lahtrisse „Tulemused“ kahju alla (Kasude ja kahjude tasakaalustamiseks) ja lahtrisse „Kapital“ krediti alla, kuna kaptial suureneb puhaskasu summa võrra. Seega on lõppkapital Kr. 3.018.50 (Kr. 2.745 + Kr. 273.50), missugune summa märgitakse proovibilansi lahtri „Kapital“ deebetisse (arve tasakaalustamiseks) ja lahtrisse „Äriseis“ passiva alla. Kuna sel viisil leitud kapital aasta lõpul võrdub inventuuri aktiva ja passiva vahele, siis tõestab see, et tulemused on arvutatud õigesti.

Arvutatud kahjud ja kasud kogutakse pearaamatus avatava Kahjude ja Kasude arvele. Selle arve saldo, mis näitab puhastulemust, kantakse Kapitali arvele.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend saadud kahjude eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) avatakse Kahjude ja Kasude arve (lk. 17) debiteeritakse seda kogu kahjude summaga Kr. 627.50 ning krediteeritakse Tee Jaava arvet (lk. 9) Kr. 7.50, Vallasvara arvet (lk. 10) Kr. 100.—, Kakao arvet (lk. 13) Kr. 20.— ja Ärikulude arvet (lk. 14) Kr. 500.—.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend kasude eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Peensuhkru arvet (lk. 6) Kr. 53.50, Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 814.50 ja Tee Tseilon arvet (lk. 8) Kr. 33.— ning krediteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 17) Kr. 901.—.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend puhaskasu eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 17) ja krediteeritakse Kapitali arvet (lk. 1) Kr. 273.50.

Pärast kahjude ja kasude lausendite läbikandmist pearaamatust on pearaamatu arvete saldod kokkukõlas äriseisuga ja võidakse asuda raamatute lõpetamisele.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend aktiva eest. Pearaamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse Kapitali arvet (lk. 1) Kr. 5.758.50 ning krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 362.50, J. Kase arvet (lk. 3) Kr. 357.—, A. Kuuse arvet (lk. 4) Kr. 1.200.—, M. Kala arvet (lk. 5) Kr. 824.50, Kohvi Rio arvet (lk. 7) Kr. 304.50, Tee Tseiloni arvet Kr. 110.—, Tee Jaava arvet (lk. 9) Kr. 150.—, Vallasvara arvet (lk. 10) Kr. 900.— ja M. Puu arvet (lk. 15) Kr. 1.550.—.

31. detsembril koostatakse päevaraamatus (lisa nr. 3) lausend passiva eest. Paevaraamatus (lisa nr. 4) debiteeritakse J. Särg & Ko arvet (lk. 11) Kr. 365.—, A.-S. Merkatori arvet (lk. 12) Kr. 2.175.— ja J. Oru arvet (lk. 16) Kr. 200.— ning krediteeritakse Kapitali arvet (lk. 1) Kr. 2.740.—.

Pärast lõpplausendite läbikandmist pearaamatus lõpetatakse pearaamatu arved ja arvatakse kokku pealahtrite läbikäigud, mis peavad olema võrdsed iga arve deebet ja krediid pooltel. See on viimaseks tunnuseks, et läbikäigud on pearaamatu arveis õigesti arvestatud.

50. Ülesande lahendus täiendatud itaalia viisil.

Põhiraamatuist peetakse kassa raamat (lisa nr. 5) ja memoriaal (lisa nr. 6). Pearaamatus (lisa nr. 7) peetakse deebitoridele ja kreditoridele kollektiiv-arve-Isikute arve ning kaupadele — Kaupade arve. Isikute arve alal peetakse abiraamat — Reskontro (lisa nr. 8). Kaupade arve alal peetakse abiraamat — Kaupade raamat (lisa nr. 9). Põhi- ja pearaamatu avamine toimub bilansi arve abil. Abiraamatud avatakse inventuuri järgi.

Inventuuri järgi 1. novembriks 1936 (lisa nr. 1) koostatakse alljärgnev bilanss.

Ariseis 1. novembriks 1936.

Aktiva		Passiva	
Kassa	1.000.—	Kreditorid	1.700.—
Deebitorid	1.200.—	Kapital	2.745.—
Kaubad	1.245.—		
Vallasvara	1.000.—		
	4.445.—		4.445.—

Selle bilansi järgi koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) kaks al-lausendit: üks aktiva eest ja teine passiva eest. Lausendite järgi aktiva eest avatakse pearaamatus (lisa nr. 7) Algbilansi arve (lk. 1) ja krediteeritakse seda Kr. 4.445.— ning avatakse ja debiteeritakse Kassa arve (lk. 2) Kr. 1.000.—, Isikute arve (lk. 3) Kr. 1.200.—, Kaupade arve (lk. 4) Kr. 1.245.— ning Vallasvara arve (lk. 5) Kr. 1.000.—. Lausendi järgi passiva eest debiteeritakse pearaamatus (lisa nr. 7) Algbilansi arvet (lk. 1) Kr. 4.445.— ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 1.700.— ning avatakse ja krediteeritakse Kapitali arvet (lk. 6) Kr. 2.745.—.

Kassa-põhiraamat (lisa nr. 5) avatakse deebet saldoga Kr. 1.000.

Reskontros (lisa nr. 8) avatakse inventuuri järgi järgmised arved deebitoridele ja kreditoridele: J. Kase arve (lk. 1), debiteerides seda Kr. 300.—; A. Kuuse arve (lk. 2), debiteerides seda Kr. 500.—; M. Kala arve (lk. 3), debiteerides seda Kr. 400.—; J. Särg & Ko arve (lk. 4), krediteerides seda Kr. 700.—; A.-S. Merkatori arve (lk. 5), krediteerides seda Kr. 1.000.—.

Kaupade raamatus (lisa nr. 9) avatakse igale kaubale arve ja kantakse sissetulekusse inventuuri järgi kauba hulk, hind ja summa: Peensuhkru arve (lk. 1), Kohvi Rio arve (lk. 2), Tee Tseilon arve (lk. 3) ja Tee Jaava arve (lk. 4).

Tehingud arvestatakse esimeses järjekorras dokumentide järgi abiraamatuis ja siis koostatakse nende järgi lausendid põhiraamatuis.

2. novembril märgitakse kaupade raamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) väljaminekusse müüdud kauba hulk, hind ja summa. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 44.—.

3. novembril märgitakse kaupade raamatu (lisa nr. 9) Kohvi Rio arve (lk. 2) väljaminekusse müüdud kohvi hulk, hind ja summa. Kassapõhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 60.—.

4. novembril reskontros (lisa nr. 8) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 66.—. Kaupade raamatus (lisa nr. 9) märgitakse Tee Tseiloni arve (lk. 3) väljaminekusse müüdud tee hulk, hind ja summa. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 66.—.

7. novembril krediteeritakse reskontros (lisa nr. 8) A. Kuuse arvet (lk. 2) Kr. 100.—. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 100.—.

8. novembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) A.-S. Merkatori arvet (lk. 5) Kr. 500.—. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend krediid poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 500.—.

9. novembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) M. Kala arvet (lk. 3) Kr. 60.—. Kauba-raamatus (lisa nr. 9) märgitakse Tee Jaava arve (lk. 4) väljaminekusse müüdud tee hulk, hind ja summa. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 60.—.

10. novembril märgitakse kauba-raamatu (lisa nr. 9) Tee Jaava arve (lk. 4) sissetulekusse ostetud tee hulk, hind ja summa. Reskontros (lisa nr. 8) krediteeritakse J. Särg & Ko arvet (lk. 4) Kr. 165.—. Memoriaalis koostatakse lausend. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 165.—.

13. novembril krediteeritakse reskontros (lisa nr. 8) A. Kuuse arvet (lk. 2) Kr. 400.—. Kassa põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 400.—.

14. novembril avatakse kaubaraamatus (lisa nr. 9) Kakao arve (lk. 5) ja märgitakse selle arve sissetulekusse ostetud kakao hulk, hind ja summa. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend krediid poolele. Peeraamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 200.—.

15. novembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) väljaminekusse müüdud 100 kg hinnaga à 0.45 Kr. 45.—. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolel. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 45.—.

15. novembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) väljaminekusse müüdud 500 kg hinnaga à 0.43 Kr. 215.—. Reskontros (lisa nr. 8) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 215.—. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 215.—.

15. novembril koostatakse lausend Kassa-põhiraamatu (lisa nr. 5) krediid poolel makstud üüri eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) avatakse Ärikuude arve (lk. 7), debiteeritakse seda ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 100.—.

18. novembril avatakse reskontros (lisa nr. 8) M. Puu arve (lk. 6) ja debiteeritakse seda Kr. 100.—. Kaubaraamatus (lisa nr. 9) märgitakse Kohvi Rio arve (lk. 2) väljaminekusse müüdud kohvi hulk, hind ja summa. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 100.—.

20. novembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) sissetulekusse ostetud suhkru hulk, hind ja summa. Reskontros (lisa nr. 8) avatakse J. Oru arve (lk. 7) ja krediteeritakse seda Kr. 417.50. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 417.50.

30. novembril koostatakse lausend kassa-põhiraamatu (lisa nr. 5) kreditis. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Ärikuude arvet (lk. 7) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 150.—.

30. novembril tuleb kuu lõpu puhul sooritada järgmised toimingud.

Kassa põhiraamatus (lisa nr. 5) arvatakse kokku deebet läbikäigud summa abilahtri (summa 1. lahter) järgi ja summa Kr. 649.— kantakse pealahtrisse. Samuti arvatakse kokku krediid läbikäigud summa abilahtri järgi ja summa Kr. 950.— kantakse summa pealahtrisse. Kassa saldo Kr. 699.— kantakse tasakaalustamiseks krediid poolele. Raamat lõpetatakse deebet ja krediid läbikäikude kokkuarvamisega summa pealahtrite järgi. Pärast seda avatakse raamat uuesti 1. detsembril saldoga deebet poolel.

Memoriaalis (lisa nr. 6) arvutatakse kokku novembrikuu läbikäigud ning lõpetatakse memoriaal summa Kr. 1.023.50 allakriipsutamise kahekordse joonega. Pärast seda koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) novembrikuu läbikäikude kokkuvõte, mis koosneb memoriaali läbikäigust Kr. 1.023.50 ning kassa-põhiraamatu deebet läbikäigust Kr. 649.— ja krediid läbikäigust Kr. 950.—.

Pearaamatu (lisa nr. 7) järgi koostatakse järgmine pearaamatu arvete läbikäikude aruanne.

Pearaamatu läbikäikude aruanne novembrikuu 1936. a. eest.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 30-dal	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
2	Kassa	1.000.—		649.—	950.—	699.—	
3	Isikud	1.200.—	1.700.—	941.—	1.082.50		641.50
4	Kaubad	1.245.—		782.50	590.—	1.437.50	
5	Vallasvara	1.000.—				1.000.—	
6	Kapital		2.745.—				2.745.—
7	Ärikulud			250.—		250.—	
	Kokku	4.445.—	4.445.—	2.622.50	2.622.50	3.386.50	3.386.50

Lahtrisse „Saldo 1-ks“ märgitakse summad alglausendite järgi. Lahtrisse „Läbikäigud“ märgitakse pearaamatu arvete läbikäikude summad summa abilahtrist. Lahtris „Saldo 30-ndal“ arvutatakse saldod eelmiste lahtrite alusel ja võrreldakse pearaamatu üksikute arvete saldodega. Arvete läbikäikude summad Kr. 2.622.50 võrreldakse memoriaalis koostatud üldkokkuvõttega.

Reskonto (lisa nr. 8) järgi koostatakse alljärgnev läbikäikude aruanne.

Reskonto läbikäikude aruanne novembrikuu 1936. a. eest.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 30-dal	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1	J. Kask	300.—		281.—		581.—	
2	A. Kuusk	500.—			500.—		
3	M. Kala	400.—		60.—		460.—	
4	J. Särg & Ko		700.—		165.—		865.—
5	A.-S. Merkator		1.000.—	500.—			500.—
6	M. Puu			100.—		100.—	
7	J. Org				417.50		417.50
	Kokku	1.200.—	1.700.—	941.—	1.082.50	1.141.—	1.782.50

Reskonto arvete läbikäikude aruande kokkuvõte võrreldakse eeltoodud pearaamatu arvete läbikäikude aruande Isikute arve läbikäikudega. Need peavad olema kokkukõlas, sest debiteerides Isikute arvet pearaamatus debiteeritakse ka mõnda arvet reskontros jne. Kuna reskonto läbikäikude aruande kokkuvõte on kokkukõlas pearaamatu Isikute arve läbikäikudega, siis kantakse reskontros (lisa nr. 8) kuu läbikäikude summad summa pealahtrisse, eraldades abilahtris novembri läbikäigud järgnevatest läbikäikudest joonega.

Kaubaraamatu (lisa nr. 9) järgi koostatakse alljärgnev läbikäikude aruanne.

Kaubaraamatu novembrikuu 1936. a. läbikäikude aruanne.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 30-dal	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1	Peensuhkur ...	410.—		417.50	304.—	523.50	
2	Kohvi Rio	450.—			160.—	290.—	
3	Tee Tseilon ...	275.—			66.—	209.—	
4	Tee Jaava	110.—		165.—	60.—	215.—	
5	Kakao			200.—		200.—	
	Kokku	1.245.—		782.50	590.—	1.437.50	

Kaubaraamatu novembrikuu 1936. a. läbikäikude aruande kokkuvõtte võrreldakse pearaamatu Kaupade arve läbikäikudega. Need leitakse olevat kokkukõlas. Kaubaraamatu arvete novembrikuu läbikäigid märgitakse summa pealahtrisse ja novembrikuu läbikäigid summa abilahtris eraldatakse joonega järgnevaist läbikäikudest.

Eeltoodud pearaamatu novembrikuu läbikäikude aruande lahtri „Saldo 30-ndal“ järgi koostatakse arveteseis, selle erandiga, et deebitoridena näidatakse aktivas reskontro arvete deebet saldode summa reskontro läbikäikude aruande järgi ja passivas kreditoridena — reskontro arvete krediid saldode summa. Saadakse järgmine arveteseis:

Arveteseis 30. novembril 1936.

Aktiva		Passiva	
Kassa	699.—	Kreditorid	1.782.50
Deebitorid	1.141.—	Kapital	2.745.—
Kaubad	1.437.50		
Vallasvara	1.000.—		
Ärikulud	250.—		
	<u>4.527.50</u>		<u>4.527.50</u>

Jätakub detsembrikuu tehingute arvestamine.

1. detsembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk.1) väljaminekusse müüdud 100 kg hinnaga à 0.46 Kr. 46. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolel. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 46.—

1. detsembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) väljaminekusse müüdud 400 kg hinnaga à 0.44 Kr. 176.—. Reskontros (lisa nr. 8) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 176.—. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 176.—

7. detsembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) M. Kala arvet (lk. 3) Kr. 864.50. Kaubaraamatus (lisa nr. 9) märgitakse järgmiste arvete väljaminekusse müüdud kauba hulk, hind ja summa: Peensuhkru arve (lk. 1), Kohvi Rio arve (lk. 2), Tee Tseilon arve (lk. 3), Tee Jaava arve (lk. 4) ja Kakao arve (lk. 5). Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 864.50.

15. detsembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Peensuhkru arve (lk. 1) väljaminekusse müüdud 300 kg hinnaga à 0.45 Kr. 135.—. Reskontros (lisa nr. 8) debiteeritakse J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 100.—. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 100.—. Kassa- põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolel. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 35.—

15. detsembril koostatakse lausend Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) krediid poolel ärikulude eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Ärikulude arvet (lk. 7) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 100.

18. detsembril kredideeritakse reskontros (lisa nr. 8) J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 500.—, M. Kala arvet (lk. 3) Kr. 500.— ja M. Puu arvet (lk. 6) Kr. 50.—. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend deebet poolel. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kassa arvet (lk. 2) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 1.050.—.

21. detsembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) J. Särg & Ko arvet (lk. 4) Kr. 500.—, A/S. Merkatori arvet (lk. 5) Kr. 500.— ja J. Oru arvet (lk. 7) Kr. 217.50. Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) koostatakse lausend krediid poolel. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 1.217.50.

31. detsembril koostatakse lausend Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 6) krediid poolel tasutud palkade eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Ärikulude arvet (lk. 7) ja krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 150.—.

31. detsembril märgitakse kaubaraamatu (lisa nr. 9) Kohvi Rio arve (lk. 2) sissetulekusse ostetud 500 kg kohvi hinnaga à 4.35 Kr. 2.175.—. Reskontros (lisa nr. 8) krediteeritakse A/S. Merkatori arvet (lk. 5) Kr. 2.175.—. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) ja krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 2.175.—.

31. detsembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) A. Kuuse arvet (lk. 2) Kr. 1.200.— ja M. Puu arvet (lk. 6) Kr. 1.500.—. Kaubaraamatu (lisa nr. 9) Kohvi Rio arve (lk. 2) väljaminekusse märgitakse müüdud A. Kuusele 200 kg à 6.— Kr. 1.200.— ja müüdud M. Puule 250 kg à 6.— Kr. 1.500.—. Memoriaalis (lisa nr. 6) koostatakse lausend. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 2.700.—.

31. detsembril kuu lõpu puhul tuleb sooritada järgmised toimingud.

Kassa-põhiraamatus (lisa nr. 5) arvatakse kokku deebet läbikäigud summa abilahtri (summa 1. lahter) järgi ja summa Kr. 1.131.— kantakse pealahtrisse. Samuti arvatakse kokku krediid läbikäigud summa abilahtri järgi ja summa Kr. 1.467.50 kantakse summa pealahtrisse. Kassa saldo Kr. 362.50 kantakse tasakaalustamiseks krediid poolele. Raamat lõpetatakse deebet ja krediid läbikäikude kokkuarvamiseiga summa pealahtrite järgi.

Memoriaalis (lisa nr. 6) arvatakse kokku detsembrikuu läbikäigud ning lõpetatakse memoriaal kokkuvõtte summa Kr. 6.015.50 allakriipsutamiseiga kahe joonega.

Pärast seda koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) detsembrikuu läbikäikude kokkuvõtte, mis koosneb memoriaali läbikäigust Kr. 6.015.50 ning kassa-põhiraamatu (lisa nr. 5) deebet läbikäigust Kr. 1.131.— ja krediid läbikäigust Kr. 1.467.50.

Pearaamatu (lisa nr. 7) järgi koostatakse järgmine pearaamatu arvete läbikäikude aruanne.

Pearaamatu läbikäikude aruanne detsembrikuu 1936. a. eest.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 31-sel	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
2	Kassa	699.—		1.131.—	1.467.50	362.50	
3	Isikud		641.50	5.058.—	3.225.—	1.191.50	
4	Kaubad	1.437.50		2.175.—	3.921.50		309.—
5	Vallasvara	1.000.—				1.000.—	
6	Kapital		2.745.—				2.745.—
7	Ärikulud	250.—		250.—		500.—	
	Kokku	3.386.50	3.386.50	8.614.—	8.614.—	3.054.—	3.054.—

Lahtrisse „Saldo 1-ks“ märgitakse saldod novembrikuu läbikäikude aruande lahtrist „Saldo 30-ndal“. Lahtrisse „Läbikäigud“ märgitakse pearaamatu arvete läbikäikude summad summa abilahtrist. Lahtris „Saldo 31-sel“ arvutatakse saldod eelmiste lahtrite alusel. Arvete läbikäikude summad Kr. 8.614.— võrreldakse memoriaalis koostatud üldkokkuvõttega.

Reskontro (lisa nr. 8) järgi koostatakse alljärgnev läbikäikude aruanne.

Reskontro läbikäikude aruanne detsembrikuu 1936. a. eest.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 31-sel	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1	J. Kask	581.—		276.—	500.—	357.—	
2	A. Kuusk			1.200.—		1.200.—	
3	M. Kala	460.—		864.50	500.—	824.50	
4	J. Särg & Ko .		865.—	500.—			365.—
5	A.-S. Merkator		500.—	500.—	2.175.—		2.175.—
6	M. Puu	100.—		1.500.—	50.—	1.550.—	
7	J. Org		417.50	217.50			200.—
		1.141.—	1.782.50	5.058.—	3.225.—	3.931.50	2.740.—

Reskontro arvete läbikäikude aruande kokkuvõte võrreldakse eeltoodud pearaamatu arvete läbikäikude aruande Isikute arve läbikäikudega, nagu seda tehti novembrikuu lõpul. Reskontroga (lisa nr. 8) toimitakse samuti nagu novembrikuu lõpul.

Kaubaraamatu (lisa nr. 9) järgi koostatakse alljärgnev läbikäikude aruanne.

Kaubaraamatu detsembrikuu 1936. a. läbikäikude aruanne.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1-ks		Läbikäigud		Saldo 31-sel	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1	Peensuhkur ...	523.50			577.—		53.50
2	Kohvi Rio ...	290.—		2.175.—	2.975.—		510.—
3	Tee Tseilon ...	209.—			132.—	77.—	
4	Tee Jaava	215.—			57.50	157.50	
5	Kakao	200.—			180.—	20.—	
		1.437.50		2.175.—	3.921.50	254.50	563.50

Kaubaraamatu detsembrikuu 1936. a. läbikäikude aruande kokkuvõtte võrreldakse pearaamatu läbikäikude aruande Kaupade arve läbikäikudega. Need leitakse kokkukõlas, kuna Kaupade arve saldo pearaamatu läbikäikude aruande järgi võrdub kaubaraamatu läbikäikude aruande krediid ja deebet saldode kokkuvõtete vahele. Kaubaraamatu arvete detsembrikuu läbikäigud märgitakse summa pealaht- risse ja detsembrikuu läbikäigud summa abilahtris eraldatakse joo- nega järgnevaist sissekandeist.

Eeltoodud pearaamatu detsembrikuu läbikäikude aruande lahtri „Saldo 31-sel“ järgi koostatakse arvete seis, selle erandiga, et deebi- toridena näidatakse aktivas reskontro arvete läbikäigu aruande järgi deebet saldode summa ja kreditoridena passivas — reskontro arvete krediid saldode summa. Saadakse järgmine arvete seis:

Arveteseis 31. detsembril 1936.

Aktiva		Passiva	
Kassa	362.50	Kreeditorid	2.740.—
Deebitorid	3.931.50	Kaubad	309.—
Vallasvara	1.000.—	Kapital	2.745.—
Ärikulud	500.—		
	<u>5.794.—</u>		<u>5.794.—</u>

Seda arveteseisu nimetatakse ka brutobilansiks inventuuri järgi koostatud bilanssi aga nimetatakse netobilansiks.

Aasta lõpul tehakse kindlaks tegelik äriseis ja koostatakse inven- tuur 31. detsembril 1936 (lisa nr. 2) täpselt samuti, nagu seda tehti ülesande lahendusel algitaalia viisil.

Võrdleme äriseisu inventuuri järgi (lisa nr. 2) eeltoodud arvete- seisuga. Selgub, et nad ei ühtu, sest arveteseis sisaldab ka äritegevuse tulemusi.

Tulemused leitakse arveteseisus näidatud arvete saldode võrdlusel äriseisuga alljärgneva proovibilansi abil.

Proovibilanss 31. detsembril 1936.

Lk.	Arve nimetus	Saldo		Äriseis		Tulemused		Kapital	
		Deebet	Kreedid	Aktiva	Passiva	Kahju	Kasu	Deebet	Kreedid
2	Kassa	362,50		362,50					
3	Isikud	3.931,50	2.740.—	3.931,50	2.740.—				
4	Kaubad ...		309.—	564,50			873,50		
5	Vallasvara ..	1.000.—		900.—		100.—			
6	Kapital ...		2.745.—		3.018,50			3.018,50	2.745.—
7	Ärikulud ..	500.—				500.—			
	Puhaskasu					273,50			273,50
	Kokku	<u>5.794.—</u>	<u>5.794.—</u>	<u>5.758,50</u>	<u>5.758,50</u>	<u>873,50</u>	<u>873,50</u>	<u>3.018,50</u>	<u>3.018,50</u>

Tulemuste arvutamine ja proovibilansi koostamine toimub samas korras ja alustel, nagu ülesande lahendamisel algitaalia viisil.

Arvutatud kahjud ja kasud kogutakse pearaamatus Kahjude ja Kasude arvele. Selle arve saldo, mis näitab puhastulemust, kantakse Kapitali arvele.

31. detsembril koostatakse memoriaalis (lisa nr. 5) lausend saadud kahjude eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) avatakse Kahjude ja Kasude arve (lk. 8), debiteeritakse seda Kr. 600.— ning krediteeritakse Vallasvara arvet (lk. 5) Kr. 100.— ja Ärikulude arvet (lk. 7) Kr. 500.—

31. detsembril koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) lausend saadud kasude eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 4) ja krediteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 8) Kr. 873.50.

31. detsembril koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) lausend puhaskasu eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 8) ja krediteeritakse Kapitali arvet (lk. 6) Kr. 273.50.

31. detsembril koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) lõpplausend aktiva eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) avatakse Lõppbilansi arve (lk. 9), debiteeritakse seda Kr. 5.758.50 ning krediteeritakse Kassa arvet (lk. 2) Kr. 362.50, Isikute arvet (lk. 3) Kr. 3.931.50, Kaupade arvet (lk. 4) Kr. 564.50 ja Vallasvara arvet (lk. 5) Kr. 900.—

31. detsembril koostatakse memoriaalis (lisa nr. 6) lõpplausend passiva eest. Pearaamatus (lisa nr. 7) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 2.740.— ja Kapitali arvet (lk. 6) Kr. 3.018.50 ning krediteeritakse Lõppbilansi arvet (lk. 9) Kr. 5.758.50.

Pearaamatus (lisa nr. 7) tõmmatakse arvete deebet ja kredit summade lahtreile jooned alla, arvatakse deebet ja kredit lahtrite summad kokku ja lõpetatakse arved kahekordse joone allatõmbamisega deebet ja kredit summade lahtreile.

Kaubaraamatu (lisa nr. 9) arvete saldode võrdlusel kaupade tegeliku seisuga inventuuri järgi (lisa nr. 2) leitakse tulemused (kahju või kasu) üksikute kaupade järgi. Selleks koostatakse alljärgnev tabel.

Tulemused kaupade müügist 31. detsembril 1936. a.

Lk.	Arve nimetus	Saldo		Äriseis		Tulemused	
		Deebet	Kreedid	Aktiva	Passiva	Kahju	Kasu
1	Peensuhkur ...		53.50				53.50
2	Kohvi Rio ...		510.—	304.50			814.50
3	Tee Tseilon ...	97.—		110.—			33.—
4	Tee Jaava	157.50		150.—		7.50	
5	Kakao	20.—				20.—	
	Puhaskasu ...					873.50	
	Kokku	254.50	563.50	564.50		901.—	901.—

Saadud kasudega debiteeritakse Kaubaraamatu (lisa nr. 9) vastavaid arveid: Peensuhkru arvet (lk. 1) Kr. 53.50, Kohvi Rio arvet (lk. 2) Kr. 814.50 ja Tee Tseilon arvet (lk. 3) Kr. 33.—. Saadud kahjudega krediteeritakse Kaubaraamatu (lisa nr. 9) vastavaid arveid: Tee Jaava arvet (lk. 4) Kr. 7.50 ja Kakao arvet (lk. 5) Kr. 20.—.

Pärast tulemuste läbikandmist Kaubaraamatu arveist on kaubaraamatu arvete saldod kokkukõlas äriseisuga. Kaubaraamatu (lisa nr. 9) arved lõpetatakse, kandes kaupade seisu inventuuri järgi (lisa nr. 2) kaubaraamatu vastava arve väljamineku poolele ning arvete summade lahtrid kriipsutatakse alla.

Reskontros (lisa nr. 8) lõpetatakse arved inventuuri järgi (lisa nr. 2). Deebitoride summadega inventuuri (lisa nr. 2) aktiva järgi krediteeritakse vastava reskontro (lisa nr. 8) arvet.

31. detsembril debiteeritakse reskontros (lisa nr. 8) J. Särg & Ko arvet (lk. 4) Kr. 365.—, A/S. Merkatori arvet (lk. 6) Kr. 2.175.— ja J. Oru arvet (lk. 7) Kr. 200.— ning krediteeritakse J. Kase arvet (lk. 1) Kr. 357.—, A. Kuuse arvet (lk. 2) Kr. 1.200.—, M. Kala arvet (lk. 3) Kr. 824.50 ja M. Puu arvet (lk. 6) Kr. 1.550.—. Pärast seda kriipsutatakse alla arvete summade lahtrid.

Pärast raamatute lõpetamist koostatakse aasta-aruanne. Aasta aruanne koosneb kolmest aruandest: 1) bilanss 31. detsembril 1936, 2) pearaamatu läbikäikude aruanne 1936. a. eest ja 3) kulude ja tulude aruanne.

Bilanss 31. detsembril 1936.

Aktiva		Passiva	
Kassa	362.50	Kreeditorid	2.740.—
Deebitorid	3.931.50	Kapital	3.018.50
Kaubad	564.50		
Vallasvara	900.—		
	<u>5.758.50</u>		<u>5.758.50</u>

Bilanss koostatakse proovibilansi lahtri „Äriseis“ järgi.

Pearaamatu arvete 1936. a. läbikäikude aruanne.

Lk.	Arve nimetus	Saldo 1. nov.		Läbikäigud		Saldo 31. dets.	
		Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
2	Kassa	1.000.—		1.780.—	2.417.50	362.50	
3	Isikud	1.200.—	1.700.—	5.999.—	4.307.50	3.931.50	2.740.—
4	Kaubad	1.245.—		3.831.—	4.511.50	564.50	
5	Vallasvara	1.000.—			100.—	900.—	
6	Kapital		2.745.—		273.50		3.018.50
7	Ärikulud			500.—	500.—		
8	Kahjud ja kasu			873.50	873.50		
		<u>4.445.—</u>	<u>4.445.—</u>	<u>12.983.50</u>	<u>12.983.50</u>	<u>5.758.50</u>	<u>5.758.50</u>

Aruanne koostatakse pearaamatu (lisa nr. 7) järgi, kusjuures pearaamatu arveisse alglausendite järgi kantud summad näidatakse aruande lahtris „Saldo 1. novembriks“ ja pearaamatu arveisse lõpplausendite järgi kantud summad näidatakse aruande lahtris „Saldo 31. detsembril“.

1936. a. kulude ja tulude aruanne.

Kulud		Tulud	
Ärikulud	500.—	Kasu kaubamüügist	873.50
Vallasvara amortisats. ...	100.—		
Puhaskasu	273.—		
	873.50		873.50

Kulude ja tulude aruanne koostatakse proovibilansi lahtri „Tulemused“ andmeil. Kulude ja tulude aruanne peab olema kokkukõlas pearaamatu Kahjude ja Kasude arvega.

51. Ülesande lahendus saksa viisil.

Põhiraamatuist peetakse kogumisžurnaal (lisa nr. 10), kassaraamat (lisa nr. 5) ja memoriaal (lisa nr. 11). Pearaamatu (lisa nr. 12) kollektiivarveile peetakse abiraamatud reskontro (lisa nr. 8) ja kaubaraamat (lisa nr. 9) täpselt samal viisil, kui ülesande lahendamisel täiendatud itaalia viisil. Raamatute avamine sünnib saldode meetodil.

1. novembril koostatakse kogumisžurnalis (lisa nr. 10) alglausend äriseisu eest. Selle lausendi järgi debiteeritakse pearaamatus (lisa nr. 12) Kassa arvet (lk. 1) Kr. 1.000.—, Isikute arvet (lk. 2) Kr. 1.200.—, Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 1.245.— ja Vallasvara arvet (lk. 4) Kr. 1.000.— ning krediteeritakse Isikute arvet (lk. 3) Kr. 1.700.— ja Kapitali arvet (lk. 5) Kr. 2. 745.—.

2. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

3. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

4. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

7. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

8. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) krediidit poolel.

9. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

10. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

13. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

14. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

15. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

15. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

15. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) krediidit poolel.

18. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

20. novembril koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

30. novembril koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) krediidit poolel.

30. novembril koostatakse kogumisleht novembrikuu eest (lisa nr. 13). Kogumisleht novembrikuu eest koostatakse järgmiselt. Kassaraamatu (lisa nr. 5) krediti poolelt märgitakse esimene debiteeritav arve „Isikud“ kogumislehe (lisa nr. 13) deebet poolele ja summa abilahtrisse märgitakse tehingu summa Kr. 500.—. Selle summa ette märgitakse K8, mis tähendab et summa on võetud kassaraamatust 8. kuupäeva alt. Kuna kassaraamatu krediti poolele ei ole enam tehinguid, kus debiteeritakse Isikute arvet, siis märgitakse kogumislehte, kõikide nende tehingute summad memoriaalist (lisa nr. 11), kus debiteeritakse Isikute arvet. Need summad on 4. nov. Kr. 66.—, 9. nov. Kr. 60.— ja 15. nov. Kr. 315.—. Kui kõik Isikute arve deebet summad on märgitud kogumislehte summa abilahtrisse, kantakse nende kogusumma summa-pealahtrisse. Et vältida mõne summa mitmekordset märkimist või mõne summa märkimata jätmist, tuleb nii kassaraamatus kui ka memoriaalis teha hariliku pliiaatsiga mingisugune märk selle arve nimetuse juures, mille tehingu summa on märgitud kogumislehte. Edasi märgitakse kogumislehe (lisa nr. 13) deebetisse Kassaraamatu (lisa nr. 5) kreditis järgmisena esinev Kaupade arve 14. nov. Kr. 200.— ning memoriaali (lisa nr. 11) järgi 10 nov. Kr. 165.— ja 20 nov. Kr. 317.50. Edasi märgitakse kogumislehe (lisa nr. 13) deebetisse kassaraamatu (lisa nr. 5) kreditis esinev Ärikulude arve 15. nov. Kr. 100.— ja 30 nov. 150.—. Pärast seda, kui kõigi debiteeritavate arvete summad on märgitud kogumislehe deebetisse, märgitakse sinna veel kassaraamatu (lisa nr. 5) järgi novembrikuu sissetulek. Kogumislehe (lisa nr. 13) krediti poolele märgitakse vastavate arvete krediti läbikäigud kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poole ja memoriaali (lisa nr. 11) järgi ning väljaminek kassaraamatu (lisa nr. 5) järgi. Sel viisil koostatud kogumisleht kujutab enesest pearaamatu arvete läbikäikude aruannet ja deebet ning krediti pealahtrite summad võrduvad kuu läbikäikude summale.

30. novembril koostatakse kogumislehe alusel lausend kogumisleht (lisa nr. 10) novembrikuu läbikäikude eest. Selle lausendi järgi debiteeritakse pearaamatus (lisa nr. 12) Isikute arvet (lk. 2) Kr. 941.—, Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 782.50, Ärikulude arvet (lk. 6) Kr. 250.— ja Kassa arvet (lk. 1) Kr. 649.— ning krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 590.—, Isikute arvet (lk. 2) Kr. 1.082.50 ja Kassa arvet (lk. 1) Kr. 950.—, kusjuures läbikäikude summad märgitakse pearaamatu vastavate arvete summa abilahtrisse.

Kogumislehe võib koostada ka malelaua põhimõttel (lisa nr. 14). Püstlahtreisse (vertikaal) märgitakse summad, milledega krediteeritakse vastavaid arveid ja rööbiklahtreisse (horisontaal) — summad, milledega debiteeritakse vastavaid arveid. Alustades memoriaaliga (lisa nr. 11) kantakse 4. nov. lausendi summa Kr. 66.— ruutu (lisa nr. 14), kus ristuvad Isikute arve deebet lahter ja Kaupade arve krediti lahter. 9. nov. lausendi järgi kantakse Kr. 60.— samasse ruutu. 10. nov. lausendi summa Kr. 165.— kantakse ruutu, kus ristuvad Kaupade arve deebet ja Isikute arve krediti lahter. 15. nov. lausendi summa Kr. 125.— kantakse ruutu, kus ristuvad Isikute arve deebet ja Kaupade arve krediti lahter. 18. nov. lausendi summa Kr. 100.— kantakse samasse ruutu. 20. nov. lausendi summa Kr. 417.50

kantakse ruutu, kus ristuvad Kaupade arve deebet ja Isikute arve kredit lahtrid. Järgneb summade märkimine kassaraamatu deebet poolelt. 2. nov. lausendi summa Kr. 44.— kantakse ruutu, kus ristuvad Kassa arve deebet ja Kaupade arve kredit lahtrid. 3. nov. lausendi summa Kr. 60.— kantakse samasse ruutu. 7. nov. lausendi summa Kr. 100.— kantakse ruutu, kus ristuvad Kassa arve deebet ja Isikute arve kredit lahtrid. 13. novembri lausendi summa Kr. 400.— kantakse samasse ruutu. 15. nov. lausendi summa Kr. 45.— kantakse ruutu, kus ristuvad Kassa arve deebet ja Kaupade arve kredit lahtrid: Järgneb summade märkimine kassaraamatu (lisa nr. 5) kredit poolelt. 8. nov. lausendi summa Kr. 500.— kantakse ruutu, kus ristuvad Isikute arve deebet ja Kassa arve kredit lahtrid. 14. nov. lausendi summa Kr. 200.— kantakse ruutu, kus ristuvad Kauba arve deebet ja Kassa arve kredit lahtrid. 15. nov. lausendi summa Kr. 100.— kantakse ruutu, kus ristuvad Ärikuude arve deebet ja Kassa arve kredit lahtrid. 30. nov. lausendi summa Kr. 150.— kantakse samasse ruutu. Pärast seda arvatakse kokku nii püst- kui ka rööbiklahtrite summad ja kokkuvõtete järgi koostatakse lausend kogumisžurnaaalis (lisa nr. 10)

Järgneb detsembrikuu tehingute arvestamine.

1. dets. koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

1. dets. koostatakse lausend memoriaalis (lisa nr. 11).

7. „ „ „ „ „

15. „ „ „ „ „

15. dets. koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

15. dets. koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) kredit poolel.

18. dets. koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) deebet poolel.

21. dets. koostatakse lausend kassaraamatu (lisa nr. 5) kredit poolel.

31. dets. koostatakse lausendid memoriaalis (lisa nr. 11).

31. dets. koostatakse kogumisleht (lisa 13 või 14).

31. dets. koostatakse kogumislehe alusel lausend kogumisžurnaaalis (lisa nr. 10) detsembrikuu läbikäikude eest. Selle lausendi järgi debiteeritakse pearaamatus (lisa nr. 12) Isikute arvet (lk. 2) Kr. 5.058.—, Ärikuude arvet (lk. 6) Kr. 250.—, Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 2.175.— ja Kassa arvet (lk. 1) Kr. 1.131.— ning krediteeritakse Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 3.921,50, Isikute arvet (lk. 2) Kr. 3.225.— ja Kassa arvet (lk. 1) Kr. 1.467,50.

Koostatakse inventuur (lisa nr. 2) ja arvutatakse tulemused täpselt samuti, nagu seda tehti ülesande lahendamisel täiendatud itaalia viisi järgi.

Proovibilansi järgi koostatakse kahjude ja kasude lausendid.

31. dets. koostatakse kogumisžurnaaalis (lisa nr. 10) lausend kahjude eest. Pearaamatus (lisa nr. 12) avatakse Kahjude ja Kasude

arve (lk. 7) debiteeritakse seda Kr. 600.— ning krediteeritakse Vallasvara arvet (lk. 4) Kr. 100.— ja Ärikuude arvet (lk. 6) Kr. 500.—.

31. dets. koostatakse kogumisžurnaalis (lisa nr. 10) lausend kasude eest. Pearaamatus (lisa nr. 12) debiteeritakse Kaupade arvet (lk. 3) ja krediteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 7) Kr. 273.50.

31. dets. koostatakse kogumisžurnaalis (lisa nr. 10) lausend puhaskasu eest. Pearaamatus (lisa nr. 12) debiteeritakse Kahjude ja Kasude arvet (lk. 7) ja krediteeritakse Kapitali arvet (lk. 5) Kr. 273.50.

31. dets. koostatakse kogumisžurnaalis (lisa nr. 10) lausend äriseisu eest. Pearaamatus (lisa nr. 12) debiteeritakse Isikute arvet (lk. 2) Kr. 2.740.— ja kapitali arvet (lk. 5) Kr. 3.018.50 ning krediteeritakse Kassa arvet (lk. 1) Kr. 362.50, Isikute arvet (lk. 2) Kr. 3.931.50, Kaupade arvet (lk. 3) Kr. 564.50 ja Vallasvara arvet (lk. 4) Kr. 900.—.

Pearaamatus (lisa nr. 12) lõpetatakse arved summade lahtrite allakriipsutamiselega.

Kassaraamatu (lisa nr. 5) ja memoriaali (lisa nr. 11) asemel võib pidada tabelikujulist kassaraamatut (lisa nr. 15) ja memoriaali (lisa nr. 16).

Kassaraamatus (lisa nr. 5) on ühine lahter aja märkimiseks ja tehingu kirjelduseks nii deebet kui ka krediti tehinguile. Summa lahter vasakul pool aja lahtrist on deebet summade arvestamiseks ja summa lahter paremal pool sisu lahtrit on krediti summade arvestamiseks. Kassa arve debiteerimisel kantakse tehingu summa deebet summa lahtrisse ja märgitakse see sellest lahtrist vasakule asuvasse vastava arve lahtrisse, mida selle tehinguga krediteeritakse. Kassa arve krediteerimisel kantakse tehingu summa krediti summa lahtrisse ja märgitakse sellest paremal asuvasse vastava arve lahtrisse, mida selle tehinguga debiteeritakse. Need lisalahtrid, milledesse märgitakse kassaraamatu deebet poolel krediteeritavate arvete summad ja kassaraamatu krediti poolel — debiteeritavate arvete summad, kujutavad enesest kogumislehti.

Memoriaalis (lisa nr. 16) kujutavad enesest memoriaali lahtrid „Aeg“, „Sisu“ ja „Summa“, kuna lisalahtrid, milledesse märgitakse debiteeritavate ja krediteeritavate arvete summad, kujutavad enesest kogumislehte.

1. nov. avatakse kassaraamat (lisa nr. 15) saldoga ja saldo Kr. 1.000.— kantakse deebetsumma lahtrisse.

2. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 44.— deebet-summa ja Kaupade arve krediti lahtrisse.

3. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 60.— deebet-summa ja Kaupade arve krediti lahtrisse.

4. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 66.— summa, Isikute arve deebet ja Kaupade arve krediti lahtrisse.

7. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 100.— deebet-summa ja Isikute arve kredit lahtreisse.

8. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 500.— kredit-summa ja Isikute arve deebet lahtreisse.

9. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 60.—, Isikute arve deebet ja Kaupade arve kredit lahtreisse.

10. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 165.— summa, Kaupade arve deebet ja Isikute arve kredit lahtreisse.

13. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 400.— deebet-summa ja Isikute arve kredit lahtreisse.

14. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 200.— kredit-summa ja Kaupade arve deebet lahtreisse.

15. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 45.— deebet-summa ja Kaupade arve kredit lahtreisse.

15. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 215.— summa, Isikute arve deebet ja Kaupade arve kredit lahtreisse.

15. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 100.— kredit-summa ja Ärikuude arve deebet lahtreisse.

18. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 100.— summa, Isikute arve deebet ja Kaupade arve kredit lahtreisse.

20. nov. tehakse sissekanne memoriaali (lisa nr. 16), märkides tehingu summa Kr. 417.50 summa, Kaupade arve deebet ja Isikute arve kredit lahtreisse.

30. nov. tehakse sissekanne kassaraamatusse (lisa nr. 15), märkides tehingu summa Kr. 150.— kredit-summa ja Ärikuude arve deebet lahtreisse.

Kassaraamatu (lisa nr. 15) ja memoriaali (lisa nr. 16) novembrikuu kokkuvõtte järgi koostatakse kogumisleht (lisa nr. 17) ja selle järgi lausend kogumisžurnalis.

Kassaraamat (lisa nr. 15) lõpetatakse kuu lõpul saldo kandmisega kredit-summa lahtrisse.

52. Ülesande lahendus ameerika viisil.

Ameerika viisi juures peetakse ühendatud põhi-pearaamat (lisa nr. 18), milles lahtrid „Aeg“, „Sisu“ ja „Summa“ moodustavad päeva-raamatu (vaata algitaalia viis) ja neile järgnevad kaksiklahtrid pearaamatu. Selle raamatu kollektiivarveile peetakse abiraamatud: reskontro (lisa nr. 8) ja kaubaraamat (lisa nr. 9) täpselt samal viisil kui

ülesande lahendamisel täiendatud-itaalia viisil. Põhi-pearaamatu avamine sünnib saldode meetodil.

1. nov. avatakse põhi-pearaamat äriseisuga, märkides summa laht- risse äriseisu summa Kr. 4.445.—, Kassa arve deebetisse Kr. 1.000.—, Kaupade arve deebetisse Kr. 1.245.—, Vallasvara arve deebetisse Kr. 1.000.—, Isikute arve kreditisse Kr. 1.700.— ja Kapitali arve kreditisse Kr. 2.745.—.

2. novembril märgitakse tehingu päev lahtrisse „Aeg“, tehingu kirjeldus lahtrisse „Sisu“, tehingu summa Kr. 44.— lahtrisse „Summa“, Kassa arve deebetisse ja Kaupade arve kreditisse.

Samal viisil arvestatakse kõik tehingud, märkides tehingu päeva lahtrisse „Aeg“, tehingu kirjelduse lahtrisse „Sisu“ ja tehingu summa lahtrisse „Summa“ ning vastavate pearaamatu arvete deebetisse ja kreditisse.

Kontrolli teostamine, kas kõik tehingute summad on laiali kantud pearaamatu vastavate arvete lahtrisse, toimub lehekülgede ülekan- nete tegemisel. Leitakse arvete deebet ja kredit läbikäikude summad, mis peavad olema omavahel võrdsed ja võrduma lahtri „Summa“ kokkuvõttele, sest iga tehingu summa satub lahtrisse „Summa“ ning vastava arve deebetisse ja kreditisse.

31. detsembril arvatakse põhi-pearaamatu läbikäigud kokku ja koostatakse proovibilanss.

Proovibilanss 31. detsembril 1936.

Arvete nimetus	Läbikäigud		Saldo		Äriseis		Tulemused		Kapital		
	Deebet	Kreedid	Deebet	Kreedid	Aktiva	Passiva	Kahju	Kasu	Deebet	Kreedid	
Kassa	2.780.—	2.417.50	362.50		362.50						
Isikud	7.199.—	6.007.50	1.191.50		3.931.50	2.740.—					
Kaubad ...	4.202.50	4.511.50		309.—	564.50			873.50			
Vallasvara	1.000.—		1.000.—		900.—		100.—				
Kapital ...		2.745.—		2.745.—		3.018.50			3.018.50	2.745.—	
Ärikulud ..	500.—		500.—				500.—				
Puhaskasu .							273.50				273.50
Kokku	15.681.50	15.681.50	3.054.—	3.054.—	5.758.50	5.758.50	873.50	873.50	3.018.50	3.018.50	

Lahtrisse „Läbikäigud“ märgitakse põhi-pearaamatu (lisa nr. 18) arvete läbikäikude kokkuvõtted. Saldod lahtris „Saldo“ arvutatakse eelmise lahtri läbikäikude alusel. Lahtrisse „Äriseis“ märgitakse äri- seis inventuuri järgi, (lisa nr. 2). Tulemused arvutatakse samas kor- ras kui eelmiste ülesande lahendus-viiside juures.

31. dets. avatakse põhi-pearaamatus Kahjude ja Kasude arve.

31. dets. kantakse põhi-pearaamatust (lisa nr. 18) läbi kahjud, märkides summa lahtrisse Kr. 600.—, Kahjude ja Kasude arve deebe- tisse Kr. 600.—, Vallasvara arve kreditisse Kr. 100.— ja Ärikulude arve kreditisse Kr. 500.—.

31. dets. kantakse põhi-pearaamatust (lisa nr. 18) läbi kasud, märkides summa lahtrisse Kr. 873.— ning sama summa Kaupade arve deebetisse ja Kahjude ja Kasude arve kreditisse.

L I S A D

Inventuur 1. novembriks 1936.

Lisa nr. 1

AKTIVA			
<u>Kassa</u>			1.000.—
<u>Deebitorid:</u>			
J. Kask		300.—	
A. Kuusk		500.—	
M. Kala		400.—	1.200.—
<u>Kaubad:</u>			
Peensuhkur 1000 kg à 0,41		410.—	
Kohv Rio 100 kg à 4,50		450.—	
Tee Tseilon 50 kg à 5,50		275.—	
Tee Jaava 20 kg à 5,50		110.—	1.245.—
<u>Vallasvara:</u>			
Kaupluse seadeldis erinimekirja järgi			1.000.—
	Kokku aktiva		4.445.—
PASSIVA			
<u>Kreeditorid:</u>			
J. Särg & Ko		700.—	
A.-s. Merkator		1.000.—	1.700.—
	Kokku passiva		1.700.—
VARABILANSS			
Kokku aktiva		4.445.—	
Kokku passiva		1.700.—	
Tänane kapital			2.745.—

Inventuur 31. detsembril 1936.

Lisa nr. 2

AKTIVA			
<u>Kassa</u>			362.50
<u>Deebitorid:</u>			
J. Kask		357.—	
A. Kuusk		1.200.—	
M. Kala		824.50	
M. Puu		1.550.—	3.931.50
<u>Kaubad:</u>			
Kohv Rio 70 kg à 4,35		304.50	
Tee Tseilon 20 kg à 5,50		110.—	
Tee Jaava 30 kg à 5,00		150.—	564.50
<u>Vallasvara:</u>			
Seis aasta lõpul	Kr. 1.000.—		
— 10% amortisatsioon	„ 100.—		900.—
	Kokku aktiva		5.758.50
PASSIVA			
<u>Kreeditorid:</u>			
J. Särg & Ko		365.—	
A/s. Merkator		2.175.—	
J. Org		200.—	2.740.—
	Kokku passiva		2.740.—
VARABILANSS			
Kokku aktiva		5.758.50	
Kokku passiva		2.740.—	
Tänane kapital			3.018.50

Päevaraamat 1936. aasta eest.

NOVEMBER

	— 1 —			
Mitmed				
<u>Kapitali a-le</u>	1			
<u>Kassa a-e</u>	2	1.000.—		
<u>J. Kase a-e</u>	3	300.—		
<u>A. Kuuse a-e</u>	4	500.—		
<u>M. Kala a-e</u>	5	400.—		
<u>Peensuhkru a-e</u>	6	410.—		
<u>Kohv Rio a-e</u>	7	450.—		
<u>Tee Tseilon a-e</u>	8	275.—		
<u>Tee Jaava a-e</u>	9	110.—		
<u>Vallasvara a-e</u>	10	1.000.—	4.445.—	
				Aktiva eest
				4.445.—
	— 1 —			
<u>Kapitali a-e</u>	1			
mitmele				
<u>J. Särg & Ko a-le</u>	11	700.—		
<u>A/s. Mekator'i a-le</u>	12	1.000.—	1.700.—	
				Passiva eest
				1.700.—
	— 2 —			
<u>Kassa a-e</u>	2			
<u>Peensuhkru a-le</u>	6			
Müüdnud 100 kg à 0,44			44.—	
	— 3 —			
<u>Kassa a-e</u>	2			
<u>Kohv Rio a-le</u>	7			
Müüdnud 10 kg à 6,00			60.—	
	— 4 —			
<u>J. Kase a-e</u>	3			
<u>Tee Tseilon a-le</u>	8			
Müüdnud 10 kg à 6,60			66.—	
	— 7 —			
<u>Kassa a-e</u>	2			
<u>A. Kuuse a-le</u>	4			
Saadud temalt võla osaliseks tasuks			100.—	
				Ülekanne
				270.—

NOVEMBER

	Ülekanne		270.—
	— 8 —		
<u>A/s. Merkator'i a-e</u>	12		
<u>Kassa a-le</u>	2		
Tasutud võla arvel			500.—
	— 9 —		
<u>M. Kala a-e</u>	5		
<u>Tee Jaava a-le</u>	9		
Müüdüd 10 kg à 6,00			60.—
	— 10 —		
<u>Tee Jaava a-e</u>	9		
<u>J. Särg & Ko a-le</u>	11		
Ostetud 30 kg à 5,50			165.—
	— 13 —		
<u>Kassa a-e</u>	2		
<u>A. Kuuse a-le</u>	4		
Saadud võla tasuks			400.—
	— 14 —		
<u>Kakao a-e</u>	13		
<u>Kassa a-le</u>	2		
Ostetud 100 kg à 2,00			200.—
	— 15 —		
<u>Kassa a-e</u>	2		
<u>Peensuhkru a-le</u>	6		
Müüdüd 100 kg à 0,45			45.—
	— 15 —		
<u>J. Kase a-e</u>	3		
<u>Peensuhkru a-le</u>	6		
Müüdüd 500 kg à 0,43			215.—
	— 15 —		
<u>Ärikulude a-e</u>	14		
<u>Kassa a-le</u>	2		
Tasutud novembrikuu tüür äriruumide eest			100.—
	— 18 —		
<u>M. Puu a-e</u>	15		
<u>Kohv Rio a-le</u>	7		
Müüdüd 20 kg à 5,00			100.—
	Ülekanne		2.055.—

NOVEMBER

		Ülekanne		2.055.—
	— 20 —			
<u>Peensuhkru a-e</u>		6		
<u>J. Oru a-le</u>		16		
Ostetud 1000 kg à 0,4175				417.50
	— 30 —			
<u>Ärikulude a-e</u>		14		
<u>Kassa a-le</u>		2		
Tasutud novembrikuu palgad äriteenijaile				150.—
Kokku novembri läbikäik				2.622.50

Kakstuhat kuussada kakskümmend kaks krooni ja 50/100

(Allkiri)
Peeraamatupidaja

DETSEMBER

— 1 —			
Mitmed			
<u>Peensuhkru a-le</u>			
Müüdnud peensuhkrut	6		
<u>Kassa a-e</u>	2	46.—	
100 kg à 0,46	2		
<u>J. Kase a-e</u>	3		
400 kg à 0,44		176.—	222.—
— 7 —			
<u>M. Kala a-e</u>	5		
mitmele			
Müüdnud temale võlgu			
<u>Peensuhkru a-le</u>	6		
500 kg à 0,44		220.—	
<u>Kohv Rio a-le</u>	7		
50 kg à 5,50		275.—	
<u>Tee Tseilon a-le</u>	8		
20 kg à 6,60		132.—	
<u>Tee Jaava a-le</u>	9		
10 kg à 5,75		57.50	
<u>Kakao a-le</u>	13		
100 kg à 1,80		180.—	864.50
— 15 —			
Mitmed			
<u>Peensuhkru a-le</u>	6		
Müüdnud J. Kasele 300 kg à 0,45			
<u>Kassa a-e</u>	2		
Saadud sularahas		35.—	
<u>J. Kase a-e</u>	3		
Jäi võlgu		100.—	135.—
— 15 —			
<u>Ärikulude a-e</u>	14		
<u>Kassa a-le</u>	2		
Tasutud detsembrikuu üttr äriruumide eest			100.—
— 18 —			
<u>Kassa a-e</u>	2		
mitmele			
Saadud võla tasuks			
<u>J. Kase a-le</u>	3	500.—	
<u>M. Kala a-le</u>	5	500.—	
<u>M. Puu a-le</u>	16	50.—	1.050.—
Ülekanne			2.371.50

DETSEMBER

— 31 —			
<u>Kahjude ja kasude a-e</u>	17		
mitmele			
<u>Tee Jaava a-le</u>	9	7.50	
<u>Vallasvara a-le</u>	10	100.—	
<u>Kakao a-le</u>	13	20.—	
<u>Arikulude a-le</u>		500.—	627.50
Kahjude eest			627.50
— 31 —			
Mitmed			
<u>Kahjude ja kasude a-le</u>	17		
<u>Peensuhkru a-e</u>	6	53.50	
<u>Kohv Rio a-e</u>	7	814.50	
<u>Tee Tseilon a-e</u>	8	33.—	901.—
Kasude eest			901.—
— 31 —			
<u>Kahjude ja kasude a-e</u>	17		
<u>Kapitali a-le</u>	1		273.50
Puhaskasu eest			273.50
— 31 —			
<u>Kapitali a-e</u>	1		
mitmele			
<u>Kassa a-le</u>	2	362.50	
<u>J. Kase a-le</u>	3	357.—	
<u>A. Kuuse a-le</u>	4	1.200.—	
<u>M. Kala a-le</u>	5	824.50	
<u>Kohv Rio a-le</u>	7	304.50	
<u>Tee Tseilon a-le</u>	8	110.—	
<u>Tee Jaava a-le</u>	9	150.—	
<u>Vallasvara a-le</u>	10	900.—	
<u>M. Puu a-le</u>	15	1.550.—	5.758.50
Aktiva eest			5.758.50
— 31 —			
Mitmed			
<u>Kapitali a-le</u>	1		
<u>J. Särg & Ko a-e</u>	11	365.—	
<u>A/s. Merkator'i a-e</u>	12	2.175.—	
<u>J. Oru a-e</u>	16	200.—	2.740.—
Passiva eest			2.740.—

DETSEMBER

1936. aasta läbikäikude kokkuvõte.		
Alglausendid:		
aktiva eest	4.445.—	6.145.—
passiva eest	1.700.—	
Läbikäigud:		
november	2.622.50	11.236.50
detsember	8.614.—	
Kahjude ja kasude lausendid:		
kahjude eest	627.50	1.802.—
kasude eest	901.—	
puhaskasu eest	273.50	
Lõpplausendid:		
aktiva eest	5.758.50	8.498.50
passiva eest	2.740.—	
Kokku		27.682.—

1 Deebet

Kapitali

Nov.	1	Mitmele		1.700.—
Dets.	31	Mitmele		5.758.50
				7.458.50

2 Deebet

Kassa

Nov.	1	Kapitali a-le		1.000.—
"	2	Peensuhkru a-le	44.—	
"	3	Kohv Rio a-le	60.—	
"	7	A. Kuuse a-le	100.—	
"	13	A. Kuuse a-le	400.—	
"	15	Peensuhkru a-le	45.—	649.—
Dets.	1	Peensuhkru a-le	46.—	
"	15	Peensuhkru a-le	35.—	
"	18	Mitmele	1.050.—	1.131.—
				2.780.—

3 Deebet

J. K

Nov.	1	Kapitali a-le		300.—
"	4	Tee Tseilon a-le	66.—	
"	15	Peensuhkru a-le	215.—	281.—
Dets.	1	Peensuhkru a-le	176.—	
"	15	Peensuhkru a-le	100.—	276.—
				857.—

4 Deebet

A. Kuuse

Nov.	1	Kapitali a-le		500.—
Dets.	31	Kohv Rio a-le	1.200.—	1.200.—
				1.700.—

5 Deebet

M. Kala

Nov.	1	Kapitali a-le		400.—
"	9	Tee Jaava a-le	60.—	60.—
Dets.	7	Mitmele	864.50	864.50
				1.324.50

arve

Kreedit 1

Nov.	1	Mitmed		4.445.—
Dets.	31	Kahjude ja kasude a-e		273.50
"	31	Mitmed		2.740.—
				<u>7.458.50</u>

arve

Kreedit 2

Nov.	8	A/s. Merkatori a-e	500.—	
"	14	Kakao a-e	200.—	
"	15	Ärikulude a-e	100.—	
"	30	Ärikulude a-e	150.—	950.—
Dets.	15	Ärikulude a-e	100.—	
"	21	Mitmed	1.217.50	
"	31	Ärikulude a-e	150.—	1.467.50
"	31	Kapitali a-e		362.50
				<u>2.780.—</u>

arve

Kreedit 3

Dets.	18	Kassa a-e	500.—	500.—
"	31	Kapitali a-e		357.—
				<u>857.—</u>

arve

Kreedit 4

Nov.	7	Kassa a-e	100.—	
"	13	Kassa a-e	400.—	500.—
Dets.	31	Kapitali a-e		1.200.—
				<u>1.700.—</u>

arve

Kreedit 5

Dets.	18	Kassa a-e	500.—	500.—
"	31	Kapitali a-e		824.50
				<u>1.324.50</u>

6 Deebet

Peensuhkrud

			kg	hind		
Nov.	1	Kapitali a-le	1.000	0,41		410.—
„	20	J. Oru a-le	1.000	0,4175	417.50	417.50
Dets.	31	Kahjude ja kasude a-le				53.50
			2.000			881.—

7 Deebet

Kohv Rio

Nov.	1	Kapitali a-le	100	4,50		450.—
Dets.	31	A/s. Merkatori a-le	500	4,35	2.175.—	2.175.—
„	31	Kahjude ja kasude a-le				814.50
			600			3.439.50

8 Deebet

Tee Tseilon

Nov.	1	Kapitali a-le	50	5,50		275.—
Dets.	31	Kahjude ja kasude a-le				33.—
			50			308.—

9 Deebet

Tee Jaava

Nov.	1	Kapitali a-le	20	5,50		110.—
„	10	J. Särg & Ko. a-le	30	5,50	165.—	165.—
			50			275.—

10 Deebet

Vallasvarad

Nov.	1	Kapitali a-le			1.000.—
					1.000.—

11 Deebet

J. Särg & Ko

Nov.	21	Kassa a-le	500.—	500.—
Dets.	31	Kapitali a-le		365.—
				865.—

arve

Kreedit 6

Nov.	2	Kassa a-e	100	0,44	44.—	
"	15	Kassa a-e	100	0,45	45.—	
"	15	J. Kase a-e	500	0,43	215.—	304.—
Dets.	1	Mitmed	500		222.—	
"	7	M. Kala a-e	500	0,44	220.—	
"	15	Mitmed	300	0,45	135.—	577.—
			2.000			881.—

arve

Kreedit 7

Nov.	3	Kassa a-e	10	6,00	60.—	
"	18	M. Puu a-e	20	5,00	100.—	160.—
Dets.	7	M. Kala a-e	50	5,50	275.—	
"	31	Mitmed	450	6,00	2.700.—	2.975.—
"	31	Kapitali a-e	70	4,35		304.50
			600			3.439.50

arve

Kreedit 8

Nov.	4	J. Kase a-e	10	6,60	66.—	66.—
Dets.	7	M. Kala a-e	20	6,60	132.—	132.—
"	31	Kapitali a-e	20	5,50		110.—
			50			308.—

arve

Kreedit 9

Nov.	9	M. Kala a-e	10	6,00	60.—	60.—
Dets.	7	M. Kala a-e	10	5,75	57.50	57.50
"	31	Kahjude ja kasude a-e				7.50
"	31	Kapitali a-e	30	5,00		150.—
			50			275.—

arve

Kreedit 10

Dets.	31	Kahjude ja kasude a-e				100.—
"	31	Kapitali a-e				900.—
						1.000.—

Ko. arve

Kreedit 11

Nov.	1	Kapitali a-e				700.—
"	10	Tee Jaava a-e			165.—	165.—
						865.—

12 Deebet

Nov.	8	Kassa a-le	500.—	500.—
Dets.	21	Kassa a-le	500.—	500.—
				3.175.—

13 Deebet

Kakao

Nov.	14	Kassa a-le	100	2,00	200.—	200.—
			100			200.—

14 Deebet

Ärikulude

Nov.	15	Kassa a-le	100.—	
"	30	— do —	150.—	250.—
Dets.	15	— do —	100.—	
"	31	— do —	150.—	250.—
				500.—

15 Deebet

M. Puu

Nov.	18	Kohv Rio a-le	100.—	100.—
Dets.	31	Kohv Rio a-le	1.500.—	1.500.—
				1.600.—

16 Deebet

J. Oru

Dets.	21	Kassa a-le	217.50	217.50
"	31	Kapitali a-le		200.—
				417.50

17 Deebet

Kahjude ja

Dets.	31	Mitmele		627.50
"	31	Kapitali a-le		273.50
				901.—

arve

Kreedit 12

Nov.	1	Kapitali a-e			1.000.—
Dets.	31	Kohv Rio a-e.....	2.175.—		2.175.—
					3.175.—

arve

Kreedit 13

Dets.	7	M. Kala a-e	100	1,80	180.—	180.—
"	31	Kahjude ja kasude a-e				20.—
			100			200.—

arve

Kreedit 14

Dets.	31	Kahjude ja kasude a-e				500.—
						500.—

arve

Kreedit 15

Dets.	18	Kassa a-e		50.—	50.—
"	31	Kapitali a-e			1.550.—
					1.600.—

arve

Kreedit 16

Nov.	20	Peensuhkru a-e	417.50		417.50
					417.50

kasude arve

Kreedit 17

Dets.	31	Mitmed			901.—
					901.—

Nov.	1	Saldo			1.000.—
„	2	<u>Kaupadele</u> , müüdüd 100 kg peensuhkrut à 0,44	4	44.—	
„	3	<u>Kaupadele</u> , müüdüd 10 kg kohv Rio à 6,00....	4	60.—	
„	7	<u>Isikutele</u> , saadud A. Kuuselt võla tasuks	3	100.—	
„	13	<u>Isikutele</u> , saadud A. Kuuselt võla tasuks	3	400.—	
„	15	<u>Kaupadele</u> , müüdüd 100 kg peensuhkrut à 0,45	4	45.—	649.—
					1.649.—
Dets.	1	Saldo			699.—
„	1	<u>Kaupadele</u> , müüdüd 100 kg peensuhkrut à 0,46	4	46.—	
„	15	<u>Kaupadele</u> , saadud J. Kaselt	4	35.—	
„	18	<u>Isikutele</u> , tasusid võlga: J. Kask kr. 500.—, M. Kala kr. 500.— ja M. Puu kr. 50.—....	3	1.050.—	1.131.—
					1.830.—

1936. aasta eest

Nov.	8	<u>Isikud</u> , tasutud A.-s. Merkatorile võla arvel ..	3	500.—	
„	14	<u>Kaubad</u> , ostetud 100 kg kakao à 2,00	4	200.—	
„	15	<u>Ärikuhud</u> , tasutud novembrikuu üür äriruumide eest	7	100.—	
„	30	<u>Ärikuhud</u> , tasutud novembrikuu palgad äriteenijaile	7	150.—	950.—
„	30	Saldo			699.—
					1.649.—
Dets.	15	<u>Ärikuhud</u> , tasutud detsembrikuu üür äriruumide eest	7	100.—	
„	21	<u>Isikud</u> , tasutud võla arvel: J. Särg & Ko. kr. 500.—, A.-s. Merkatorile kr. 500.— ja J. Orule kr. 217.50	3	1.217.50	
„	31	<u>Ärikuhud</u> , tasutud detsembrikuu palgad äriteenijaile	7	150.—	1.467.50
„	31	Saldo			362.50
					1.830.—

Memoriaal 1936. aasta eest

NOVEMBER

— 1 —			
Mitmed			
<u>Algbilansile</u>	1		
<u>Kassa</u>	2	1.000.—	
<u>Isikud</u>	3	1.200.—	
<u>Kaubad</u>	4	1.245.—	
<u>Vallasvara</u>	5	1.000.—	4.445.—
			4.445.—
Aktiva eest			
— 1 —			
<u>Algbilanss</u>	1		
Mitmele			
<u>Isikutele</u>	3	1.700.—	
<u>Kapitalile</u>	6	2.745.—	4.445.—
			4.445.—
Passiva eest			
— 4 —			
<u>Isikud</u>	3		
<u>Kaupadele</u>	4		
Müüdnud J. Kasele võlgu 10 kg tee Tseilon à 6,60			66.—
— 9 —			
<u>Isikud</u>	3		
<u>Kaupadele</u>	4		
Müüdnud M. Kalale võlgu 10 kg tee Jaava à 6,00			60.—
— 10 —			
<u>Kaubad</u>	4		
<u>Isikutele</u>	3		
Ostetud J. Särg & Ko võlgu 30 kg tee Jaava à 5,50			165.—
— 15 —			
<u>Isikud</u>	3		
<u>Kaupadele</u>	4		
Müüdnud J. Kasele võlgu 500 kg peensuhkrut à 0,43			215.—
— 18 —			
<u>Isikud</u>	3		
<u>Kaupadele</u>	4		
Müüdnud M. Puule võlgu 20 kg kohv Rio à 5,00			100.—
			606.—
Ülekanne			

NOVEMBER

— 20 —

Ülekanne

606.—

Kaubad

4

Isikutele

3

Ostetud J. Orult võlgu 1000 kg peensuhkrut
à 0,4175

417.50

Kokku novembrikuu

1.023.50

Novembrikuu läbikäigud:

Memoriaal

1.023.50

Kassa deebet

649.—

Kassa kredid

950.—

1.599.—

Kokku

2.622.50

DETSEMBER

	— 1 —			
<u>Isikud</u>		3		
<u>Kaupadele</u>		4		
	Müüdnud J. Kasele võlgu 400 kg peensuskrut à 0,44			176.—
	— 7 —			
<u>Isikud</u>		3		
<u>Kaupadele</u>		4		
	Müüdnud M. Kalale võlgu:			
	500 kg peensuskrut à 0,44 kr. 220.—			
	50 kg kohvi Rio à 5,50 „ 275.—			
	20 kg tee Tseilon à 6,60 „ 132.—			
	10 kg tee Jaava à 5,75 „ 57.50			
	100 kg kakao à 1,80 „ 180.—			864.50
	— 15 —			
<u>Isikud</u>		3		
<u>Kaupadele</u>		4		
	Müüdnud J. Kasele 300 kg peensuskrut à 0,45 kr. 135.—, saadud sularahas kr. 35.— ja jäi võlgu			100.—
	— 31 —			
<u>Kaubad</u>		4		
<u>Isikutele</u>		3		
	Ostetud A.-s. Merkatorilt võlgu 500 kg kohvi Rio à 4,35			2.175.—
	— 31 —			
<u>Isikud</u>		3		
<u>Kaupadele</u>		4		
	Müüdnud võlgu kohvi Rio A. Kuusele 200 kg à 6,00 kr. 1.200.— ja M. Puule 250 kg à 6,00 kr. 1.500.—			2.700.—
	Kokku detsembrikuu			6.015.50
	Detsembri läbikäigud kokku:			
	Memoriaal			6.015.50
	Kassa deebet		1.131.—	
	Kassa kredit		1.467.50	2.598.50
	Kokku			8.614.—
	— 31 —			
<u>Kahjud ja kasud</u>		8		
<u>Mitmele</u>				
<u>Vallasvarale</u>		5	100.—	
<u>Ärikuludele</u>		7	500.—	600.—
	Kahjude eest			600.—

DETSEMBER

	— 31 —			
<u>Kaubad</u>		4		
<u>Kahjudele ja kasudele</u>		8		873.50
	Kasude eest			873.50
	— 31 —			
<u>Kahjud ja kasud</u>		8		
<u>Kapitalile</u>		6		273.50
	Puhaskasu eest			273.50
	— 31 —			
<u>Lõppbilanss</u>		9		
<u>Mitmele</u>				
<u>Kassale</u>		2	362.50	
<u>Isikutele</u>		3	3.931.50	
<u>Kaupadele</u>		4	564.50	
<u>Vallasvarale</u>		5	900.—	5.758.50
	Aktiva eest			5.758.50
	— 31 —			
Mitmed				
<u>Lõppbilansile</u>		9		
<u>Isikud</u>		3	2.740.—	
<u>Kapital</u>		6	3.018.50	5.758.50
	Passiva eest			5.758.50

Algbilanss

1

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Mitmed		4.445.—		
"	1	Mitmele	4.445.—			
			4.445.—	4.445.—		

Kassa

2

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Algbilansile	1.000.—		D	1.000.—
"	2	Kaupadele	44.—		"	1.044.—
"	3	— do —	60.—		"	1.104.—
"	7	Isikutele	100.—		"	1.204.—
"	8	Isikud		500.—	"	704.—
"	13	Isikutele	400.—		"	1.104.—
"	14	Kaubad		200.—	"	904.—
"	15	Kaupadele	45.—		"	949.—
"	15	Ärikulud		100.—	"	849.—
"	30	— do —		150.—	"	699.—
Dets.	1	Kaupadele	46.—		"	745.—
"	15	— do —	35.—		"	780.—
"	15	Ärikulud		100.—	"	680.—
"	18	Isikutele	1.050.—		"	1.730.—
"	21	Isikud		1.217.50	"	512.50
"	31	Ärikulud		150.—	"	362.50
"	31	Lõppbilanss		362.50		
			2.780.—	2.780.—		

Isikud

3

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Algbilansile	1.200.—			1.200.—
"	1	Algbilanss		1.700.—	D	500.—
"	4	Kaupadele	66.—		K	434.—
"	7	Kassa		100.—	"	534.—
"	8	Kassale	500.—		"	34.—
"	9	Kaupadele	60.—		"	26.—
"	10	Kaubad		165.—	D	139.—
"	13	Kassa		400.—	K	539.—
"	15	Kaupadele	215.—		"	324.—
"	18	— do —	100.—		"	224.—
"	20	Kaubad		417.50	"	641.50
Dets.	1	Kaupadele	176.—		"	465.50
"	7	— do —	864.50		"	399.—
"	15	— do —	100.—		D	499.—
		Ülekanne	3.281.50	2.782.50	D	499.—

Isikud

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
		Ülekanne	3.281.50	2.782.50	D	499.—
Dets.	18	Kassa		1.050.—	D	551.—
"	31	Kassale	1.217.50		K	666.50
"	31	Kaubad		2.175.—	D	1.508.50
"	31	Kaupadele	2.700.—		K	1.191.50
"	31	Lõppbilanss		3.931.50	D	2.740.—
"	31	Lõppbilansile	2.740.—		K	
			9.939.—	9.939.—		

Kaubad

4

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Algbilansile	1.245.—		D	1.245.—
"	2	Kassa		44.—	"	1.201.—
"	3	—do—		60.—	"	1.141.—
Nov.	4	Isikud		66.—	"	1.075.—
"	9	—do—		60.—	"	1.015.—
"	10	Isikutele	165.—		"	1.180.—
"	14	Kassale	200.—		"	1.380.—
"	15	Kassa		45.—	"	1.335.—
"	15	Isikud		215.—	"	1.120.—
"	18	—do—		100.—	"	1.020.—
"	20	Isikutele	417.50		"	1.437.50
Dets.	1	Isikud		176.—	"	1.261.50
"	1	Kassa		46.—	"	1.215.50
"	7	Isikud		864.50	"	351.—
"	15	—do—		100.—	"	251.—
"	15	Kassa		35.—	"	216.—
"	31	Isikutele	2.175.—		"	2.391.—
"	31	Isikud		2.700.—	K	309.—
"	31	Kahjude ja kasudele	873.50		D	564.50
"	31	Lõppbilanss		564.50		
			5.076.—	5.076.—		

Vallasvara

5

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Algbilansile	1.000.—		D	100.—
Dets.	31	Kahjud ja kasud		100.—	D	900.—
"	31	Lõppbilanss		900.—		
			1.000.—	1.000.—		

Kapital

6

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	1	Algbilanss		2.745.—	K	2.745.—
Dets.	31	Kahjud ja kasud		273.50	K	3.018.50
"	31	Lõppbilansile	3.018.50			
			<u>3.018.50</u>	<u>3.018.50</u>		

Ärikulud

7

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Nov.	15	Kassale	100.—		D	100.—
"	30	— do —	150.—		D	250.—
Dets.	15	— do —	100.—		D	350.—
"	31	— do —	150.—		D	500.—
"	31	Kahjud ja kasud		500.—		
			<u>500.—</u>	<u>500.—</u>		

Kahjud ja kasud

8

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Dets.	31	Mitmele	600.—		D	600.—
"	31	Kaubad		873.50	K	273.50
"	31	Kapitalile	273.50			
			<u>873.50</u>	<u>873.50</u>		

Lõppbilanss

9

Kuu ja päev		SISU	Läbikäik		Saldo	
			Deebet	Kreedit	D/K	Summa
Dets.	31	Mitmele	5.758.50			
"	31	Mitmed		5.758.50		
			<u>5.758.50</u>	<u>5.758.50</u>		

RESKONTRO

1936. a. eest

1 Deebet

J. Kase

Nov.	1	Saldo		300.—
"	4	Müüdnud tee Tseiloni eest	66.—	
"	15	Müüdnud peensuhkru eest	215.—	281.—
Dets.	1	— do —	176.—	
"	15	— do —	100.—	276.—
				857.—
Jaen.	1	Saldo		357.—

2 Deebet

A. Kuuse

Nov.	1	Saldo		500.—
Dets.	31	Müüdnud kohvi Rio eest	1.200.—	1.200.—
				1.700.—
Jaen.	1	Saldo		1.200.—

3 Deebet

M. Kala

Nov.	1	Saldo		400.—
"	9	Müüdnud tee Jaava eest	60.—	60.—
Dets.	7	Mitmesuguste kaupade eest	864.50	864.50
				1.324.50
Jaen.	1	Saldo		824.50

4 Deebet

J. Särg

Dets.	21	Tasutud temale	500.—	500.—
"	31	Saldo		365.—
				865.—

5 Deebet

A/s. Merkator

Nov.	8	Tasutud neile	500.—	500.—
Dets.	21	— do —	500.—	500.—
"	31	Saldo		2.175.—
				3.175.—

arve

Kreedit 1

Dets.	18	Saadud temalt	500.—	500.—
„	31	Saldo		357.—
				857.—

arve

Kreedit 2

Nov.	7	Saadud temalt	100.—	
„	13	— do —	400.—	500.—
Dets.	31	Saldo		1.200.—
				1.700.—

arve

Kreedit 3

Dets.	18	Saadud temalt	500.—	500.—
„	31	Saldo		824.50
				1.324.50

ja Ko arve

Kreedit 4

Nov.	1	Saldo		700.—
„	10	Ostetud tee Jaava eest	165.—	165.—
				865.—
Jan.	1	Saldo		365.—

arve

Kreedit 5

Nov.	1	Saldo		1.000.—
Dets.	31	Ostetud kohvi Rio eest	2.175.—	2.175.—
				3.175.—
Jan.	1	Saldo		2.175.—

6 Deebet

M. Puu

Nov.	18	Müüdnud kohvi Rio eest	100.—	100.—
Dets.	31	— do —	1.500.—	1.500.—
				1.600.—
Jaan.	1	Saldo		1.550.—

7 Deebet

J. Oru

Dets.	21	Makstud temale	217.50	217.50
„	31	Saldo		200.—
				417.50

arve

Kreedit 6

Dets.	18	Saadud temalt	50.—	50.—
„	31	Saldo		1.550.—
				1.600.—

arve

Kreedit 7

Nov.	20	Ostetud peensuhkru eest	417.50	417.50
				417.50
Jaan.	7	Saldo		200.—

Peensuhkrü

1 Sissetulek

			Kg	Hind		
Nov.	1	Saldo	1000	0,41		410.—
„	20	Ostetud J. Orult	1000	0,4175	417.50	417.50
Dets.	31	Kasu				53.50
			2000			881.—

Kohv Rio

2 Sissetulek

			Kg	Hind		
Nov.	1	Saldo	100	4,50		450.—
Dets.	31	Ostetud A.-s. Merkator	500	4,35	2.175.—	2.175.—
„	31	Kasu				814.50
			600			3.439.50

Tee Tseilon

3 Sissetulek

			Kg	Hind		
Nov.	1	Saldo	50	5,50		275.—
Dets.	31	Kasu				33.—
			50			308.—

Tee Jaava

4 Sissetulek

			Kg	Hind		
Nov.	1	Saldo	20	5,50		110.—
„	10	Ostetud J. Särg & K-olt	30	5,50	165.—	165.—
			50			275.—

Kakao

5 Sissetulek

			Kg	Hind		
Nov.	14	Ostetud sularaha eest	100	2,00	200.—	200.—
			100			200.—

arve

Väljaminek 1

			Kg	Hind		
Nov.	2	Müüdnud sularaha eest	100	0,44	44.—	
"	15	— do —	100	0,45	45.—	
"	15	Müüdnud J. Kasele	500	0,43	215.—	304.—
Dets.	1	Müüdnud sularaha eest	100	0,46	46.—	
"	1	Müüdnud J. Kasele	400	0,44	176.—	
"	7	Müüdnud M. Kalale	500	0,44	220.—	
"	15	Müüdnud J. Kasele	300	0,45	135.—	577.—
			2000			881.—

arve

Väljaminek 2

			Kg	Hind		
Nov.	3	Müüdnud sularaha eest	10	6,00	60.—	
"	18	Müüdnud M. Puule	20	5,00	100.—	160.—
Dets.	7	Müüdnud M. Kalale	50	5,50	275.—	
"	31	Müüdnud A. Kuusele	200	6,00	1.200.—	
"	31	Müüdnud M. Puule	250	6,00	1.500.—	2.975.—
"	31	Saldo	70	4,35		304.50
			600			3.439.50

arve

Väljaminek 3

				Hind		
Nov.	4	Müüdnud J. Kasele	10	6,60	66.—	66.—
Dets.	7	Müüdnud M. Kalale	20	6,60	132.—	132.—
"	31	Saldo	20	5,50		110.—
			50			308.—

arve

Väljaminek 4

			Kg	Hind		
Nov.	9	Müüdnud M. Kalale	10	6,00	60.—	60.—
Dets.	7	— do —	10	5,75	57.50	57.50
"	31	Kahju				7.50
"	31	Saldo	30	5,00		150.—
			50			275.—

arve

Väljaminek 5

			Kg	Hind		
Dets.	7	Müüdnud M. Kalale	100	1,80	180.—	180.—
"	31	Kahju				20.—
			100			200.—

KOGUMISEZURNAAL 1936. AASTA EEST

NOVEMBER

— 1 —

Mitmed			
<u>Kassa</u>	1	1.000.—	
<u>Isikud</u>	2	1.200.—	
<u>Kaubad</u>	3	1.245.—	
<u>Vallasvara</u>	4	1.000.—	
mitmele			
<u>Isikutele</u>	3		1.700.—
<u>Kapitalile</u>	5		2.745.—
Äriseisu eest		4.445.—	4.445.—

— 30 —

Mitmed			
<u>Isikud</u>	2	941.—	
<u>Kaubad</u>	3	782.50	
<u>Ärikulud</u>	6	250.—	
<u>Kassa</u>	1	649.—	
mitmele			
<u>Kaupadele</u>	3		590.—
<u>Isikutele</u>	2		1.082.50
<u>Kassale</u>	1		950.—
Novembri läbikäikude eest		2.622.50	2.622.50

DETSEMBER

— 31 —

Mitmed

<u>Isikud</u>	2	5.058.—	
<u>Ärikulud</u>	6	250.—	
<u>Kaubad</u>	3	2.175.—	
<u>Kassa</u>	1	1.131.—	
mitmele			
<u>Kaupadele</u>	3		3.921.50
<u>Isikutele</u>	2		3.225.—
<u>Kassale</u>	1		1.467.50

Detsembri läbikäikude eest

8.614.— 8.614.—

— 31 —

<u>Kahjud ja kasud</u>	7	600.—	
mitmele			
<u>Vallasvarale</u>	4		100.—
<u>Ärikuludele</u>	6		500.—

Kahjude eest

600.— 600.—

— 31 —

<u>Kaubad</u>	3	873.50	
<u>Kahjude ja kasudele</u>	7		873.50

Kasude eest

873.50

— 31 —

<u>Kahjud ja kasud</u>	7	273.50	
<u>Kapitalile</u>	5		273.50

Puhaskasu eest

273.50

— 31 —

Mitmed

<u>Isikud</u>	2	2.740.—	
<u>Kapital</u>	5	3.018.50	
mitmele			
<u>Kassale</u>	1		362.50
<u>Isikutele</u>	2		3.931.50
<u>Kaupadele</u>	3		564.50
<u>Vallasvarale</u>	4		900.—

Äriseisu eest

5.758.50 5.758.50

MEMORIAAL 1936. A. EEST

NOVEMBER

	— 4 —		
Isikud			
Kaupadele			
Müüdnud J. Kasele 10 kg tee Tseilon à 6,60		66.—	
	— 9 —		
Isikud			
Kaupadele			
Müüdnud M. Kalale võlgu 10 kg tee Jaava à 6,00		60.—	
	— 10 —		
Kaubad			
Isikutele			
Ostetud J. Särg & Ko. 30 kg tee Jaava à 5,50		165.—	
	— 15 —		
Isikud			
Kaupadele			
Müüdnud J. Kasele 500 kg peensuhkrut à 0,43		215.—	
	— 18 —		
Isikud			
Kaupadele			
Müüdnud M. Puule 20 kg kohvi Rio à 5,00		100.—	
	— 20 —		
Kaubad			
Isikutele			
Ostetud J. Orult 1000 kg peensuhkrut à 0,4175		417.50	
Kokku novembrikuu memoriaali läbikäik		1023.50	
Kassa deebet läbikäik	649.—		
Kassa krediid läbikäik	950.—	1.599.—	
Kokku novembrikuu läbikäik		2.622.50	

	— 1 —		
Isikud			
 Kaupadele			
Müüdnud J. Kasele 400 kg peensuhkrut à 0,44			176.—
	— 7 —		
Isikud			
 Kaupadele			
Müüdnud M. Kalale:			
500 kg peensuhkrut à 0,44 Kr. 220.—			
50 kg kohvi Rio à 5,50 „ 275.—			
20 kg tee Tseilon à 6,60 „ 132.—			
10 kg tee Jaava à 5,75 „ 57.50			
100 kg kakao à 1,80 „ 180.—			864.50
	— 15 —		
Isikud			
 Kaupadele			
Müüdnud J. Kasele 300 kg peensuhkrut à 0,45 kr. 135.—, saadud rahas kr. 35.— ja jäi võlgu			100.—
	— 31 —		
Kaubad			
 Isikutele			
Ostetud a.-s. Merkatorilt 500 kg kohvi Rio à 4,35			2.175.—
	— 31 —		
Isikud			
 Kaupadele			
Müüdnud A. Kuusele 200 kg kohvi Rio à 6,00 kr. 1.200.— ja M. Puule 250 kg kohvi Rio à 6,00 kr. 1.500.—			2.700.—
Kokku detsembrikuu memoriaali läbikäik			6.015.50
Kassa deebet läbikäik	1.131.—		
Kassa krediid läbikäik	1.467.50		2.598.50
Kokku detsembrikuu läbikäik			8.614.—

1 Deebet

Kas

Nov.	1	Mitmele		1.000.—
"	30	— do —	649.—	
Dets.	31	— do —	1.131.—	1.780.—
				2.780.—

2 Deebet

Isi

Nov.	1	Mitmele		1.200.—
"	30	— do —	941.—	
Dets.	31	— do —	5.058.—	5.999.—
"	31	— do —		2.740.—
				9.939.—

3 Deebet

Kau

Nov.	1	Mitmele		1.245.—
"	30	— do —	782.50	
Dets.	31	— do —	2.175.—	2.957.50
"	31	Kahjudele ja kasudele		873.50
				5.076.—

4 Deebet

Vallas

Nov.	1	Mitmele		1.000.—
				1.000.—

5 Deebet

Kapi

Dets.	31	Mitmele		3.018.50
				3.018.50

6 Deebet

Ar

Nov.	30	Mitmele	250.—	
Dets.	31	— do —	250.—	500.—
				500.—

7 Deebet

Kahjud

Dets.	31	Mitmele		600.—
"	31	Kapitalile		273.50
				873.50

sa

Kreedit 1

Nov.	30	Mitmed	950.—	
Dets.	31	— do —	1.467.50	2.417.50
„	31	— do —		362.50
				2.780.—

kud

Kreedit 2

Nov.	1	Mitmed		1.700.—
Dets.	30	— do —	1.082.50	
„	31	— do —	3.225.—	4.307.50
„	31	— do —		3.931.50
				9.939.—

bad

Kreedit 3

Nov.	30	Mitmed	590.—	
Dets.	31	— do —	3.921.50	4.511.50
„	31	— do —		564.50
				5.076.—

vara

Kreedit 4

Dets.	31	Kahjud ja kasud		100.—
„	31	Mitmed		900.—
				1.000.—

tal

Kreedit 5

Nov.	1	Mitmed		2.745.—
Dets.	31	Kahjud ja kasud		273.50
				3.018.50

kulud

Kreedit 6

Dets.	31	Kahjud ja kasud		500.—
				500.—

ja Kasud

Kreedit 7

Dets.	31	Kaubad		873.50
				873.50

Deebet

Kogumisleht novembrikuu

Nov.	30	Isikud	K8	500.—	
			M4	66.—	
			M9	60.—	
			M15	315.—	941.—
		Kaubad	K14	200.—	
			M10	165.—	
			M20	417.50	782.50
		Ärikulud	K15	100.—	
			K30	150.—	250.—
		Kassa, novembri sissetulek			649.—
					2.622.50

Kogumisleht detsembrikuu

Dets.	31	Isikud	K15	1.217.50	
			M1	176.—	
			M7	8.614.—	
			M15	100.—	
			M28	2.700.—	5.058.—
		Ärikulud	K15	100.—	
			K31	150.—	250.—
		Kaubad	M18	2.175.—	2.175.—
		Kassa, detsembri sissetulek			1.131.—

1936. a. eest

Lisa nr. 13

1936. aasta eest

Kreedit

Nov.	30	Kaupadele	K2	44.—	590.—	
			K4	60.—		
			K13	45.—		
			M4	66.—		
			M9	60.—		
				M15	315.—	
		Isikutele	K7	100.—	1.082.50	
			K13	400.—		
			M10	165.—		
			M20	417.50		
				1.082.50		
		Kassale, novembri väljaminek			950.—	
					2.622.50	

1936. aasta eest

Dets.	31	Kaupadele	K1	46.—	3.921.50	
			K15	35.—		
			M1	176.—		
			M7	864.50		
			M15	100.—		
				M28	2.700.—	
		Isikutele	K15	1.050.—	3.225.—	
			M18	2.175.—		
				1.467.50		
		Kassale, detsembri väljaminek			8.614.—	

Kogumislehed 1936. aasta eest

Kogumisleht novembrikuu 1936. a. eest

Kreedit Deebet					
	Isikud	Kaubad	Ärikulud	Kassa	Kokku
Isikud		66.— 60.— 315.—		500.—	941.—
Kaubad	165.— 417.50			200.—	782.50
Ärikulud				100.— 150.—	250.—
Kassa	100.— 400.—	44.— 60.— 45.—			649.—
Kokku	1.082.50	590.—	—	950.—	2.622.50

Kogumisleht detsembrikuu 1936. a. eest

Kreedit Deebet					
	Isikud	Kaubad	Ärikulud	Kassa	Kokku
Isikud		176.— 864.50 100.— 2.700.—		1.217.50	5.058.—
Kaubad	2.175.—				2.175.—
Ärikulud				100.— 150.—	250.—
Kassa	1.050.—	46.— 35.—			1.131.—
Kokku	3.225.—	3.921.50	—	1.467.50	8.614.—

Kassaraamat 1936. a. eest

DEEBET

K r e e d i t		Summa	Aeg	S i s u	Summa	D e e b e t	
Kaubad	Isikud					Kaubad	Ärikulud
		1.000.—	Nov.	1 Saldo			
44.—		44.—	"	2 Müüdüd 100 kg peen- suhkrut à 0,44			
60.—		60.—	"	3 Müüdüd 10 kg kohvi Rio à 6,00			
	100.—	100.—	"	7 Saadud A. Kuuselt			
		400.—	"	8 Tasutud a/s. Merkatorile võla arvel	500.—		
			"	13 Saadud A. Kuuselt			
			"	14 Ostetud 100 kg kakao à 2,00	200.—		
		45.—	"	15 Müüdüd 100 kg peen- suhkrut à 0,45			100.—
			"	15 Tasutud novembrikuu üür äriruumide eest ..			150.—
			"	30 Tasutud novembrikuu palk äriteenijatele ..	699.—		
149.—		1.649.—	"	30 Saldo	1.649.—	200.—	250.—
			Dets.	1 Saldo			
46.—		699.—	"	1 Müüdüd 100 kg peen- suhkrut à 0,46			
35.—		46.—	"	15 Saadud J. Kaselt			
		35.—	"	15 Tasutud detsembrikuu üür äriruumide eest ..			100.—
			"	18 Tasusid võlga: J. Kask kr. 500.— ja M. Kala kr. 500.— ja M. Puu kr. 50.—	100.—		
	1.050.—	1.050.—	"	21 Tasutud võlga J. Särg & Ko. kr. 500.—, a/s. Merkatorile kr. 500.— ja J. Orule kr. 217.50	1.217.50		
			"	31 Tasutud detsembrikuu palk äriteenijatele ..	150.—		150.—
			"	31 Saldo	362.50		
81.—		1.830.—	"		1.830.—	1.217.50	250.—

D e e b e t		Aeg	S i s u	K r e e d i t	
Isikud	Kaubad			Isikud	Kaubad
66.—		Nov. 4	Müüdnud J. Kasele 10 kg tee Tseilon à 6,60	66.—	
60.—		" 9	Müüdnud M. Kalale 10 kg tee Jaava à 6,00	60.—	
	165.—	" 10	Ostetud J. Särg & Ko 30 kg tee Jaava à 5,50	165.—	
215.—		" 15	Müüdnud J. Kasele 500 kg peensusukrut à 0,43	215.—	
100.—		" 18	Müüdnud M. Puule 20 kg kohvi Rio à 5,00	100.—	
417.50		" 20	Ostetud J. Orult 1.000 kg peensusukrut à 0,4175	417.50	
441.—	582.50			441.—	
176.—		Dets. 1	Müüdnud J. Kasele 400 kg peensusukrut à 0,44	176.—	
		" 7	Müüdnud M. Kalale: 500 kg peensusukrut à 0,44 kr. 220.—, 50 kg kohvi Rio à 5,50 kr. 275.—, 20 kg tee Tseilon à 6,60 kr. 132.—, 10 kg tee Jaava à 5,75 kr. 57.50, 100 kg ka-kao à 1,80 kr. 180.—		
864.50		" 15	Müüdnud J. Kasele 300 kg peensusukrut à 0,45 kr. 135.—, saadud rahas kr. 35.— ja jäi võlgu	864.50	
100.—		" 31	Ostetud a/s. Merkatort'ilt 500 kg kohvi Rio à 4,35	100.—	
2.175.—		" 31	Müüdnud kohvi Rio J. Kuusele 200 kg à 6,00 kr. 1.200.— ja M. Puule 250 kg à 6,00 kr. 1.500	2.175.—	
2.700.—				2.700.—	
3.840.50	2.175.—			2.175.—	3.840.50

Aeg	Sisu	Summa	Kassa		Isikud		
			Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	
Nov.	1	Äriseis	4.445.—	1.000.—		1.200.—	1.700.—
"	2	Müüdnud peensuhkrut ...	44.—	44.—			
"	3	Müüdnud kohvi Rio	60.—	60.—			
"	4	Müüdnud J. Kasele tee Tseilon	66.—			66.—	
"	7	Saadud A. Kuuselt võla tasuks	100.—	100.—			100.—
"	8	Tasutud a.-s. Merkatorile võla arvel	500.—		500.—	500.—	
"	9	Müüdnud M. Kalale teed Jaava võlgu	60.—			60.—	
"	10	Ostetud J. Särg & Ko. teed Jaava võlgu	165.—				165.—
"	13	Saadud A. Kuuselt võla tasuks	400.—	400.—			400.—
"	14	Ostetud sularaha eest kakao	200.—		200.—		
"	15	Müüdnud sularaha eest peensuhkrut	45.—	45.—			
"	15	Müüdnud J. Kasele võlgu peensuhkrut	215.—			215.—	
"	15	Tasutud novembrikuu üür äriruumide eest	100.—		100.—		
"	18	Müüdnud M. Puule võlgu kohvi Rio	100.—			100.—	
"	20	Ostetud J. Orult võlgu peensuhkrut	417.50				417.50
"	30	Tasutud novembrikuu palgad äriteenijale ...	150.—		150.—		
Dets.	1	Müüdnud peensuhkrut su- laraha eest	46.—	46.—			
"	1	Müüdnud J. Kasele võlgu peensuhkrut	176.—			176.—	
"	7	Müüdnud M. Kalale mit- mesugust kaupa	864.50			864.50	
		Ülekanne	8.154.—	1.695.—	950.—	3.181.50	2.782.50

1936. a. eest

Kaubad		Vallasvara		Kapital		Ärikulud		Kahjud ja kasud	
Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1.245.—		1.000.—			2.745.—				
	44.—								
	60.—								
	66.—								
	60.—								
165.—									
200.—									
	45.—								
	215.—								
						100.—			
	100.—								
417.50									
						150.—			
	46.—								
	176.—								
	864.50								
2.027.50	1.676.50	1.000.—			2.745.—	250.—			

Aeg	S i s u	Summa	Kassa		Isikud	
			Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
	Ülekanne	8.154.—	1.695.—	950.—	3.181.50	2.782.50
Dets.	15 Müüdnud J. Kasele peen- suhkrut kr. 135.— eest ja saad. rahas kr. 35.—	135.—	35.—		100.—	
„	15 Tasutud detsembrikuu üür äriroomide eest ...	100.—		100.—		
„	18 Saadud võla tasuks: J. Kaselt ... kr. 500.— M. Kalalt .. kr. 500.— M.Puult kr. 50.—	1.050.—	1.050.—			1.050.—
„	21 Tasutud võlga: J. Särg ja Ko. kr. 500.— A/s. Merkator kr. 500.— J. Orule kr. 217.50	1.217.50		1.217.50	1.217.50	
„	31 Tasutud detsembrikuu palgad äriteenijaile ...	150.—		150.—		
„	31 Ostetud A/s. Merkatorilt kohvi Rio	2.175.—				2.175.—
„	31 Müüdnud mitmele isikule kohvi Rio võlgu	2.700.—			2.700.—	
	Kokku 1936. a. läbikäik	15.681.50	2.780.—	2.417.50	7.199.—	6.007.50
„	31 1936. a. kahjud	600.—				
„	31 1936. a. kasud	873.50				
„	31 1936. a. puhaskasu	273.50				
„	31 Äriseis	5.758.50		362.50	2.740.—	3.931.50
	Kokku	23.187.—	2.780.—	2.780.—	9.939.—	9.939.—

Kaubad		Vallasvara		Kapital		Ärikulud		Kahjud ja kasud	
Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
2.027.50	1.676.50	1.000.—			2.745.—	250.—			
	135.—								
						100.—			
						150.—			
2.175.—									
	2.700.—								
4.202.50	4.511.50	1.000.—			2.745.—	500.—			
			100.—				500.—	600.—	
873.50					273.50				873.50
	564.50		900.—	3.018.50				273.50	
5.076.—	5.076.—	1.000.—	1.000.—	3.018.50	3.018.50	500.—	500.—	873.50	873.50

Aeg	Sis u	Summa	Kassa		Isikud		
			Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	
Nov.	1	Äriseis	4.445.—	1.000.—		1.200.—	1.700.—
„	2	Müüdnud peensuhkut ...	44.—	44.—			
„	3	Müüdnud kohvi Rio	60.—	60.—			
„	4	Müüdnud J. Kasele tee Tseilon	66.—			66.—	
„	7	Saadud A. Kuuselt võla tasuks	100.—	100.—			100.—
„	8	Tasutud A/s. Merkatorile võla arvel	500.—		500.—	500.—	
„	9	Müüdnud M. Kalale teed Jaava	60.—			60.—	
„	10	Ostetud J. Särg & Ko teed Jaava	165.—				165.—
„	13	Saadud A. Kuuselt võla tasuks	400.—	400.—			400.—
„	14	Ostetud kakao	200.—		200.—		
„	15	Müüdnud peensuhkrut ...	45.—	45.—			
„	15	Müüdnud J. Kasele peen- suhkrut	215.—			215.—	
„	15	Tasutud novembrikuu üür äriruumide eest ...	100.—		100.—		
„	18	Müüdnud M. Puule kohvi Rio	100.—			100.—	
„	20	Ostetud J. Orult peen- suhkrut	417.50				417.50
„	30	Tasutud novembrikuu palgad äriteenijaile ...	150.—		150.—		
		Kokku november	2.622.50	649.—	950.—	941.—	1.082.50
		Kokku aasta algusest ..	7.067.50	1.649.—	950.—	2.141.—	2.782.50

936. a. eest

Kaubad		Vallasvara		Kapital		Ärikulud		Kahjud ja kasud	
Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
1.245.—		1.000.—			2.745.—				
	44.—								
	60.—								
	66.—								
	60.—								
165.—									
200.—									
	45.—								
	215.—								
						100.—			
	100.—								
417.50									
						150.—			
782.50	590.—					250.—			
2.027.50	590.—	1.000.—			2.745.—	250.—			

Aeg	Sisu	Summa	Kassa		Isikud		
			Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	
Dets.	1	Müüdnud peensuhkrut ...	46.—	46.—			
„	1	Müüdnud J. Kasele peen- suhkrut	176.—			176.—	
„	7	Müüdnud M. Kalale mit- mesugust kaupa	864.50			864.50	
„	15	Müüdnud M. Kasele peen- suhkrut	135.—	35.—		100.—	
„	15	Tasutud detsembrikuu üür ärriruumide eest ...	100.—		100.—		
„	18	Saadud võla tasuks: J. Kaselt kr. 500.— M. Kalalt ... kr. 500.— M. Puult kr. 50.—	1.050.—	1.050.—		1.050.—	
„	21	Tasutud võlga: J.Särg & K-ole kr. 500.— A/s. Merka- torile kr. 500.— J. Orule kr. 217.50	1.217.50		1.217.50	1.217.50	
„	31	Tasutud detsembrikuu palgad äriteenijaile ...	150.—		150.—		
„	31	Ostetud A/s. Merkatorilt kohvi Rio	2.175.—			2.175.—	
„	31	Müüdnud kohvi Rio: A. Kuusele kr. 1.200.— M. Puule .. kr. 1.500.—	2.700.—			2.700.—	
		Kokku detsember	8.614.—	1.131.—	1.467.50	5.058.—	3.225.—
		Kokku aasta algusest ..	15.681.50	2.780.—	2.417.50	7.199.—	6.007.50
„	31	1936. a. kahjud	600.—				
„	31	1936. a. kasud	873.50				
„	31	1936. a. puhaskasu	273.50				
„	31	Äriseis	5.758.50		362.50	2.740.—	3.931.50
		Kokku aasta algusest ..	23.187.—	2.780.—	2.780.—	9.939.—	9.939.—

Kaubad		Vallasvara		Kapital		Ärikulud		Kahjud ja kasud	
Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit	Deebet	Kreedit
	46.—								
	176.—								
	864.50								
	135.—								
						100.—			
						150.—			
2.175.—									
	2.700.—								
2.175.—	3.921.50					250.—			
4.202.50	4.511.50	1.000.—			2.745.—	500.—			
873.50			100.—				500.—	600.—	873.50
	564.50		900.—	3.018.50				273.50	
5.076.—	5.076.—	1.000.—	1.000.—	3.018.50	3.018.50	500.—	500.—	873.50	873.50

SISUKORD

	Lk.
1. peatükk. Äriseis	3
1. Inventuur	3
2. Aktiva ja passiva vahekord	3
3. Inventuuri osade liigitus	4
4. Kassa	7
5. Välisraha	7
6. Hoiusummad	8
7. Rahapaberid	9
8. Väärtpaberid	9
9. Nõudevekslid	10
10. Protestitud vekslid	11
11. Võlgnikud	12
12. Kaubad	13
13. Käitisvara	14
14. Vallasvara	15
15. Kinnisvarad	15
16. Immateriaalsed hüvised	15
17. Aktiva täiendavad osad	15
18. Põhikapital	16
19. Tagavararakapitalid	16
20. Eritagavararakapitalid	16
21. Amortisatsioonikapital	16
22. Võlausaldajad	16
23. Maksevekslid	17
24. Pikaajalised võlad	17
25. Passiva täiendavad osad	17
26. Bilanss	17
2. peatükk. Äriliste tehingute arvestamine	18
27. Tehingute mõju äriseisule	18
28. Kronoloogiline ja süstemaatiline arvestamine	19
29. Põhiraamatud	22
30. Lausedid	22
31. Alglausedid	23
32. Pearaamat	25
33. Arvete liigitus pearaamatus	26
34. Kollektiivarved	27
35. Abiraamatud	27
3. peatükk. Äritegevuse tulemuste arvutamine ja raamatute lõpetamine	29
36. Proovibilanss	29
37. Kahjude ja kasude arve	30
38. Kahjude ja kasude lausedid	30
39. Lõpplausedid	31
40. Aasta-aruanne	32
41. Arvete liigitus ja arvepidamise skeem	32

	Lk.
4. peatükk. Kahekordse raamatupidamise viisid	35
42. Algitaalia viis	35
43. Täiendatud itaalia viis	36
44. Saksa viis	37
45. Prantsuse viis	39
46. Sünkronistlikud viisid	40
47. Ameerika viis	40
5. peatükk. Praktiline osa	42
48. Ülesanne	42
49. Ülesande lahendus algitaalia viisil	43
50. Ülesande lahendus täiendatud itaalia viisil	50
51. Ülesande lahendus saksa viisil	60
52. Ülesande lahendus ameerika viisil	64
Lisad:	
1. Inventuur 1. novembriks 1936	68
2. Inventuur 31. detsembril 1936	68
3. Päevaraamat 1936. a. eest	69
4. Pearaamat 1936. a. eest	76
5. Kassa-põhiraamat 1936. a. eest	82
6. Memoriaal 1936. a. eest	84
7. Pearaamat 1936. a. eest	88
8. Reskontro 1936. a. eest	91
9. Kaubaraamat 1936. a. eest	96
10. Kogumisežurnaal 1936. a. eest	98
11. Memoriaal 1936. a. eest	100
12. Pearaamat 1936. a. eest	102
13. Kogumislehed 1936. a. eest	104
14. Kogumislehed 1936. a. eest	106
15. Kassaraamat 1936. a. eest	107
16. Memoriaal 1936. a. eest	108
17. Kogumislehed 1936. a. eest	109
18. Põhipearaamat 1936. a. eest	110
19. Põhipearaamat 1936. a. eest	114

Tööstusettevõtte kont

KLASS 0 Vähese liiklusega kontod	KLASS 1 Finants- kontod	KLASS 2 Piiritus- kontod	KLASS 3 Toor-, abi- ja toot- misainete kontod	KLASS 4 Kululiikide kontod
00 Ehitustega krun- did	10 Kassa	20 Erakorralised ja käitiseõrad ku- lutused	30 Toorained	40 Töötasud ⁴⁾
01 Ehitusteta krun- did	11 Hoiused	21 Makstud intressid	33 Abimaterjalid	41 Abitasud ⁴⁾
02 Masinad	12 Vekslid, tšekid, deviisid	22 Erimaksud	34 Käitismater- jalid	42 Palgad
03 Töste- ja trans- portseadeldised	13 Väärtpaberid	23 Kinnisvarade ka- sutamine	35 Väikevahen- did	43 Sotsiaalkind- lustus
04 Tööriistad, käitis- ja äriseadeldised	14 Deebitorid	24 Erakorralised ja käitiseõrad tu- lud	36 Varuosad	44 Abi- ja käitis- materjalid
05 Kontsessioonid, patendid, litsen- sid, kaitsemärgid ja sarnased õigu- sed	15 Muud nõudmi- sed	25 Saadud intressid		45 Elekter, gaas, vesi
06 Osatähed ja pi- kaajalised nõud- mised	16 Kreditorid	26 Kapitaalremon- did ja pooleli olevad ehitused		46 Mahakirjutused, remondid
07 Pikaajalised ko- hustused	17 Maksevekslid	27		47 Maksud ja kind- lustus
08 Kapital ja taga- varad	18 Muud kohustu- sed	28 Hinnavahede kontod		48 Mitmesugused kulud nagu post- sõidurahad, esin- duskulu, kohtu- kulu, veokulu, üürid
09 Piiritlevad kirjad, korrektiivid, taga- sikanded, ülemi- nevad summad	19 Muud	29 Muud piiritus- kontod, maha- kirjutised		49 Erikulud nagu väljaveokulud, provisjonid, läbi- käigumaks

Tab. I.

Kontoplaani näide

KLASS 4	KLASS 5 Arveldus- kontod ⁴⁾	KLASS 6	KLASS 7 Pool- ja valmis- toodete kontod	KLASS 8 Minemi- kontod	KLASS 9 Sulgemis- kontod
	50 Arveldatud üksik- ainete kulud	Klass 6 on raamatupidamise kulukohtade arvestamine ühenduses klass 5	70–72 Poolvalmis- saadused	80–82 Müügikon- tod ²⁾	90 Piiritletud ko- gumiskontod
	51 Arveldatud val- mistustasud		73–75 Valmissaa- dused	83 Jäätmete müügikonto	91 Kuu kahjude ja kasude konto
	52 Arveldatud val- mistus üldkulud		77 Omale too- detud	84 Ostetud kau- pade ³⁾ ja käitis maksu- vabade tee- nuste kontod	92
	53 Arveldatud ma- terjalide üld- kulud		78 Väärtust töst- vad kapitaal- remondid	85 Müügisumma vahendid, nagu skonto, rabatt, tasud müügi ühin- guile	93 Aasta kah- jude ja ka- sude konto
	54 Arveldatud hal- dus üldkulud				94 Aasta bilanss- konto
	55 Arveldatud käi- tise üldkulud				
<p>1) Kulu ümberrühmituslehe tarvitamisel</p> <p>2) Liigitatud artiklide järgi (tarviduse järgi)</p> <p>3) Kaubad, mida käitis ise ei valmista ja muutmatul kujul müüb</p> <p>4) Jagamiskalkulatsiooni puhul tulevad muudatused neisse kontoklassidesse, kontogruppi- desse ja kontoliikidesse</p>					

Näide lihtsa liigestusega väike- ja

Kulukohad		Raamatu- pidamise arvud	I. Valmistuskohad			
			A	B	C	Sum
1	Palgad	300.—	90.—	50.—	50.—	190
2	Abitasud	76.50	5.—	32.10	15.20	52
3	Sotsiaalkulutised	77.40	18.95	37.—	10.60	66
4	Tööriistad	17.80	2.50	13.30	0.80	16
5	Abimaterjal	92.30	22.20	63.40	3.70	89
6	Kütteenaineid ja küte	30.—	2.—	16.—	5.—	23
7	Elekter	35.40	8.50	6.—	11.40	23
8	Gaas, vesi	3.—	0.90	1.80	—	2
9	Remondid	28.60	3.10	25.50	—	28
10	Amortisatsioon	51.60	10.90	8.60	15.40	34
11	Tasutud intressid	25.—	4.10	3.50	10.40	18
12	Maksud	70.—	—	—	—	—
13	Erimaksud	18.30	0.80	7.50	0.50	8
14	Postikulud	21.—	—	—	—	—
15	Reisi- ja värbamiskulud	43.80	—	—	—	—
16	Tulemiõendid	15.—	—	—	—	—
17	Üürid võõrastele	95.—	9.20	28.50	12.10	45
18	Muud kulud	11.30	3.—	4.50	—	7
a	Üldkulude summa	1012.—	181.15	297.70	135.10	613
b	Valmistustöötasud		145.—	350.—	75.—	570
c	Valmistuskulud (a + b)		326.15	647.70	210.10	1183
d	Valmistuslisandid (a — b % ₀ -des)		125 % ₀	85 % ₀	180 % ₀	(108

Kuluümberrühmitusleht

..... kuu 19..... a. eest

Võetud RKW-publikatsioonist nr. 101.

- 1) Võidakse ka „tootiskuludega“ suhetada.
- 2) Eriksuludeks on käibemaks, provisjonid, lähetamisveokulu ja pakkimine.

ja kesktööstuse kuluümberrühmitusest

Summa	II. Materjaliabikohad	III. Halduskohad	IV. Minemikohad (Müügiulud)	Summa I-IV
190.—	10.—	40.—	60.—	300.—
52.30	11.70	—	12.50	76.50
66.55	1.85	3.20	5.80	77.40
16.60	0.50	—	0.70	17.80
89.30	—	—	3.—	92.30
23.—	—	5.—	2.—	30.—
25.90	2.—	4.—	3.50	35.40
2.70	—	0.30	—	3.—
28.60	—	—	—	28.60
34.90	—	—	16.70	51.60
18.—	1.—	6.—	—	25.—
—	—	25.—	45.—	70.—
8.80	1.50	8.—	—	18.30
—	—	5.70	15.30	21.—
—	—	29.50	14.30	43.80
—	—	5.—	10.—	15.—
49.80	8.—	22.20	15.—	95.—
7.50	—	3.80	—	11.30
613.95	36.55	157.70	203.80	1012.—
570.—	Materjali halduskulud 36.55	Halduskulud 157.70	Minemikulud 203.80	
1183.95	Valmistus- materjal 800.—	Valmistus- kulud 1183.95	Valmistus- kulud 1183.95	
(108 0/0)	Materjalilisand 4,6 0/0	Haldus- lisand 1) 13,30/0	Minemi- lisand 1) 17.20/0	

K O G U K U L U D

kuus

Valmistusmaterjal	800.—
Materjalihalduskulud	36.55
Valmistustasud	570.—
Valmistusüldkulud	613.95
Tootmiskulud	2020.50
Halduskulud	157.70
Minemikulud	203.80
Erikulud 2)	230.—
Summa	2612.—

A

11998